
KÖR KÉZIKÖNYV

azoknak, akik önszervező csoportot akarnak létrehozni, vagy ilyenben tevékenykednek

A könyv az angol és a nyugat-ausztráliai LETS csoportok számára készített dokumentumok felhasználásával készült.

A magyarországi KÖR csoportok számára összeállította

Szendrő Szupi József

NONPROFIT HUMÁN SZOLGÁLTATÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE KIADVÁNYOK

KÖR KÉZIKÖNYV

KÖR KÉZIKÖNYV

azoknak, akik önszervező csoportot akarnak létrehozni, vagy ilyenben tevékenykednek

Készült: a magyarországi KÖR csoportok részére

Ajánlom ezt a könyvet a **Korom Pálnak** és **Koromné Seri Anikónak**, akik elfogadtatták velem ennek a világnak a furcsaságait, és megértették velem a "túlélés" és a "megélés" közötti különbséget. Ők voltak azok, akik a másokkal való *törődés* fontosságát - ha nehezen is - de belémnevelték. Ezúton szeretnék nekik erről a leckéről számot adni.

Hálás vagyok mindazoknak a barátoknak, kollégáknak, tanítóknak és tanítványoknak, akik az elmúlt időszakban nem hagyták elveszni bennem ezt a tudást.

Különös köszönettel tartozom **Liz Shephardnak**, aki az angol nyelvű anyagok biztosítása mellett folyamatos bátorításával erősítette a Fejlesztő Csoport céljainak megvalósítását, **Cseri Péternek** és **Izsák Norbertnek**, akik a fordításban nyújtott pótolhatatlan szerepük mellett rengeteg ötlettel és javaslattal járultak hozzá e könyv megjelenéséhez, **Tóth Máriának** a nyolcadik fejezetért, valamint a fejlesztő csoport minden egyes tagjának, akik "életszagú" javaslataikkal tették igazán hasznosíthatóvá a leírtakat.

Szendrő Szupi József

A fordítás **Cseri Péter** és **Izsák Norbert** munkája

A munkában részt vettek:

Cseri Péter
Horváth Árpád
Izsák Norbert és Izsák Éva
Kerek Melinda
Sallai Nóra
Szendrő Szupi József
Szőke László
Tolner Katalin
Tóth Ferenc és Tóth Ferencné
Tóth Mária
Törkenczy Tibor
Vass Zoltán
Verebélyi Erika

Ezen kívül köszönettel tartozunk a következő személyeknek és intézményeknek, akik ötleteikkel és javaslataikkal hozzájárultak munkánkhoz:

Ben Barker (Community Enterprises and Lets Bristol)
Dave Williams (LIFT Limited)
Gilly Burke (North-London Lets)
Jan Willie (Trend Monitor)
Jerry Corcoran (Liverpool Lets)
Liz Shephard (LETSLink UK)
Nigel Leach (Lets Solutions Worcester)
Peter North (South Bank University)
Stephen Knight (Manchester Lets)
Theresa Aldridge (Stroud Lets)

Készült: 1999. október 3.

A szerzői jogokról való lemondás

Közösségeikért dolgozó szervezetek bátran sokszorosíthatják vagy felhasználhatják e kiadvány bármely ábráját vagy egyéb részeit KÖR csoportjuk létrehozatalához, támogatásához vagy azok fejlesztésének segítéséhez.

A kiadvány és a projekt támogatója a

Ezúton fejezzük ki köszönetünket mindazoknak, akik e dokumentum megjelenetésére bátorítottak minket és különböző formában támogatták munkánkat.

Tartalom

1 Bevezetés: a LETS	8
1.1 Helyi érvényességű pénzek a múltban és a jelenben	8
1.2 Scrip	9
1.3 Wörgl város pénze	9
1.4 Közösségi alapú pénzek	9
1.5 „Barter és scrip” az 1930-as években	10
1.6 Kereskedelmi dollár hálózatok	10
1.7 A LETS és a közösségi cserék	11
1.8 Kísérletek az Egyesült Államokban és Kanadában	11
1.9 Az ausztráliai tapasztalatok	12
1.10 LETS az Egyesült Királyságban	13
2 Egy új közösségi fizetőeszköz: a LETS	15
2.1 A tagok bocsátják ki	15
2.2 Kamatmentes	16
2.3 Helyben marad	16
2.4 Honnan ered a LETS?	18
3 Hogyan működik a KÖR?	19
3.1 Mi a KÖR?	19
3.2 A KÖR könnyen elindítható	19
3.3 Hogyan léphetek be?	19
3.4 A KÖR legfontosabb szabályai	20
4 Mit nyújthat számodra a KÖR?	21
4.1 Vélemények a KÖRről	22
4.2 A közösség egészét tekintve a KÖR meglepően sokféle előnyt kínál	23
4.3 A KÖR megelőzheti egy sor közösségi probléma kialakulását	23
5 Hogyan indítsunk el egy helyi KÖRT?	24
5.1 Az indulást segítő irányelvek	24
5.2 Az első találkozó	24
5.3 A karikacsapás, avagy a KÖR működtetése	25
5.4 A sikeres működés megszervezése	27
5.5 A feladatok megosztása	27
5.6 Rajtra készen	28
5.7 KÖRre fel!	32
5.8 Mi az aktuális érték?	32
5.9 A KÖR működtetése	34
5.10 Egyenlegértesítők	34
5.11 Nulláról induló és nullán záródó számlák	37
5.12 A KÖR névjegyzéke	37
5.13 A nyilvántartás vezetése	41
6 A KÖR és a nyilvánosság kapcsolata	45
6.1 Kapcsolat az írott és az elektronikus sajtóval	45
6.2 A cserekapcsolatok fejlesztése	50
7 A KÖR alapvetései	52
8 A KÖR és gazdasági környezete	54
8.1 Néhány szó az adózásról	54
8.2 Néhány szó a szociális juttatásokról (Angliában)	54
8.3 A KÖR és az adózás	54
8.4 A KÖR és a vállalkozás - összefoglaló	56
8.5 A KÖR és a szociális juttatások	58
8.6 A KÖR ügyvitele	59
8.7 A KÖR és az adatvédelem	59
9 KÖRMinták	61

Előszó

A hazai önszolgáltató csoportok múltja hosszú időre nyúlik vissza. Az önszolgáltató mozgalmak az elmúlt évtizedben újabb erőre kaptak Magyarországon is csakúgy, mint Európa vagy a tengerentúl más országaiban. Az önkéntes szektor által ellátott társadalmi feladatok értéke szinte felbecsülhetetlen. Ezt az értéket az állami vagy a piaci szektor képviselői nem is lennének képesek előállítani, hiszen leginkább olyan szolgáltatások és javak előállításáról van szó, melyek piaci értéke nem kifejezhető. Az önkéntes mozgalmak képesek a helyi közösségekben rejlő erőforrások feltárására és szélesebb körű aktivizálására, a helyi együttműködések kiszélesítésére.

Közép-kelet Európában az önkéntes szervezetek száma olyan növekedési tendenciát mutat, amely visszaigazolja e szervezetek létének szükségességét, és az általuk nyújtott szolgáltatásokra mutató folyamatos igényt. Minden bizonnyal sok segítséget jelent ezekben az országokban az a lehetőség, hogy egyre több olyan (jellemzően nyugati mintákat hordozó) modell értékű kezdeményezés adaptációja jelenik meg, melyek e szervezetek hosszú távú fejlődésének továbblépését jelenthetik. Ilyen modell a helyi cserekereskedelem rendszere (Local Exchange Trading System) is, melyet e könyvben a magyarországi alkalmazás érdekében mutatunk be.

A LETS (Local Exchange Trading System [helyi cserekereskedelmi rendszer]) hallatlanul gyors ütemben fejlődött Nagy-Britanniában az 1990-es években. Ezt a fogalmat 1990 előtt jóformán nem is ismerték az országban. Ekkor alapították meg a LETSLink UK-t, a világ első országos LETS fejlesztő szervezetét, mely tökéletesítette, kutatta, újratervezte és népszerűsítette a LETS szervezésének módszereit, hogy az a helyi csoportok, és az emberek hasznára váljék szerte a világon. A brit LETS modell sikere élénk sajtóvisszhangra talált, és 40.000 érdeklődőt vonzott a LETSLink irodájához. 1997-re már több mint 1.000 rendszert indított el vagy támogatott a LETSLink Nyugat-Európa szerte. Körülbelül 40.000 ember vesz részt a közel 450 nagy-britanniai LETS csoportban, s hasonló hálózatokat alakítottak ki tizenhat más európai országban.

A legtöbb csoport a LETS Információs Csomagot használta iránymutatóként (ezt több európai nyelvre is lefordították). Ez a kiadvány Magyarországon az első kiadást éli meg, mely a LETS szervezéséhez szükséges gyakorlati tapasztalatokat, tanácsokat, a javasolt működési szabályokat, számos felhasználóbarát anyagot, valamint helyi csere- és pénzrendszerek rövid történetét tartalmazza. A bemutató anyagok, névjegyzékek, csekkek és információs szóróanyagok nem állnak szerzői jogvédelem alatt, tehát szabadon sokszorosíthatók vagy tetszés szerint átalakíthatók saját helyi használatra.

Magyarországon az 1989-es társadalmi változások óta a hazai civil szektor szerepe jelentősen megerősödött. A szektor változások után játszott szerepe ma már a kormányzat és a helyi társadalom számára is egyaránt világos.

E szervezetek kezdeményezései igyekeztek válaszokat, megoldási eljárásokat kialakítani a társadalmi változások okozta helyzetekre. A tevékenységek egy része, a szektor jelenleg is meghatározó szolgáltatási területeivé váltak, ahol a piaci vagy az állami szektor szereplői nem tudtak (vagy nem akartak) ilyen tevékenységeket kialakítani. E jelentős területek közé tartoznak az oktatási, az egészségügyi, a szociális ellátással foglalkozó, a kulturális, valamint az érdekvédelmi tevékenységet folytató szervezetek.

Ugyanakkor szembe kell néznünk azzal is, hogy a hazai civil szektor kezdeményezései nem minden területen tudtak átütő erejű megoldásokat kínálni. A magyarországi KÖRök (zöld bankok, szívesség-bankok, kalákák) története az egyik olyan területe ezeknek a kezdeményezéseknek, amelyeket (kevés kivétellel!) nem sikerült meghonosítani a hazai civil életben. A tradíciók és a kultúráváltás úgy tűnik ebben az esetben egymással kerültek szembe. A kistelepüléseken ma is természetesnek tekintett jószomszédi viszonyt a városi kultúra szertefoszlatta.

Annak ellenére, hogy a külföldi tapasztalatok és az e témával foglalkozó szakmai kiadványok mára már (az öt-tíz évvel ezelőtti helyzethez képest) nagy számban hozzáférhetők és elérhetők, mégis az alábbi nehézségekkel találkozunk:

- Magyarországon a helyi társadalmi kezdeményezések egy jelentős része azon bukik meg, hogy a benne résztvevők bizalmatlanok egymással szemben, így minden próbálkozást erős gyanakvással és kételkedéssel fogadnak (pl. Lengyelországgal ellentétben, ahol az önkéntes munka és a másokkal szembeni szolidaritás ma is szinte történelmi tradíció);
- Az eddigi próbálkozások jellemzően spontán kezdeményezések voltak, vagy mozgalmi (elsősorban környezetvédelmi, vagy szociális) elemekhez kötődtek. Így gyakran nélkülözték a más országokban

KÖR KÉZIKÖNYV

megszerezhető tapasztalatokat, illetve azt a tudást, amit a már működő KÖRök alkalmazása jelenthet. A résztvevők egy jól körülírható (tulajdonságait tekintve azonos) kultúrkör tagjai voltak, így a felkínált szolgáltatások szinte ugyanazokra a tételre szorítkoztak (ami szűk kínálati listát eredményezett).

- Magyarországon, a KÖR (vagy szívesség-bank, zöld-bank, helyi bartell és még sorolhatnánk) rendszerek kiépítésén az elmúlt években már többen is próbálkoztak. A próbálkozások sikertelenségét eddig azonban senki sem értékelte ki, vagy vizsgálta meg, ezért csak feltételezni lehet a háttérben rejlő okokat.

A magyarországi KÖR rendszerek kialakítása nem lehet egy önmagában elérendő cél. Sokkal inkább eszköz, ami a lokális közösségi munkát, a helyi szintű közösségfejlesztést támogatja. Ezt a munkát a KÖR nagyban képes előmozdítani, de önmagában (egy olyan környezetben, ahol az emberek nem nyitottak egymás felé, ahol bizalmatlanság veszi körül őket) nem képes hatékony eredményeket elérni.

Csoportunk a KÖRrel kapcsolatos céljait nem az alternatív pénz megteremtésében látja, hanem olyan helyi (lokális) szintű együttműködések kialakításában, amelyek megteremthetik a társadalmi esélyegyenlőség lehetőségét.

A LETS és a KÖR

Az angol LETS rövidítés hazai megfelelőjét keresve úgy gondoltuk, hogy a KÖR (Közösségi Önségítő Rendszer) alkalmazása éppoly kifejező lehet, mint angol megfelelője. A Zöld bank, Szívesség Bank, Kaláka Kör csak néhány azok közül az elnevezések közül, amiket ismerünk. A könyv több fejezetében az angol LETS rövidítés megfelelőjeként mi a KÖR (Közösségi Önségítő Rendszer) kifejezést alkalmazzuk.

E kiadványunk és a Közösségi Önségítő Rendszer - Program megvalósításában a The British Council COMET programja nyújtja azt a támogatást, melynek segítségével az angol LETSLink UK szakmai forrásanyagait, és a nemzetközi tapasztalatok eredményeit Magyarországon is hasznosítani, alkalmazni tudjuk. E könyv megjelenésekor már legalább fél tucat KÖR csoport működik az ország különböző pontjain. Bízunk benne, hogy e kiadvány nagymértékben segíteni fogja a hazai önségítő csoportok számának gyarapodását, és a sikeres működés kialakítását.

Budapest, 1999. október 3.

1 Bevezetés: a LETS

A helyi cserekereskedelmi rendszerek új utat kínálnak a közösség és a helyi gazdaság megújításához.

„Ha a gazdaság a Titanic, akkor a LETS az egyik mentőcsónak.”

Ma Nagy-Britanniában a gazdasági recesszió és a globális piaci verseny hatására szemlátomást megtizedelődtek a vállalkozások a helyi gazdaságokban. A kisvárosok utcáin megüresedett boltok sorakoznak egymás mellett. Több ezer kisvállalkozás és régóta működő helyi kereskedés ment csődbe – gyakran csupán néhány hónappal az után, hogy a külvárosba egy hatalmas áruházlánc egy tagja települt.

Ez a „dominóhatás” sok helyen a közösség legjavát tizedelte meg. A magas kamat, a mindenkire egyformán vonatkozó differenciálatlan díjtételek és a késhegyig menő verseny súlyos károkat okozott a kisvállalkozásoknak. Ma minden nyolcadik háztartást jelentős adósság terhel. A bankok a visszafizetetlen kölcsönök fejében lefoglalják az emberek vagyontárgyait, bezárják helyi kirendeltségeiket, és a kölcsönöket átirányítják a jobban jövedelmező területekre.

A gazdasági visszaesés leginkább a helyi közösségeket sújtotta – a központi városokban, a távoli vidéken és az ország szegényebb régióiban egyaránt. Mindenütt nőtt a munkanélküliség, de a leginkább sújtott közösségekben az emberek 85%-a vált tartós munkanélkülivé. Sok esetben társadalmi-szociális elszigetelődés vár rájuk: állandó anyagi nélkülözés, sivár környezet és az elhagyatottság érzése. A bankok biztosíték nélkül még kisebb kölcsönöket sem adnak az embereknek, sok terület pedig a pénzügyi szempontjából „pirossal jelzett”, ami a kiemelt kockázatra utal. Az uzsorások könnyű zsákmányra lesve járnak az ingatlanok után és hihetetlen mértékű kamatokat követelnek.

A makrogazdasági irányvonalak talán kedveztek a gazdagabbaknak, ám a szegényebb területeket megcélzó alulfinanszírozott, vagy rövid életű, felülről lefelé irányuló segítő rendszerek sorra egymás után kudarcot vallottak. Az érintett helyi szervezetek (legyenek azok vállalkozások, önkormányzati szervek, közösségfejlesztő, egészségügyi vagy a nonprofit szféra szervezetei) – kétségbeesetten várnak anyagi támogatásra és új ötletekre. Amennyiben vissza akarjuk rántani a helyi közösséget a szakadék széléről, akkor az adott közösség számára új és megfelelő megoldásokat kell találnunk.

1.1 Helyi érvényességű pénzek a múltban és a jelenben

A helyi pénzek (amint azt a történelem is bizonyítja) az egyik leghatékonyabb és azonnal alkalmazható megoldást kínálják a magas munkanélküliség által sújtott területeken. A helyi pénzek – melyek a múlt stabil gazdasági gyakorlatán nyugszanak – lehetővé teszik, hogy az emberek javaikat és szolgáltatásaikat helyben cseréeljék, függetlenül attól, hogy van-e hivatalos pénzük vagy sem.

Ez a gyakorlat ősrégi elveken alapszik. A helyi, vidéki, vagy regionális városi pénzek használata gyakorlatilag mindenütt elterjedt volt egészen a múlt századig, a bank és a pénzrendszer általános központosításáig. A reneszánszkor jólétének hihetetlen virágzása helyi és városi pénzekre épült. Megszokott dolog volt a helyi pénz használata a helyi kereskedelmi tevékenységekben, s ezzel egy időben számos különböző nemzetközi pénzt is használtak az export és import során.

Ez a többszintű pénzrendszer lehetővé tette városok és régiók saját belső gazdasági biztonságának és összetartó erejének fenntartását, és egyúttal a nemzetközi kereskedelembe való bekapcsolódását.

Még ma is léteznek helyi pénzek egy-egy szerencsés helyen, mint például Tokióban, Szingapúrban, és Guernsey-n (Nagy-Britanniától délre fekvő sziget). A Guernsey-i bankjegyeket először 1819-ben kamatmentes kötvényként bocsátotta ki a helyi önkormányzat. A sziget infrastruktúrájának teljes újjáalakításához ez biztosította a pénzügyi hátteret. Az adók is nagyon alacsonyak azóta. Jelentős sikerrel vezettek be helyi pénzeket az elmúlt években vidéki/tartományi önkormányzatok a világ más részein is, mint például Salta és Nyugat-Argentína más részei, ahol ez gazdasági fellendülést okozott.

1984-ben Salta tartományában a kormányzó (akire akkoriban üres kassza sandított), saját váltó kibocsátását határozta el. A gazdaságot infláció sújtotta, így a váltók használata, mely azonnali kifizetést tett lehetővé,

értéket jelentett. Az utalványokat elfogadták fizetőeszközként az üzletekben, a helyi önkormányzatnál adót lehetett befizetni ilyen módon, s hamarosan elterjedt a használata. 1986-ban a helyi utalványok újraélesztették a gazdaságot és a pénzforgalom 60%-át tették ki.

1.2 Scrip¹

A scripeket helyi önkormányzatok vezették be az 1930-as években Ausztriában, Svájcban, Dániában, Kanadában és az Egyesült Államokban. Ezek forgalma elképesztő sebességgel működött, miközben a munkanélküliséget gyorsan csökkentették.

A scripet Silvio Gesell, Argentínában élő német üzletember találta ki. A hagyományos pénz kritikáját a *The Natural Economic Order* (A természetes gazdasági rend) című írásában közölte, ahol érvelése szerint a kamat gerjeszti a felhalmozást és a spekulációt. Ehelyett azonban a pénz értékének folyamatosan csökkennie kellene a forgalom ösztönzése végett, így az ember a pénz tartogatása helyett annak elköltésében lenne érdekelt. Ez a növekvő keresleten és az elérhető hiteleken keresztül élénkítené a helyi gazdaság aktivitását, ami rövid idő alatt teljes foglalkoztatottsághoz vezetne.

Keynes (világhírű amerikai közgazdász), a *General Theory* (Általános elmélet) című művében megvizsgálta Gesell érveit, és nem talált bennük hibát. Sőt így jósolt felőlük: „A jövő többet fog tanulni Geselltől, mint Marxtól”.

1.3 Wörgl város pénze

A scrip kibocsátásának híres példája 1930-ból, a kis osztrák városból, Wörglből ered, mely – másokhoz hasonlóan az egész világon – abban az időben magas munkanélküliségtől szenvedett. A város polgármestere 5.000 kamatmentes helyi schillinget bocsátott ki, ennek pénzfedezetét pedig a bankban helyezte el. A pénz havonta elvesztette névértékének 1%-át, hacsak a tulajdonosa egy bélyeget nem vásárolt, amit a bankjegy hátuljára kellett ragasztani. Ez az értékcsökkenés az embereket a pénz gyors elköltésére serkentette – a számlákat azonnal kiegyenlítették, a kereskedők kedvező hiteleket kínáltak, s még az adókat is határidő előtt fizették be. Egy éven belül a munkanélküliség 25%-kal csökkent.

Az ötezer helyi schilling 463-szor cserélt gazdát, míg a hivatalos schilling csak 213-szor. A helyi pénz napi 65%-os forgási sebességet ért el a kibocsátás hónapjában. Összesen 2,3 millió schilling értékű többletet termeltek javakban és szolgáltatásokban, jelentős fejlődés indult be a városban, új csatornarendszert, víztárolót, hidakat építettek, kiépült a közvilágítás és még más javításokra is futotta.

300 más osztrák közösség követte volna Wörgl példáját, de az Osztrák Állami Bank fenyegetve érezte helyzetét, így jogi eljárást indított. 1933-ban egy elhúzódó jogi küzdelem után leállították a kísérletet. Hasonló történet játszódott le Bajorországban „Schwanenkirchen csodája” után: egy *Wara* elnevezésű, negatív kamatú alternatív pénz használatát követően egy kisváros rövid idő alatt újjáéledt. Az ötlet felröppent és egész Kanadáig terjedt, ahol Alberta tartományban *Bóság nyugta* elnevezésű scripeket bocsátottak ki az 1930-as évek közepén, mígnem a bankok itt is közbeléptek.

1.4 Közösségi alapú pénzek

A közösségi alapú pénzek (nem a helyi önkormányzat, hanem helyi szervezetek, üzlettulajdonosok, vagy bárki hiteles helyi személy által létrehozott pénz) legjobb nyilvántartása a 19. századból ered, amikor még nagyrészt helyi banktevékenység folyt. Számos kezdeményezés között a legismertebbek közé tartozik Robert Owen „Országos Igazságos Munka Cseré”-je Londonban és Birminghamben (1832-1834) valamint kollégája, Joseph Warren „Idő Bankjegy”-e Cincinattiban (1830-as évek).

Ezek általában együttműködési, vagy az emberek egyenlőségére törekvő elveken nyugodtak, céljuk pedig a szegénység csökkentése volt. A munkacserések papírpénzt bocsátottak ki a munkanélküli kézművesek és iparos emberek számára, a bankjegyek a javak értékét képviselték, melyek alapja az előállítási órák száma volt. A cél a bank és a kamat helyettesítése volt egy olyan helyben szervezett rendszerrel, amiben egy állandó

¹ Scrip: [1] árubeszerzésre szolgáló (zsetonokban nyújtott) hitelt nyilvántartó folyószámla, ami hat hónap alatt törlesztendő [2] megszállók által kiadott és egy dollárnál kisebb névértékű papír vagy szükségpénz

8,5%-os adminisztrációs költséget számítottak fel. Ehhez hasonló üzleti díj rendszert tervezett Proudhon is „Az emberek bankja” nevű intézményében, amely 27.000 tagot vonzott magához 1848-ig, a forradalom kitöréséig. Ennek ellenére Proudhon tervét Silvio Gesell kiterjesztette az 1890-es években, s később ebből nőtt ki a scrip mozgalom.

1.5 „Barter és scrip” az 1930-as években

Az 1930-as évek gazdasági válságának idején a helyi scrip pénzeket és barterhálózatokat gyakran összekapcsolták. Elszegényedett emberek ezreit mentették meg szerte Európában és Amerikában. Ez a jóléti állam kialakulása előtti időszak volt, és a sokféle független, társadalmi-szociális irányultságú kísérletek a virágkorukat élték. A helyi közösséget támogató szervezetek kölcsönös segítő rendszereket alakítottak ki munkanélküliek részére. Ezek rendszerint széleskörű, együttműködést szorgalmazó társadalomfilozófiát vallottak, és gyakran alternatív hitelintézeteket, lakás- és termelőszövetkezeteket is magukba foglaltak.

1933-ban már legalább 159 barterszervezet működött egymillió ember részvételével az Egyesült Államok 127 városában. A legtöbb rendszer valójában a „kölcsönös hitelszövetkezetek” vagy az „együttműködésen alapuló csererendszerek” újjáéledése volt, melyek általánosan elterjedtek voltak az 1890-es évek közepén a „kétségbeesés” éveiben.

Minden szervezet megegyezett egy pontban: központilag bocsátottak ki egyfajta zsetont, amely kölcsönt, vagy egy szolgáltatásért adott díjat képviselt. Az ilyen rendszerek kockázata az volt, hogy túlságosan könnyű volt a megtermelt javak értékéhez képest több zsetont kibocsátani, így ez inflációhoz, és a helyi pénz értékébe vetett bizalom elvesztéséhez vezethetett.

A LETS-hez nagyon hasonló irányvonalakat követő barterhálózatok is virágzó fejlődésben voltak Németországban, az 1930-as években. Ezek olyan nagy méretűvé és annyira hatékonyá váltak, hogy a bankok itt is közbeléptek, és sikeresen lobbiztak a törvényi változtatások érdekében. A német törvénykezés a mai napig megnehezíti a közösségi csererendszerek működését, bár néhány évvel ezelőtt egy joghézag felfedezését követően újra alakultak kereskedelmi barterszervezetek.

A kísérletek legjelentősebb részét a II. világháború állította meg, majd az idő múlásával feledésbe merültek.

1.6 Kereskedelmi dollár hálózatok

Az 1970-es években azonban a barterhálózatok ismét megjelentek, és növekedésük során kis- és nagyvállalkozásokat vontak be városok és közösségek százaiban egész Észak-Amerikában. Mindre jellemző volt egyfajta belső pénz vagy „kereskedelmi dollár” használata, és általában a hitelegyenlegre nem számítottak fel kamatot.

Az Egyesült Államok kartell-törvénye tiltotta a vállalatok közti közvetlen bartert, azonban engedélyezte a közvetítéses, harmadik félen keresztül történő bartert. A vállalkozások felismerték, hogy a jövő a többoldalú barterhálózatok kiépítésében rejlik. Az így született hálózatok ügyleteiket számítógépes számlanyilvántartáson vezették, és nem ritkán sok száz céget magukba foglaltak, melyek egyenként több száz dolláros belépési díjat fizettek.

Az ilyen rendszereken keresztül lebonyolított tranzakciókat a szervezet felügyeli, közvetíti, s a forgalom 10%-át dollárban, vagyis igazi pénzben nyeli le. A rendszerek tehát „barter brókerként” működnek, feladatuk a javak és szolgáltatások felkutatása, valamint ezek párosítása a megrendelők szükségleteivel. Egy alkalommal ezek a hálózatok rossz hírbe hozták magukat tagjaik rászédése miatt: néhányan fedezetlen cserekrediteket állítottak ki maguknak. A kétes üzelmek láttán 1979-ben létrehozták a Nemzetközi Kölcsönös Árukereskedelmi Társaságot, elősegítendő a tagszervezetek felelősségvállalásának növekedését. Néhány adócsalással kapcsolatban aztán később – 1983-ban – az Egyesült Államok Adóhivatala hozott egy rendeletet, mely szerint az ügyletek minden részletét iktatnia kell a közvetítőnek mind a résztvevők, mind pedig az adóhivatal felé.

A kereskedelmi barterhálózatok profit-orientált vállalkozások, és nem földrajzi hely vagy szociális központúak. Néhány közülük több kontinensen is működik. Hajlamosak az agresszív terjeszkedésre, mivel hatalmas területen kell versenyezniük ahhoz, hogy piacon maradhassanak.

1.7 A LETS és a közösségi cserék

A barter hitel rendszer működésének alapjait - attól eltérő szabályok alkalmazásával - átvették a LETS-ben is, így lettek nonprofit, kamatmentes hitelt nyújtó, a helyi közösségeket szolgáló rendszerek.

A LETS típusú cserék egyértelműen társadalmi-szociális irányultságúak. Az 1960-as és 1970-es években megfigyelhető volt a közösségi alapú önszolgáltató hálózatok megjelenése, valamint az együttműködésen alapuló szociális kísérletek újjáéledése. Sok helyütt megszervezték a Szakismeretek Cseréjét - különösen a munkanélküliek között - angol és észak-amerikai nagyvárosokban. A cseréket rendszerint közösségi aktivisták szervezték, akik gyakran kisebbségi vagy más sajátos érdekű csoportokkal dolgoztak. A résztvevők egy közös alapba helyezték szakértelmüket, és a munkával töltött időmennyiséget (órát, napot) számolták el nekik, vagy meghatározott számú pontot kaptak a fáradtságukért. Hasonló felállás jött létre - ám nagyobb bázissal - a gyermekfelügyelő (baby-sitter) körökben is.

Voltak olyan sikeres gyermekfelügyelő rendszerek, melyek tisztán „ajándék” alapon működtek! Mások (például a *Link Opportunity [A lehetőségek összekapcsolása]*) rendszer, amit az időseket segítő országos jótékonyági alapítvány működtet a legtöbb angol városban) kvázi-pénzeket is forgalomba hoztak.

A *Link Opportunity* azonban később komoly problémákba ütközött amiatt, hogy tagsága kizárólag idős emberekből állt. Ebben az idősebb korosztályban alig volt néhány ácsmester, azonban varrással foglalkozó idős asszony túl sok akadt. A kölcsönös árucserének ezek szabtak határt, és sokszor egy rendszer egyetlen ezermestere annyi pontot keresett a munkájával, amennyit nem tudott elkölteni. A Szakismeret Csere mozgalom ma is működhetne, ha nem került volna összeütközésbe a szociális járulékokat és segélyeket elbíráló szervezettel, amely nem nézte jó szemmel a munkanélküliek részvételét és ennek hangot is adott, még olyan cserék alkalmával is, amikor csak „ajándékként” nyújtottak segítséget.

1.8 Kísérletek az Egyesült Államokban és Kanadában

Ezzel egy időben hasonló kísérletek történtek az Egyesült Államokban és Kanadában. Brit-Kolumbiában, az 1970-es évek „Vissza a földre!” mozgalma új együttműködésen alapuló vállalkozásokra buzdította az embereket. A munkanélküliség egyre emelkedett a bányászipar összeomlása után. A pénz kevés volt, és a Vancouveri Értéktőzsde rossz híre („a világ tisztességtelen tőkéje”), s lelkiismeretlen emberek manipulációi voltak napirenden a közösségekben.

1976-ban, Vancouver városában, David Weston, egy alternatív helyi pénzekkel és közösségi gazdasággal foglalkozó kutató egyenlőségi elveken alapuló *Közösségi Csere* elnevezésű rendszert indított, melyben a tranzakciók alapja az idő volt. 1979-ben, Vancouver szigetén egy másik *Közösségi Csere* rendszert indított el (az előzőhöz hasonlóan ez is idő alapú volt, majd később ebből lett a *Zöld Dollár Csere* rendszer).

David Weston szakmai műhely-beszélgetéseket tartott, s ezek során egy játékon keresztül mutatta be, hogyan szívárogo el a hagyományos pénz azoktól, akiknek addig is alig volt, illetve hogyan szívják ki a pénzeszközöket a helyi gazdaságból. Ezt követően, 1983-ban, szintén Vancouver szigetén, Michael Linton (egy karosszéria lakatos mesterséget oktató, üzleti diplomával is rendelkező tanár) azt javasolta, hogy az időegységben való számolás helyett használjanak „zöld dolláros” egységet - ennek értékét a kanadai dollár értékével tette egyenlővé, ahogyan ez a kereskedelmi barter rendszereknél is működött.

Ezt LETSystem - Local Exchange Trading System (Helyi Cserekereskedelmi Rendszer) néven, helyhez kötött, az üzleti barterek alacsony-költségű változataként hirdette meg, majd elindította vállalkozását, hogy annak keretében egy kísérleti rendszert építsen fel a Comox völgyben. A LETSystem ötletét számos közösség átvette a szigeten.

Mások azonban különböző okokból saját rendszer kialakítása mellett döntöttek - saját szabályokkal. Ezek egyike volt David Weston *Zöld Dollár* rendszere, a *Közösségi és Widget* csererendszerek kiterjesztése időalapú elszámolásban. A LETS-hez hasonlóan átvette a „zöld dollárt”, de a rendszert másképp szervezték meg. A *Zöld Dollár* rendszer (a későbbi angol LETSLink modellhez hasonlóan) tagsági alapú volt, rendszeres találkozókkal, a rendszert pedig elsősorban a részvételért és a felelősségvállalásért hozták létre.

A *Zöld Dollár* más új elemeket is bevezetett, például a tranzakciók nyilvántartásához használt csekkeket. A bérezéssel kapcsolatban a Mondragon Szövetkezet 1:3 béarányát ajánlották. Ez azt jelentette, hogy a rendszernek volt egy 6 dollár/órás minimum, és egy 18 dollár/órás maximum munkadíja. Megszabták az igénybevehető szolgáltatások mennyiségének felső és alsó határát, így senkinek sem lehetett végtelen mínusza

vagy plusza. Bár nem állnak rendelkezésre konkrét adatok, a hírek szerint a rendszer még 1984-ben is egészségesen működött.

Eközben a *LETS*System széles körben terjedt. Számos vállalkozás vett benne részt, és körülbelül 100.000 dollár értékű zöld dolláros kereskedelmi forgalmat bonyolított le a létrehozását követő 20 hónap alatt. A számítógépes nyilvántartás működtetéséhez egy kísérleti szoftvert is készítettek.

Két és fél éven belül azonban a *LETS*System összeomlott. A *LETS* mozaikszó kitalálója szerint az összeomlás oka az volt, hogy a rendszer legaktívabb tagjai elvesztették a rendszerbe vetett bizalmukat. Mélyebb elemzések szerint a *LETS*System tagjai határozottan azt vallották, hogy a rendszer „besavanyodott”. Azért hogy mások elkerülhessék ezeket a problémákat, tanulságos lehet az általuk elmondott okok felsorolása:

A rendszert egy személy működtette, és hiányzott egy aktív, a rendszer tagjaiból álló bizottság, mely részt vett volna az ügyintézésben és a döntéshozatalban. Ez egyfajta bizalmatlanság érzetét keltette, a tagok pedig képtelenek voltak közbelépni, amikor félrecsúsztak a dolgok.

A tagok tudomására jutott, hogy valaki 14.000 dollár értékű zöld dolláros adósságot halmozott fel. Úgy érezték, hogy az illető a rendszeren keresztül kihasználja a többieket. Egy ilyen magas, régóta vissza nem fizetett hitel havonta 140 dolláros nyereséget jelentett a kibocsátónak (az akkori érvényben lévő 12%-os hitelkamat mellett). Az inflációhoz való igazodás kérdése, mely minden nehézség nélkül megoldható lett volna, soha nem került terítékre.

A rendszer a gyakorlatban nem bizonyult átvilágíthatónak és számonkérhetőnek. Bár a szabályzat szerint bármely tag rákérdezhetett egy másik tag egyenlegére és csereforgalmára, a valóságban ezt soha senki nem tette meg. Általános volt a „bizalom” szellemiségének támogatása. Sőt, mivel egy ilyen információ-kérésről az érintett potenciális cserepartner is értesült, a mások számlája felőli érdeklődésnek a közösségi szellem igencsak keresztbe tett.

Az üzletek és vállalkozások könnyedén értek el olyan magas pontszámot, amit aztán nem tudtak sehogy sem elkölteni. Kettő csődbe is ment. Emellett szükségét érezték egy olyan szoftvernek, ami a könyvelők részére tartalmazza a dollár elszámolású tranzakciók nyilvántartását is.

Valószínűtlennek bizonyult Linton állítása, mely szerint a rendszer rövid idő alatt hatalmas kiterjedésű lesz. Továbbá elvárta, hogy a helyi tagok tartsák el, amíg ő országos szinten fejleszti és reklámozza a *LETS*System gondolatát; ez azonban bármely helyi csoportnak túl magas érték lett volna egy kísérletért.

Linton modell-rendszere nem állt újra talpra, és más hasonló elgondoláson alapuló rendszerek sem bizonyultak időtállóan életképesnek. A 25 rendszernek 1992-re csak a fele maradt meg Kanadában. Az alapötlet azonban nem merült feledésbe, később rátaláltak és újratervezték a föld túlsó oldalán, Ausztráliában.

1.9 Az ausztráliai tapasztalatok

Ausztráliában a *LETS* alapelveit a Zöld Dollár néhány biztosítékának és együttműködő szervezetek tapasztalatainak felhasználásával Jill Jordan (együttműködés-fejlesztő, és hitelszövetkezeti aktivista) fejlesztette ki. Tony Hansen Új-Zélandon vállalta fel ezt a munkát. Mindkét helyen nagy ütemben fejlődtek és virágoztak a Zöld Dollár rendszerek. 1991-ig 45 rendszert indítottak el Ausztráliában. 1994-re számuk 200-ra növekedett, köztük volt a Blue Mountains (Kék Hegyek) elnevezésű rendszer is, a világ akkori legnagyobb hálózata 1.800 taggal.

A tagokból álló vezetői csoport alkalmazása mellett a Zöld Dollár rendszer sok más jellemzőjét is beolvasztották (a tranzakciók nyilvántartásához például csekkfüzetet használtak). Néhány helyen még a hitelkorlátozást is bevezették. A rendszereket a csoportok többféleképpen is újratervezték. Voltak, akik más nevet adtak a rendszerüknek, mindazonáltal e függetlenül fejlődő rendszerek elnevezésére a *LETS* mozaikszó vált általános használatúvá.

1.9.1 A *LETS*System megjelenése Ausztráliában

A *LETS*Systemek elsősorban Jill Jordan munkájának eredményeként terjedtek el Ausztráliában. Jill, aki két nagyhírű és sikeres szervezetnek is tagja és társalapítója volt, tudatában volt annak, hogy még ha a közösségeknek saját hitelintézetük is van, a kölcsönökre fizetett kamat a kedvező helyzetben lévőket tovább gazdagítja, a szegényeket pedig még szegényebbé teszi.

Amikor egy Bill Mollinson (az ausztrál fenntartható mezőgazdaság atyja) által szervezett konferencián hallott a LETSystem-ről, ösztöndíjat pályázott, hogy Kanadába mehessen, és az ausztrál viszonyokat szem előtt tartva tanulmányozhassa a LETS-t. Nem kapott ösztöndíjat, de saját költségén meglátogatta Michael Lintont Vancouverben. Kanadai tartózkodása alatt Calgaryba is elment, hogy megismerje az „ottani helyzet történetét, demográfiai adottságait, a hatékonyságot, és hogy megtanulja miképpen állítható fel egy LETSystem.” Hazaérkezése után egy nyilvános találkozót szervezett, és a Buny Ház-ból és a Maleny Credit Society-ből működtetve több mint 85 taggal elindították a LETSt.

A működés első évében, 1987 októberére, már százon felüli taglétszám volt, akik megközelítőleg 28.000 dollár értékben cseréltek javakat és szolgáltatást a helyi közösségben, mely a helyi lakosság olyan képességeit, készségeit tükrözte, amit a hagyományos piac nem volt képes kiaknázni. 1989 első felében a cserék résztvevőinek száma 220 fölé emelkedett és a cserék értéke 64.000 helyi pont értékben mozgott.

Jill hazaérkezése után egy széles körben terjesztett levélben szövegezte az emberekhez: „Ha meg van győződve arról, hogy területe előnyökhöz juthatna egy LETSystem-en keresztül, és van hozzáférése egy MS-DOS alapú számítógéphez, akkor érdemes 20 dollárt küldenie a Bunya House, Maleny címre, s ezért a három legújabb szoftverünket kapja cserébe.

A lemezek Michael Linton ötéves rendszerfejlesztési munkájának tapasztalatait tartalmazzák:

- hogyan indítsunk el egy LETSystem-et,
- a LetsPlay játékot,
- a rendszerben használt hirdetőtáblák és elszámolási programok leírását,
- a működési kézikönyvet
- és minden olyan anyagot, amire szükség van a kezdéshez a saját területén.

Amire szüksége lesz az a lelkesedése és a tagsági díj befizetése (dollárban).”

Más LETSystemek gyorsan létrejöttek. Amint arról Peter Geddes az Ausztrál Wellbeing-ben beszámolt, 1989 februárjában „a rockhamptoni LETSystem-ben „Cipó és Hal”, Taree-ben „Füge” volt a pénznem, Bellingen-ben pedig mielőtt a „LETS Dollár” mellett döntöttek „Denevér”-ben folyt az üzlet.

A Maleny-ben való kezdés után egy évvel legalább kilenc más csoport is működött beleértve Sydney, Brisbane, Ballarat és Wollongong LETSystem-eit. Kezdetben megpróbálták számon tartani az újonnan megalakult csoportokat. 1989-ben 25 csoportot regisztráltak, de a LETSystemek működtetése olyan könnyű volt, hogy sok új rendszer a nélkül indult el, hogy külön bejelentették volna. Újíításokat is bevezettek számítógépek nélküli rendszerek működtetésében.

1.10 LETS az Egyesült Királyságban

A helyi alternatív pénzek és közösségi csererendszerek történetét és szervezeti működését először David Weston ismertette Nagy-Britanniában a New Economic Foundation (Új gazdasági alapvetés) szeminárium sorozatában 1984-től folyamatosan. A gondolat népszerűsítését a '80-as években Liz Shephard – egy új szemléletet képviselő közgazdász és a közösségek gazdasági fejlesztésével foglalkozó aktivista – is megkezdte.

Az első brit LETS 1985-ben, Norwichben indult el. Ez egy kis rendszer volt, amely az alapítást követő tíz év során mindössze körülbelül 50 taggal működött, és az elmúlt évekig még számítógépes nyilvántartást sem használtak. 1987-ben egy másik rendszer indult el Totnesben, azonban (néhány a későbbiekben alakult csoporthoz hasonlóan) belegabalyodtak a kanadai LETS szoftver-csomag használatának nehézségeibe. A csoport a szoftver átalakítását fontosabbnak tartotta a tagtoborzásnál, így 1991-es újraélesztéséig hosszú „téli álmom”-ba merült. 1990 előtt számos más próbálkozás is történt rendszerek kialakítására Skóciában, Walesben, és Londonban.

1988-ban **Liz Shephard** az első, a LETS-et népszerűsítő könyvön dolgozott „laikus közgazdász” barátjával, Guy Dauncey-vel (*After the Crash – Az összeomlás után*). A könyv kiadása, melynek egy fejezete konkrétan a LETS-ről szólt, többek érdeklődését is felkeltette. Ezek között volt egy kávéház tulajdonosa Maggie Mills, aki 1990 nyarán elindította a Stroud-i LETS csoportot. Eközben Liz Shephard a jómódúak és a szegények közötti szakadék drámai kiszélesedését jósolta meg az 1992-es egységes piac létrejötté, és a tervezett egységes európai pénz, az euro bevezetése miatt. Úgy döntött, hogy új közösségi alapú LETS modellek kidolgozásával, a

KÖR KÉZIKÖNYV

helyi csererendszerek gyakorlati fejlesztésén kezd el dolgozni, különös figyelmet szentelve a saját erőből működő önszervező kezdeményezéseknek, valamint a gazdaságilag elmaradottabb területek csoportjainak.

1990 júniusában Liz és a Friends of the Earth (A Föld Barátai) mozgalomhoz tartozó Daniel Johnson elindította, majd továbbfejlesztette azt a rendszert West Wiltshire-ben, amely később a nagy-britanniai LETS modelljeként vált ismertté. Az év folyamán később, a gazdasági visszaesés idején mind a Stroud-i, mind pedig a West Wilts-i LETS jól működött, és jelentős figyelmet kapott a médiában.

1991 áprilisában Liz Shephard megszervezte az első országos LETS konferenciát mindazok részére, akik az Egyesült Királyság területén érdeklődést mutattak, és indítványt tett egy országos LETS fejlesztő szervezet és hálózat létrehozására, melynek feladata az együttműködés és a LETS fejlődése során felmerülő közös érdekek mentén történő munka bátorítása volt.

A konferencián résztvevők egyöntetű jóváhagyása után, megalapította a LETSLINK UK hálózatát és országos fejlesztő szervezetét, s ezzel kezdetét vette egy hétéves „teljes munkaidős” önkéntes munka: a LETS-működés helyes gyakorlatának kidolgozása, bevezetése, fejlesztése és terjesztése. A maga nemében a világon az első szervezetet a következő célokkal alapították:

- problémák meghatározása és azok megoldásának kidolgozása, a helyes gyakorlat előmozdítása és népszerűsítése érdekében;
- megfelelő, hatékony és fenntartható modellek tervezése;
- a LETS elképzelésének és gyakorlatának széleskörű népszerűsítése a nyilvánosság előtt, a médiában, szervezetek és önkormányzatok között;
- irányelvek kialakítása, szakirodalom és segédanyagok kidolgozása a felhasználók számára;
- országos tanácsadó szolgálat működtetése, hírlevél megjelentetése, konferenciák rendezése;
- országos stratégia kidolgozása, jogi és más jellegű kérdések felvállalása és megoldása.

2 Egy új közösségi fizetőeszköz: a LETS

A LETS-pont nem olyan, mint a pénz, mert a tagok bocsátják ki, kamatmentes, és a helyi közösségben marad.

Hála a rendszerek angliai újratervezésének és elképesztő gyorsaságú számbeli növekedésének, ezernél is több közösségi önszolgáltató csoport jött létre az 1990-es években LETS formájában Európában, és ennél jóval több szerte a világon. Ezidőtájt az előbbiektől függetlenül más hasonló helyi kezdeményezések jelentek meg az USA-ban, Európában, és Japánban is. Indiában a hagyományok és az adósrabszolgaság mind-mind katalizátorként segítette elő sok száz különböző helyi cserekereskedelmi forma kialakulását. Minden esetben döntő fontosságú volt a fentiek létrejöttében és növekedésében egy fejlesztő szervezet, vagy támogató hálózat megjelenése. A gyakorlati tapasztalatok megosztása lehetővé tette a gyakori útvesztők elkerülését, így jelentős időt, erőfeszítést, és pénzt sikerült megtakarítani, s nem kellett újra és újra feltalálni a spanyolviaszt. Egy egységes kép megjelenése a médiában szintén elengedhetetlen eszköz volt az ötlet terjesztésében és elfogadtatásában (még azok között az emberek között is, akik már ismerték egymást).

A sikeres kezdeményezések közös erőssége, hogy helyiek, önmagukat irányítják, és a felhasználók maguk is részt vesznek a szervezésében. Legtöbb közülük saját erőből, külső támogatás nélkül működik. (Egyes programok – köztük tartozik néhány Idő Dollár rendszer is az USA-ban – úgy gondolták, hogy az egész rendszer összeomolhat, ha a támogatásnak egyszer vége szakad.) A támogatásoktól és külső irányítóktól való függetlenedés céljából olyan szervezeti felépítést dolgoztak ki, amelyben a tagok aktív részvétele a hálózat egyre lendületesebb növekedését idézte elő. Közvetlenül a helyi igények születtek a rendszereket, és mintegy azokra válaszul jöttek létre, az idő pedig pedig bebizonyította, hogy külső támogatás nélkül is képesek fenntartani önmagukat.

Ezen közösségek tapasztalata szerint a helyi csere lényeges előnyökkel bír a pénzhasználattal szemben. Valójában a LETS egészen más, mint a hagyományos pénz, melynek számos árnyoldala akad. A fő különbség: (1) emberek bocsátják ki; (2) kamatmentes; és (3) helyben marad (vagyis az adott helyen termelt jómódot és a csere eszközeit a közösségben tartja).

2.1 A tagok bocsátják ki

A LETS talán legfontosabb – és legforradalmibb – jellemzője, hogy fizetőeszközként nem egy központi testület, hanem a csereben résztvevő személyek hozzák forgalomba. Ez a vonás az alternatív helyi pénzek más formáitól is megkülönbözteti a LETS-t, mert azokban (az állam által kibocsátott pénzhez hasonlóan) korlátozott mennyiségű fizetőeszköz kerül forgalomba, méghozzá egy egyedüli, általában központi forrásból.

A LETS „pénz” ezzel szemben a csere *eredményeként* jön létre. Bárki kibocsáthatja, akinek szüksége van rá oly módon és akkor, ahogyan és amikor csak szükségét látja. A rendszer tökéletes közvetítőként működhet az elérhető javak kínálata és a kereslet között.

Vegyünk egy példát: egy özvegyi nyugdíjból élő asszony otthoni vízvezeték rendszere a januári nagy fagyok idején befagy és tönkremegy, neki pedig egy fillér megtakarított pénze sincs a bankban. Rendes körülmények között nincs más választása, mint hogy bankkölcsönt vegyen fel kamatra, hogy ki tudja fizetni a szerelőt. A LETS segítségével azonnal elvégezetheti a szerelési munkát, helyben ki is fizetheti, tudván, hogy LETS-ben keletkezett tartozása nem csak hogy kamatmentes, de akár valamilyen termékkel vagy szolgáltatással is megtéríthető (ráadásul nem kell azonnal „fizetnie”, hanem bőséges idő áll a rendelkezésére ehhez).

Bár a pénzt általánosan a csere eszközének tartjuk, a dolog ironiája az, hogy a hagyományos értelemben vett pénz épp olyan gyakran *akadályozza meg* a kereskedelmet, mint amilyen gyakran azt lehetővé teszi. Egy készpénzhiányos régióban, a kézzelfogható jólét, szaktudás, erő- és eszközforrás, valamint szükségletek ellenére minden csere megfosztott lesz. A LETS-ben viszont mindaddig amíg vannak helyi források, minden gazdasági és szociális/társadalmi csere lehetséges.

Lényegében a LETS helyreállítja a pénz csereeszközként szolgáló eredeti rendeltetését *információ* alakjában. A készpénz nélküli kereskedelem (ahol a tranzakciók egyszerű adatként vannak nyilvántartva egy számítógépen)

mindenki számára ismerős, akinek van bankszámlája vagy hitelkártyája. A LETS hasonló módon vezeti a nyilvántartást a hagyományos naplófőkönyv vagy számítógép segítségével.

A bankok gyakorlatával szemben azonban nonprofit alapon működik, és *soha nem számít fel kamatot!*

2.2 Kamatmentes

Mivel egy LETS minden egyes tagja egyformán képes hitelt adni, senki nem válhat a „pénzkínálat” kizárólagos tulajdonosává. Továbbá, mivel ez a „pénz” nem egy ritka árucikk, ezért lehetetlen kamatra kölcsönadni. Tőkeigényes világunkban a kamat minden dolog árába be van építve, amit csak megveszünk. Nyakig benne vagyunk... 1993-ban az akkori (angol) pénzügyminiszter szerint minden Nagy-Britanniában elköltött font fele valamilyen kamat volt.

Egy német tanulmány szerint önkormányzati lakások esetében a kamatfizetések elérhetik akár a lakbér 75%-át is (lásd később). A magas kamatteher az önkormányzatot is sújtja, amely kénytelen ezt a költséget a lakbérfizetőre hárítani.

Nagy-Britanniát (más országokhoz hasonlóan) adósság válság sújtja. Családok bomlanak fel az exponenciálisan növekvő kamatvisszafizetések nyomása miatt, amely gyakran lehetetlenné teszi a lakáshitel visszatérítését, s így a lakás elvesztését eredményezheti. Alacsony jövedelmű szülők, akik nem képesek kifizetni például a televízióra felvett hitel fizetési késedelméért kirótt büntetéseket, akár börtönbe is kerülhetnek. Munkások vesztik el fizetésüket és munkahelyüket azért, mert egy adott iparágat a világ más csücskébe telepítenek, ahol olcsóbb munkaerőt, földet, vagy eszközöket találnak.

A helyzet Magyarországon sem sokkal könnyebb. Például a lakáshitelek alakulásában a kamatok emelése vagy csökkentése egyenes arányban van a fizetőképes adósok törlesztésének nagyságrendjével. Vagyis ha a pénzintézet azt érzékeli, hogy növekszik a nem fizetők száma (emelkedik a kinnlevősége), megemeli a kamatokat azokkal szemben is, akik addig rendszeresen törlesztettek. Ezzel a lépéssel pedig újabb nemfizető adóskört alakít ki magának. A 22-es csapdája.

A kamathajhászás miatt a jelenlegi pénrendszer leírhatatlan csapásokkal sújtotta a világot. Az UNICEF adatai szerint 30.000 gyermek hal éhen évente a harmadik világ adósságválságának közvetlen következményeként. A szegényebb országokat arra kényszerítik, hogy egyre többet termeljenek exportra, miközben a lakosság éhezik. A természeti környezet és a jövő nemzedékek fogják megfizetni annak az árát, hogy a természeti forrásokat könyörtelenül kiszipolyozzuk – csak azért, hogy a bankok megemelhessék a kamatlábakat.

2.3 Helyben marad

Ez a helyben termelt alternatív pénz ráadásul nem váltható át forintra. A *helyi közösségben marad*, ahol mindig hozzáférhető, és munkára valamint a jólét növelésére ösztönöz. Ezzel ellentétben a hagyományos pénzt bankba teszik, és ritkán kerül vissza eredeti származási helyére.

Egy adott helység lakóinak pénze automatikusan kikerül a körzetből a lehető legmagasabb profit elérése végett. A biztosíték nélküli kölcsön szabályai miatt az egyetlen szempont a pénzügyi nyereség. A pénzt virágzó gazdaságú területeken fektetik be, és gyakran gyorsan megtérülő beruházásokba irányítják. Olyan dolgokat finanszíroznak belőle, mint például az esőerdők irtásának alvállalkozói. A bankok persze nem mondják meg a betéteseknek, hogy mire fordították a pénzüket.

Amerikában, az érvényben lévő Közösségi Újbóli Befektetési Törvény ellenére is megúszhatják a bankok a helyi pénz mindössze 0,3%-os, a közösségbe való újra befektetésével járó feladatait. Ez azt jelenti, hogy a helyi, már működő vagy újonnan létesített vállalkozásoktól, és az összes hitelbiztosíték nélküli üzlettől megtagadják a kölcsönt, ezen pedig az egész közösség veszít. Nagy-Britanniában nincs helyi beruházásokat célzó bankpolitika, hiszen ez a kérdés így még fel sem merült.

A helyi fizetőeszköz elkezdheti betömni azokat a lyukakat, ahol kiszivárog az érték, vagy egyfajta védőpalánk is lehet a helyi gazdaság körül. Ha a helyi pénz nem váltható át, akkor nem is szívható el onnan. A LETS helyi forgalomban, a közösségen belül marad, fejlődést, foglalkoztatási lehetőséget és helyi kereskedelmet biztosítva. A javak helyi előállítását a környezetet is kíméli, hiszen csökken a napi árucikkek szükségtelen szállítási igénye (ma az almát vagy a barackot sokszor a föld másik feléről importálják).

A LETS, a helyi pénzek más formáihoz hasonlóan nem feltételezi a hivatalos pénz használatának elhagyását. Egymást kiegészítő rendszert alkot(hat)nak, mely előmozdítja a helyi gazdaság fejlődését és a belföldi gazdasági stabilitást. Amikor a helyi gazdaság növekszik, adói növekedésével hozzájárulhat a gazdaság egészéhez, csökkentve annak a külső tőkeinjekciótól való függőségét.

A jelenlegi pénzrendszerben számos súlyos tervezési hiba van. Tekinthejtük persze az élet valóságához tartozó, magától értetődő dolognak is ezeket, ám a helyzet az, hogy a most érvényesülő rendszer nem az egyetlen lehetséges megoldás. Léteznek más elgondoláson alapuló pénzrendszerek is, melyek kiegészítő rendszerként történő alkalmazása hasznos lehet a jövőbeni nagyobb biztonság megteremtésében. Amint azt a világ vezető bankárai is bizalmasan elismerik, régóta esedékes a banki tevékenység és a pénzrendszer reformja.

A LETS eljut olyan területekre is, ahol a hagyományos pénz nem kínál megoldásokat. Helyi szinten használható a szociális és gazdasági megújulás eszközeként. Szerepe lehet egy többféle pénzből álló, többszintű rendszer első szintjeként (helyi, regionális, országos, nemzetközi) segíteni egy kiegyensúlyozottabb, igazságosabb, és környezeti szempontból is fenntartható gazdaság felépítését.

A LETS kiküszöböli a spekuláció veszélyét is, vagyis azt, hogy pénzből pénzt csináljon valaki. A spekulánsok keselyűkként körözve milliárdokat tüntettek el a brit tartalékokból, amikor a kényszer hatására kilépett az árfolyam-szabályozásból. A spekuláció példa nélküli növekedése az elmúlt években a globális pénzrendszer jelentős és gyakorlatilag kezelhetetlen megingásához vezetett.

A Világbank becslése szerint a világ deviza ügyleteinek 98%-a ma spekulatív jellegű. Az ügyletek csupán 2%-át teszi ki a valódi javak és szolgáltatások cseréje. Paul Volker, az Egyesült Államok Központi Jegybankjának korábbi elnöke ezt így kommentálta:

*„Ma már könnyebb származtatott értékpapírból pénzt csinálni,
mint valódi javakba és szolgáltatásokba fektetett tőkéből profitot nyerni”*

Ez a hihetetlen méreteket öltött szerencsejáték a világ pénzügyi rendszerével kéz a kézben, hamarosan egy nagy pukkanással újra „földközébe” kerülhet. A globalizáció és a pénzpiacok felszabadítása az egész világgazdaságot megnyitotta a piaci verseny vak gépezete előtt. A helyzet ellenőrzése kicsúszott az egyes országok kormányai és a nemzetközi ellenőrző szervek kezéből egyaránt. A tőke most „önállósítva magát” egyre tágabb és egyre gyorsabb körforgásban mozog. Még a bankárok is elvesztették a fonalat. Johannes Witteveen, a Nemzetközi Valutaalap egy korábbi igazgatója így beszélt erről:

„Senki sem érti a globális pénzrendszert.”

A bankrendszer világméretű összeomlását már megjósolták a közgazdászok, és az elmúlt néhány évben többször is előfordult, hogy hajszálon múltott a „prófécia” beteljesedése. A rendszer összeomlásának lehetősége nagyon is valóságos. 1993-ban és 1997-ben a nagy japán bankok az összeomlás – mely az egész nyugati bankrendszert magával rántotta volna – és a túlélés között ingadoztak.

Az események felgyorsultával a világ pénzügyi vezetői is egyre nyugtalanabbak. Fenntartható még továbbra is „az üzlet zavartalanul működik” magabiztossága?

2.4 Honnan ered a LETS?

Helyi cserekereskedelem a gyakorlatban (rövid áttekintés)

1830-as évek	Robert Owen munka-csere bankjegyei	Nagy-Britannia
1890-es évek	Kölcsönös Hitelszövetkezet	USA és Nagy Britannia
1929-1934	LETS típusú csererendszerek (Egymillió résztvevő) Barter & Scrip, Wirtschaftsring Kamatmentes mozgalom, Scrip	USA Európa Európa
1970-es évek	Közösségi mesterség csere rendszerek Mesterségek, jártasságok, képességek csererendszerai, „link” pénz LETS-típusú csere rendszerek	Nagy-Britannia
1976-1982	Közösségi csere rendszerek	Vancouver-sziget
1979-1985	Zöld Dollár	Vancouver-sziget
1970-	Kereskedelmi Barter	
1979-	Nemzetközi Kölcsönös Árukereskedelmi Szövetség	USA
1983-1985	LETSsystem kísérlet	Vancouver-sziget
1985-	Idő Dollárok	
1988-	Zöld dollár csere rendszerek, speciális együttműködési LETS-ek (200 + a ma is működő csoportok)	Ausztrália és Új-Zéland
1985-1990	Brit LETS kísérletek	Nagy-Britannia
1990-	LETS Scheme (Együttműködési brit LETS modell)	Nagy-Britannia
JELENLÉG	1.000 brit típusú LETS modell	Nagy-Britannia és Európa
	Közösségi bankjegy Órák	USA és más országok
	Idő Dollár (Szolgáltatási hitel)	USA

A **LETS** angol mozaikszó magyar megfelelőjeként a továbbiakban a **KÖR (Közösségi Önsegítő Rendszer)** elnevezést használjuk.

3 Hogyan működik a KÖR?

3.1 Mi a KÖR?

A KÖR (vagyis a Közösségi Önségítő Rendszer) azoknak az embereknek a csoportja, akik egy településen, városrészben vagy utcában a saját felajánlásukat és szükségleteiket pénz nélkül (nem jövedelemszerzés céljából) cserélik. A KÖR egy kiegészítő közösségi „fizetőeszköz”, amely azt a célt szolgálja, hogy az adott közösségben lévő erőforrásokat eredményesebben lehessen használni.

A KÖR önkéntes munkára épül, melyet a KÖR tagjai egymás között nyilvántartanak. Ezt a nyilvántartást a KÖR tagjai által elfogadott egységben (pont, talentum vagy bármi más) számolják. Az egység sajátossága hogy kamatmentes (vagyis az önkéntes feladatok elvégzése vagy igénybevétele nem ró egyéb terhet a felekre) és hogy csak az adott közösségben használható fel (vagyis nem vihető máshova, nem váltható).

3.2 A KÖR könnyen elindítható

Helyi emberek egy csoportja találkozik és összeállít egy névjegyzéket, a nevek alatt feltüntetve az illető szakmáját, képességeit, szolgáltatásait és eladni kívánt (vagy felajánlott) tárgyait. Természetesen odaírják a keresett vagy kipróbálni (esetleg kölcsönözni) kívánt dolgokat is. A nyilvántartásba bekerült minden tétel cserélhető lesz a helyileg vezetett KÖR számlák rendszerén keresztül.

Minden tag nulláról induló saját számlát, és egy, a helyi KÖR által használt csekkfüzetet kap. Ezt alkalmazzák fizetéshez akkor, amikor valamilyen terméket vagy szolgáltatást vesznek igénybe. A KÖR, tehát egy bankszámla használatához hasonlít, bár valódi pénz nem kerül letétbe. A banki csekkhez vagy a hitelkártyához hasonlóan a rendszer egyszerűen információt rögzít, nyilvántartva a megvalósult cseréket.

A KÖR „pénze” ezért nem olyan, mint egy bankjegy vagy érme. Minden rendszer használ egy általa nevesített egységet, amely a csere értékének mérésére és nyilvántartására szolgál. A helyi KÖR pontok értékét általában úgy állapítják meg, hogy az megközelíti a nemzeti fizetőeszköz értékét, vagyis 1 pont értéke kb. 1 angol font, 1 német márka, vagy 1 magyar forint. Minden csoport maga választ nevet az egységének, amely gyakran tükrözi a hely sajátosságát, vagy valamilyen híres helyi különlegességre utal.

Az egyik (széles körben elterjedt) hamis felfogás szerint, a KÖR célja a barterkereskedelem kialakítása két ember között, vagyis hogy ösztönözze a két fél közötti javak és szolgáltatások cseréjét. Ezzel szemben a KÖR célja éppen az, hogy felülkerelkedjen az egyszerű barterkereskedelem hatalmas „bökkenőjén” (tudniillik ritkán tud két ember úgy cserélni egymás között, hogy az adott alkalommal pontosan azonos értékű dolgok cseréljenek gazdát). A pénzt is éppen emiatt találták ki. A KÖR cserék segítségével a pénzhez hasonlóan pontokat szerezhetsz valakitől, amiket aztán valaki másnál költhetsz el.

3.3 Hogyan léphetek be?

Talán neked is szükséged van valamire – például, hogy valaki kivigyen autójával a vasútállomásra, vagy a repülőtérre. Hívj fel valakit telefonon a helyi KÖR névjegyzék „szállítás” rovatából. Ha van ilyen a listán, és ráér, akkor kérdezd meg: hány pontot kér az illető a szolgáltatásért óránként, és mennyit kér készpénzben az üzemanyagért. (A KÖRben a pontok mellett mindig igényelhető készpénzfizetés is az anyagköltségek fedezésére.) Miután megérkeztek az állomásra, kifizeted a benzin árát, kiállítasz egy KÖR csekket a rád szánt idejéért és fáradságáért, és magadnak is feljegyzed a csekkfüzeted belső margójára.

Az illető, akinek kifizetted a szolgáltatást, elküldi a csekket a KÖR könyvelőjének, aki a sofőr számlájához írja a keresett pontokat, a tiédről pedig levonja azokat. A te számlád egyenlege ekkor mínuszba kerül, de ez egyáltalán nem baj. Nem kell kamatot fizetni, és nincs meghatározva a visszatérítés ideje sem. A legközelebbi KÖR postával megkapod a számládról szóló kimutatást a ki és befizetések, és a friss egyenleg feltüntetésével.

Ne felejtse el, hogy mivel mindenki számlája nulláról indul, nem indulhat be a csere, ha először mindenki keresni akar, és csak azután szeretne költeni. A rendszer csak úgy működik, ha mindig van néhány mínuszos egyenleg.

3.4 A KÖR legfontosabb szabályai

Minden KÖRnek szüksége van valamiféle működési szabályzatra, aminek az a célja, hogy:

- a rendszer a lehető leghasznosabb legyen a közösség számára,
- egy kvázi etikai kódexként szolgáljon,
- segítsen hosszútávon működtetni az adott KÖRt.

A brit LETSLink által javasolt teljes Szabályzat (melyet a legtöbb ottani csoport el is fogad) lényegi elemei a következők:

- Minden pénzmozgás (pozitív és negatív egyaránt) kamatmentes.
- Csak a tag megbízása alapján vonható le pont a saját számlájáról.
- A KÖR tagjai minden számlába betekintést nyerhetnek.
- Minden egyenleg és csereforgalom rendszeresen a tagok elé kerül, évente legalább 3-4 alkalommal.
- A tagoknak nem kötelező cserélniük, ha nem akarnak.
- A KÖR nem termel profitot. Az adminisztrációs költséget a tagok számlájáról vonják le KÖR pontokban (ezért a rendszer önfenntartó).
- A számlákat pontosan vezetik. A rendszer saját számláját egyensúlyban, a fenntartási költségeket pedig teljesen minimum szinten kell tartani.
- Bárhol, bárki létrehozhat KÖR(öke)t függetlenül bármilyen más KÖR csoporttól.
- A rendszer szervező csoportja nyitott és demokratikus kell hogy legyen, és szabályozása módot kell adjon az átláthatóságra, és a közösség iránti számonkérhetőségre.

A KÖRnek fedeznie kell saját működési költségeit. KÖR pontban fizetik azokat, akik az adminisztrációs feladatokat látják el (például a névjegyzék összeállítása, hírlevél készítése, adminisztráció, közös összejövetelek szervezése és más fontos feladatok). A költségvetési keret rendszerint a tagdíjából, és egy csekély kezelési költségből „teremtődik” elő.

Szükséges az évente megújítható tagsági viszony és a tagdíj kialakítása a készpénzt igénylő kiadások (például: a névjegyzék és az egyenlegek fénymásolása, postázása) fedezésére. A készpénzigény alacsonyabb is lehet, ha a másolás és a kézbesítés vállalt feladatként megoldható a KÖRön belül.

A brit LETS csoportok általában olyan szerveződésként határozzák meg magukat, amelyek egyszerűen azon „tagok társasága, akik szeretnének egymás között cserét folytatni”. Az egyetlen dolog, amire itt figyelni kell (és lehetőleg írásba kell fektetni) az, hogy ha a rendszer adósságba kerül, vagy valamilyen jogi problémát okoz, akkor minden tag kizárólag „egyéni felelős”. Azonban ilyen eset tudomásunk szerint még nem történt Nagy-Britanniában. Mindent egybevetve, nem szükséges, hogy a KÖR jogi személlyé váljon, hiszen ez határokat szabhat a működés egyes területein (emellett igen költséges is), hacsak nem merül fel valamilyen különleges indok (például: támogatásért való pályázás), ami emellett szólna. Ebben az esetben célszerű egy egyesületet létrehozni.

A szervező bizottsági tagság minden résztvevő előtt nyitva kell, hogy álljon. A szervezők felelősek azért, hogy mindig legyen valaki, aki ellátja az adminisztratív feladatokat. Ilyen feladat a tagok adatainak nyilvántartása, a KÖR számlák vezetése, valamint az újra és újra frissített Névjegyzék rendszeres kiadása. A szervező csoport felelős a rendszer átfogó irányításáért és fejlesztéséért is.

A vezetők felelőssége vonhatósága követelmény (lásd az Alapvetéseket). Vannak KÖRök, ahol a tagok az évi rendes (köz)gyűlésen Tanácsadó testületet is választanak, melynek feladata a rendszerirányítás hatékony ellátásának felügyelete. Ennek szerepe akkor lesz igazán fontos, amikor a KÖR megnő, és több szervezet, kisvállalkozás is csatlakozik, ezáltal a csereforgalom jelentősen megemelkedik.

4 Mit nyújthat számodra a KÖR?

Még kis csoport esetén is számos előnyt nyújthat a KÖR, különösen az egyén számára. Íme néhány példa:

- Előfordul-e az, hogy pusztán a költségek miatt kénytelen vagy olyan dolgokat halogatni, amire igazán szükséged lenne?
- A KÖR segít abban, hogy még az alacsony jövedelmű emberek is kijöjjenek a fizetésükből. Olyan javakhoz és forrásokhoz biztosít hozzáférést, melyeket máskülönben nem érhetnének el, emellett pedig az életminőséget általában is emeli. Nincs szükség hitelbiztosítókra és kezesre.
- A közösségnek bármilyen magasan képzett vagy kétkezi szolgáltatással visszaadható a kapott szolgáltatás, például: vasalás, bevásárlás, szállítás, gyermekfelügyelet, üres lakás felügyelete, vagy egy berendezés, szerszám kölcsönzése stb.
- A szolgáltatások – beleértve a sürgős munkák elvégzését is, mint például egy elromlott vízvezeték téli javítása – akkor és úgy vehető igénybe, ahogy azt a helyzet megköveteli, anélkül, hogy banki büntetőkamatot kellene fizetnünk hiteltűlésért. A KÖR tagjai által nyújtott szolgáltatás kamatmentes, és nincs határideje a visszafizetésnek.

A KÖR alacsony áron tud nyújtani mindenféle szolgáltatást, például:

- Időben elvégzett ház körüli javításokat. Például a víz- és gázvezeték javítása, elektromos javítások, ács munkák, a fűtésszámla csökkentését célzó hőszigetelés mind-mind jelentős megtakarítást eredményeznek hosszú távon.
- Eszköz vagy szerszám bérlet. Bérelni lehet olyan borsos áron forgalomba kerülő eszközöket vagy szerszámokat, amiket nem mindenki engedhet meg magának (például: gépjárművek, számítógép, különféle szerszámok, mosógép, videomagnó, alkalmi ruhák), vagy amiket ritkán használ az ember (sátor, kempingfelszerelés, fűnyíró, motoros fűrés, utánfutó, létra, szőnyegtisztító gép).
- Gyógykezeléseket, melyeket a társadalombiztosítás nem finanszíroz, például: gyögymasszázs gerincproblémákra, homeopátia, akupunktúra, relaxációs foglalkozások.

Egy közösségben rengeteg olyan rejtett képesség és erőforrás áll rendelkezésre, amely rendszerint csak a családon belül vagy a nagyon közeli barátok között kerül felhasználásra. A KÖR többféle értelemben is újratereket a néhány évtizeddel ezelőtt még kiválóan működő, kiterjedt családi és közösségi támogató rendszert.

Eddig kiaknázatlan források válnak hozzáférhetővé, amikor az emberek pontokat szerezve olyan képességet vagy munkaeszközt osztanak meg egymással, aminek a munkába állításáról addig nem is álmodtak. A KÖR lehetőséget ad arra, hogy az emberek a nekik szükséges dolgokat szegyenkezés nélkül kölcsönkérjék (vagy egy szolgáltatást igénybe vegyenek), mert tudják, hogy nekik is lesz alkalmuk meghálálni a szívességet.

Előfordult már veled, hogy szeretnél volna valamilyen félállást vállalni, vagy egy este elmenni kikapcsolódni, de nem tudtad megfizetni a gyermekfelügyeletet?

- A KÖR gyökeresen meg tudja változtatni a körülményeidet, és képes felszabadítani a munkavállalásra: „Ha nem lett volna valaki a KÖRünkben, aki a kisgyermekemre vigyáz, nem járhattam volna el dolgozni. S ha ezért készpénzzel kellett volna fizetnem, akkor a részmunkaidős keresetem erre ment volna el” – mondta hálással egy fiatal anya.
- „A gyermekfelügyelet megoldása érezhetően csökkentette a feszültséget a házasságunkban. Szükségünk van arra, hogy kettesben legyünk, és hogy néha kimozdulhassunk a házból.”

Nincsenek rokonaid vagy barátaid a közelben? Kívülállóknak érzed magad, akinek esélye sincs arra, hogy megismerkedjen a körülötte élőkkel?

- Manapság ritka a jószomszédi légkör. A KÖR felébreszti a közösségi szellemet. Hozzásegíti az embereket egy olyan közösség kialakításához, ahol mindenki ismeri és sokféle gyakorlati módon segíti a másikat.
- Egy lakótelepen például összehozhat olyan embereket, akiknek egyébként eltérő az érdeklődési körük, és másképp nem is találkoznának. Habár lehet, hogy eleinte pusztán gyakorlati okokból találkoznak a KÖRben, a tapasztalat azt mutatja, hogy gyakran nagyszerű új barátságok köttetnek.

Nincs semmi munka vagy tennivaló a lakóhelyeden?

KÖR KÉZIKÖNYV

- A KÖR segít abban, hogy energiádat és szabadidődöt alkotó módon használd fel. Megteremti annak az egyedülálló lehetőségét, hogy olyan képességeidet ápolj és fejleszd, amik másképp kárba vesznének. A technológiai változások, bizonyos iparágak visszafejlesztése miatt (vagy más külső körülmény következtében) a munkanélküliség ma már szerves része a gazdaságnak (sajnos!). Sok magasan képzett szakember rész munkaidősként vagy szerződéses alapon dolgozik. A KÖR a külső gazdaság körülményei ellenére is képes olyan lehetőségeket teremteni a helyi közösségben, amik egyébként nem lennének jelen.
- A hivatalos szakképesítés nélküli, vagy a minden előképzettséget nélkülöző emberek különösen sok előnyre tehetnek szert, ha a KÖRben különböző területeken próbálják ki a tehetségüket. Sokan kínálnak értékes és ötletes szolgáltatásokat azon a területen, ahol igazán otthon vannak, és örömmel foglalkoznak azzal, amivel szeretnek elpiszmogni. Az is lehet, hogy a KÖRbe a társaság kedvéért tartoznak, esetleg fejleszteni kívánják már meglévő készségeiket.
- Új ismeretekre esetleg szakmára tehetnek szert a rendszerben kínált oktatáson keresztül, amit rögtön ki is próbálhatnak a gyakorlatban, egy megértő és támogató környezetben. Az így szerzett tapasztalat növeli az önbizalmat és „ugródeszka” lehet például a vállalkozói tevékenység felé.
- Lehet, hogy nem sok munkáltató kínál jól fizető állást, de minden lakóterületen szükség van emberekre és szakértelemre. Egy gazdasági nehézségekkel küzdő vidéken sok igény nincs kielégítve, és itt nemcsak a munka vagy a pénz, hanem a túlélés alapfeltételeinek hiányáról van szó.
- E szükségletek közé tartozik a beteljesedettség érzése, a készségek és az önbizalom fejlesztése, az emberekkel való érintkezés és az egy közösséghez tartozás; értelmes és tartalmas tevékenység, esély a közös dolgokhoz való hozzájárulásra, művelődés és önkifejezés; a művészetek, a kézműves munka, a sport, és a közösségi élet vég nélkül sorolható tevékenységei.
- A KÖR lehetővé teszi, hogy az emberek maguk vegyék észre a szükségleteiket, ez pedig olyan adottságokat és tehetségeket ébreszthet fel, amelyek kifejlesztve egy jól fejlődő helyi gazdaság motorjaként működhetnek.

Ismersz olyan munkanélkülieket, akik munkát keresnek, miközben a környezetükben mások segítségre várnak? Ők azonban mégsem találhatnak egymásra, mert a közösségben nem jó az információk áramlása, és az anyagi források hiánya is nehezíti a (hasznos) foglalkoztatásban való összekapcsolódást?

- A KÖR nemcsak a kínálgató lehetőség meglátását és az emberek találkozását segíti, hanem a szükséges cserékhez helyi „pénzt” (pontokat) is biztosít.

Előfordult már veled, hogy egy kisvállalkozás álmát szövögtetted, de nem tudtad megbecsülni lesz-e kereslet a szolgáltatásodra, és e mellett még a környezetedben tönkremenő kisebb üzletek nagy száma is rémképekkel riogatott?

- A KÖR segítségével – elkerülve a bankkölcsönök törlesztését – olcsón és könnyedén felmérheted az igényeket. Sokan indították már el ilyen módon a kisvállalkozásukat.

Nyolcórás állásod van, de szívesebben vállalnál különféle rész munkaidős munkákat, vagy esetleg szeretnél a KÖRhöz csatlakozni, de nincs rá időd?

- A KÖRben végzett tevékenység a szoros napirendhez is könnyedén hozzáigazítható. Lehetőséget ad a korábban mellőzött képességek kihasználására, segít felfedezni a benned rejlő lehetőségeket, és kiegyensúlyozza a munka-hobby-pihenés kapcsolatát az életedben. Ha túlterhel a munkád, stresszben élsz, vagy belefáradtál a szüntelen ingázásba, akkor figyelj a KÖRre, mert változatossága és rugalmassága segíthet egy harmonikusabb életmód megteremtésében.
- A KÖRben részt vehetsz úgy is, hogy idő helyett szerszámokat, eszközöket, vagy egyéb javakat kölcsönözöl másoknak.

4.1 Vélemények a KÖRről

„A KÖRben olyan dolgokat csinálhattam, amire másként nem lett volna lehetőségem. Ez az elképzelés aranyat ér, hiszen bárki bekapcsolódhat! Ma már 50 tagú „családom” van, akikkel csereberélhetek.”

„Itt a saját bőrödnön – és a szívedben is – érzed, mi az a közösségi szellem. Emellett nemcsak megkapod a hön áhított dolgokat, hanem minden egyes alkalommal, amikor „veszel” valamit, javítasz egy kicsit a másik helyzetén.”

„Sokkal jobban érzed magad, amikor olyan dologra kér valaki a közösségből, amit szívesen csinálsz. A KÖR katalizátorként működik, amikor az egyéneket bekapcsolja a helyi közösség életébe.”

„Minden csere alkalmával megismerem valakit. Így már legalább 100-150 embert ismertem meg személyesen.”

„Mindenkinek lehet pontja, hiszen mindenki fel tud ajánlani valamit a másiknak. Ez lehet vasalás, gyermekfelügyelet, hajvágás, mirelit ételek készítése, vagy valaminek a kölcsönzése.”

4.2 A közösség egészségét tekintve a KÖR meglepően sokféle előnyt kínál

- a helyi „tudásbank” újbóli munkába állítását;
- munkalehetőséget és gyarapodó jólétet mindenkinek;
- a helyi gazdaság felélesztését külső tőke bevonása nélkül;
- lehetőséget ad helyi hitel nyújtására, ott ahol erre szükség van;
- csökkenti a közösségből elszivárgó pénz mennyiségét;
- ösztönzi a helyi szükségleteket kielégítő helyi termelést (például: az üzletek és kisvállalkozások új piacot alakíthatnak ki a KÖRben felbecsült kereslet alapján.);
- közvetlen és közvetett módon támogatja a helyi kereskedelmet és a vállalkozásokat (például: az emberek rendszeres vásárlók lesznek olyan üzletekben, ahol az árak bizonyos százalékát KÖR pontban fizethetik, az ilyen módon megtakarított pénzt pedig természetesen más helyi üzletekben költik el.)

Ahol a kisvállalkozások és helyi szolgáltatások sorra tönkremennek, és az emberek kénytelenek a lakóterületükön kívül munkát keresni, vagy az alapvető javakat és szolgáltatásokat kizárólag nagy áruházakból tudják beszerezni (mely termékek többségét esetleg nem is az országban állítják elő), ott a KÖR pártfogolja és támogatja a helyi kereskedőket.

4.3 A KÖR megelőzheti egy sor közösségi probléma kialakulását

A KÖRt Nagy-Britanniában az „évtized legjelentősebb közösségfejlesztő eszköze” megtisztelő címmel illették. Azáltal, hogy eggyé kovácsozza a közösséget, segít olyan helyi források felkutatásában, melyek képesek kezelni a problémák gyökerét; s emellett még sok más előny és szociális reform közvetítőjeként is működik.

Megoldást kínál:

- korábban fel nem fedezett, vagy ki nem használt közösségi erőforrások felismerésében;
- idejében megtett lépésekkel szociális, gazdasági problémáktól óv meg, külön anyagi ráfordítás nélkül;
- támogatja a szociális ellátások munkáját;
- jutalmazza az önkéntes segítők idejét és munkáját;
- növeli a közösség tagjainak (helyi) szociális érzékenységét, és önbizalmat épít ki a helyi problémák leküzdésében, valamint aktivizálja őket és erősíti az önbecsülésüket.

4.3.1 Jelentős előnyökkel jár a környezetvédelemben is

A közös használat kíméli a megritkult természeti forrásokat;

- olyan munkaigényes tevékenységek finanszírozását teszi lehetővé, mint például a javítás, karbantartás, újrafeldolgozás, kézműves és művészeti munkák, lakások szigetelése, energiatakarékos felszerelések beépítése, valamint lehetőséget nyújt a helyi környezet szépítését és gazdagítását célzó programoknak;
- csökkenti a szükségtelen importot, megtakarítható a szállítás költsége, az ezzel járó légszennyezés, útkarbantartás, széndioxid kibocsátás – mely növeli az „üvegház-hatás” következményeit –, csökkenti a föld természeti kincseinek felelőtlen kimerítését;
- csökkenti a stresszforrásokat: például megritkúlnak a közlekedési dugók, kevesebb ember lesz kitéve a napi ingázással járó torlódásoknak, kellemetlenségeknek;
- ösztönzi a helyi igényekhez igazodó helyi termelést, mely lehet akár mezőgazdasági természetű, ipari, távmunka, otthoni vagy közösségben végzett tevékenység, stb.

5 Hogyan Indítsunk el egy helyi KÖRt?

5.1 Az indulást segítő irányelvek

Bárki belevághat egy KÖR megszervezésébe, ha veszi a fáradságot, hogy elolvassa az erről szóló szakirodalmat, és kész erről másokkal beszélni. Az első lépés tehát, hogy az információs anyag elolvasása során megismerkedj a KÖR működésével. Erre a tudásra szükséged lesz, valahányszor beszélsz másoknak a KÖR lehetőségeiről.

Az egyik legkönnyebb mód a KÖR működésének tisztázására az, ha kiválasztasz egy-két újságcikket, és elküldöd azoknak, akiket érdekelhet ez a dolog a helyi közösségben (például egy helyi egyesület, klub, családsegítő szolgálat, egyházközség, stb.). Egy másik lehetőség az, ha a gondolatlan szimpatizáló barátaiddal összeülsz, és közösen összeállítotok egy 20-30 fős listát, akiket aztán felkerestek: barátokat, szomszédokat, munkatársakat, és helyi szervezetekben dolgozó ismerősöket.

Küldj mindegyiküknek egy újságcikket és egy meghívót egy olyan találkozóra, ahol bemutatjátok a KÖRt. Még ha nincs is 30 meghívható ember, keress fel egy helyi riportert vagy újságíró, közöld vele a KÖR elindításának szándékát, és próbálj meg vele íratni néhány figyelemfelkeltő cikket.

Következő lépésként keress egy olyan embert, aki a KÖR apró részleteit is jól ismeri (ezzel fordulhatsz a KÖR fejlesztő csoporthoz), a bemutatóra. (Ha egy közeli KÖR csoportot keresel meg ezzel, tudd meg mióta működnek, mennyi gyakorlati tapasztalata van az előadónak a szervezés területén, és hogy az alapvető költségek fedezésén kívül kér-e tiszteletdíjat.)

A hírverés sikerétől függően átlag 15-50 embert lehet meghívni az első találkozóra. Még egy kis csoport esetén is kialakulhat egy olyan lelkes mag, akik elkezdik a KÖR szervezését. Ne aggodalmaskodj, ha nincs meg az első pillanatban az összes szolgáltatás, melyre már lenne kereslet, csak hívd fel a többiek figyelmét arra, hogy mindenki keressen a környezetében olyanokat, akik rendelkeznek a szükséges tudással vagy felszereléssel. Terjeszd az információt! Meg lehet próbálni feltérképezni a szomszédok tudását, képességét, vagy helyi klubokban, nonprofit szervezetekben, könyvtárakban és a polgármesteri hivatalban is érdemes próbálkozni.

5.2 Az első találkozó...

Számos olyan – különféle alkalmakra tervezett - játék van, ami segít bemutatni a KÖRt. Egy ilyen játék nem csak az esemény hangulatát teszi közvetlenebbé, de biztosítja azt is, hogy mindenki valóban megértse, hogyan is működik a rendszer.

Ha információs anyagra van szükséged, használhatod a könyvben később bemutatott szórólapokat, és tájékoztató anyagokat.

Ha nem vagytok túl sokan, kérj meg mindenkit, hogy röviden mutatkozzon be, és mondja el mit vár a találkozótól.

Magyarázd meg a KÖR gyakorlati előnyeit (vagy kérd fel erre az előadót), hogy hogyan működik, és válaszolj a kérdésekre.

Játsszátok el a KÖRt bemutató csere-játékot. Oszd ki a gondolkodásra serkentő ötletlistát, majd hagyj számukra (kb. 10 percet), hogy lejegyezzék az igényeiket és a felajánlásait. A széleskörű kínálat bizonyára mindenkit meglep majd. Ez a játék arra is felhasználható, hogy ténylegesen elindítsa a tervezett KÖRt. (Ha ilyen sikeres a bemutató, akkor a találkozó végén gyűjtsd össze a kereslet-kínálat listákat, hogy az esetleges későbbi kiegészítésekkel együtt el tudjátok készíteni az első Névjegyzéket. Az így előállított első – valódi – változat a csere beindításának leghatékonyabb módja, és másokat is csatlakozásra csábít.)

Tartsd nyitva a szemed azokra, akik szívesen részt vállalnának a KÖR elindításában. Szervezz részükre egy külön találkozót. Derítsd ki milyen képességekkel rendelkeznek, amiket aztán fel lehetne tüntetni a kínálati listájukon. Ha van rá idő, írd össze azokat, akik készek a listáról még hiányzó szolgáltatásokat/szolgáltatókat felkutatni, vagy akár már az első előadáson önként jelentkeznek egyes feladatokra.

KÖR KÉZIKÖNYV

Próbálj engedményes rendszert kidolgozni a tagdíjra, nehogy valaki pénzhiány miatt maradjon ki a csoportból (például: a tagdíj egy része fizethető KÖR pontban; munkanélküliek, diákok, nyugdíjasok, egészségkárosodottak a tagdíjnak csak 30-50%-át fizetik stb.).

A tagdíjakra a KÖR elindítási és működési költségei miatt van szükség (fénymásolás, nyomdai költségek, postázás, KÖR-szoftver). A szükséges tagdíj mértéke attól függ, milyen feladatok oldhatók meg a tagok vállalásaival és helyi lehetőségek kiaknázásával, illetve mire kell ténylegesen költeni. Nézz körül, és tárgyalj olyan segítőkésznek mutakozó szervezetekkel (lehet ez a polgármesteri hivatal vagy egy helyi szociális segítő szervezet), akik támogatják valamilyen módon a közösségi kezdeményezéseket.

Az első találkozón szerzett élmények hatására általában nagyon sokan szeretnének tagok lenni. Ez a csoport szempontjából roppant csábító, hiszen új tagok új kínálatot, újabb szükségleteket fogalmaznak meg. Ugyanakkor ne feledkezz meg arról, hogy ha egy-két nap múlva ez a lelkesedés elfogy, akkor a csoportod „alvó” tagokkal gazdagodott. Ezért javasold azt, hogy az első találkozás után egy-két nappal (miután már aludtak rá néhányat) keressétek egymást.

5.3 A karikacsapás, avagy a KÖR működtetése...

A hatékony működés 4 kulcsfontosságú alapelve

A KÖR kialakításához és sikeres működtetéséhez négy alapvető szempontot kell figyelembe venni már a kezdetektől fogva. A tapasztalat mindenütt azt mutatta, hogy ezek minden KÖR kezdeményezés életképességének zálogai.

Alapelvek	Támogató tényezők	Korlátozó tényezők
Maradj helyi szinten...	<ul style="list-style-type: none">• Könnyű és olcsó elérhetőség• Egymáshoz közel lakó tagok• Helyi ismeretségek	<ul style="list-style-type: none">• Költséges elérhetőség• Egymástól távol lakó tagok
Működtesd hatékonyan...	<ul style="list-style-type: none">• Az adatok pontos vezetése• A névjegyzék rendszeres megjelentetése• A feladatok leosztása	<ul style="list-style-type: none">• Kesze-kusza nyilvántartás• Pontatlan névjegyzék• Egyszemélyes irányítás
Tartsd a kapcsolatot...	<ul style="list-style-type: none">• KÖRlap rendszeres megjelentetése• Közösségi programok szervezése (bulik, találkozók, kirándulások stb.)• KÖR rendezvények (ismerkedésre és cserére)	<ul style="list-style-type: none">• Információhiány• Egymás számára teljesen ismeretlen tagok• Csak a „háttérben” megvalósuló cserék
Sokféle tag...	<ul style="list-style-type: none">• Sokféle szaktudás• Többféle érdeklődési terület• Többgenerációs tagság	<ul style="list-style-type: none">• Csak azonos szakismerettel vagy érdeklődési területtel rendelkező tagok

5.3.1 Maradj helyi szinten...

A KÖRben való részvétel egyik legfontosabb feltétele, hogy a tagok minél könnyebben eljuthassanak egymáshoz. A felmérések azt mutatták, hogy sokkal jelentősebb a csereforgalma a helyi szinten működő KÖRöknek, mint azoknak a csoportoknak, amelyek tagsága nagyobb területen szétszórva él. A szolgáltatások visszatérítése is könnyebben követhető a helyi rendszerekben, valamint a visszaélések is sokkal kisebb valószínűséggel fordulnak elő.

Lehetőleg ne szóródjanak szét nagy, ritkán lakott területen a tagok. Az idő és az utazási költségek a korlátozó tényezők között első helyen szerepelnek. Városokban kisebb lesz a távolság, mint például vidéki régiókban, kisebb falvakban, ahol a 15-20 kilométeres távolság már sokakat visszariaszthat az utazástól.

Az, hogy mi valójában a „helyi”, sokkal inkább a józan megítélés és gyakorlati szempontok kérdése, semmint egy meghatározott földrajzi határvonal. Vannak emberek, akik gyakran utaznak egy adott útvonalon, vagy rendszeresen kirándulnak egy távolabbi városba, s gyakorlati szempontból nagyon is megfelel számukra az

ottani lakosokkal folytatott csere. Mások hajlandóak egy-egy speciális eszközért vagy szolgáltatásért hosszabb utat is vállalni. Nincs szükség arra, hogy a határokat a szervezők jelöljék ki, de valószínűleg hamar ki fog derülni, hogy a távolabb élő tagoknak nagyobb támogatásra van szükségük ahhoz, hogy a KÖR előnyeit élvezhessék. Konkrét segítségre (és bátorításra!) szorulhatnak ahhoz, hogy a lakóhelyükön élő emberek számára vonzóvá tegyék a KÖRt, vagy hogy saját KÖRt hozzanak létre.

5.3.2 Működtesd hatékonyan...

Létfontosságú dolog az adatok pontos vezetése, és a Névjegyzék rendszeres és időben való megjelentetése (például kéthavonta, vagy negyedévente). Ezzel kapcsolatban érdemes elolvasni még a Szervező Csoport irányelveit, az Alapszabályt, és a különböző feladatokról szóló tanácsokat. Minden tagnak adj egy példányt a számára fontos információkról.

5.3.3 Tartsd a kapcsolatot...

Adj ki egy KÖRlevelet, melyben hirdetésekkel lehet feladni, hírt lehet adni társasági eseményekről és cserenapokról, és amiben tájékoztatni lehet a tagokat az előrelépésekről, megoldásra váró feladatokról. Ahol a KÖRlevelet személyesen kézbesítik, ott a „KÖR Postás” sokat tehet a hatékony információáramlásért.

A társasági összejövetelek nagyon fontosak – itt nyílik lehetőség arra, hogy bemutassuk egymásnak a tagokat és személyre vegyük az új csere-kínálatot. A legtöbb ember szeret megismerkedni azzal, akivel azután „üzletet köt”, különösen, ha gyermekfelügyeletről és hasonló felelősségteljes feladatokról van szó. A rendszeresen szervezett KÖRpiac, teadélután és hasonló kötetlen programok segítenek a tagok összeismertetésében, és másokat is vonzanak, akik később belépve a rendszerbe jelentős fellendülést adhatnak a csereforgalomnak.

Legyenek rendszeresen rendezvények, kisebbek és nagyobbak, de minden esetben „nagyon helyiek”. Ezek növelik a csere-forgalmat, új embereket vonnak be, és némi bevételt jelenthetnek a rendszer adminisztrációjának fenntartásához.

Néhány megfontolandó példa:

- „Hozd el a fölösleges holmit, és vásárolj!” – bolhapiac;
- Ki mit hozott, azt eszi – uzsonna és játékos délután; kirándulás; közös reggelik;
- Ruha-csere napok (KÖR fizetőeszközzel vásárolhatsz);
- KÖR Vacsora; Szalonnasütés (a vendéglátó KÖR pontban kapja a térítést);
- Nyilvános KÖR Vásár (kézműves tárgyak, kézimunkák, díszek, házi sütemények, befőttek...);
- KÖR stand a helyi piacon vagy vásárokon;
- Szórakoztató összejövetelek, játékdélutánok – nem csak gyerekeknek.

5.3.4 Sokféle tag...

A szaktudás és egyéb készségek széles skálájára van szükség: a csereforgalom az igénybe vehető áruk és szolgáltatások sokszínűségétől függ. Egy jól fejlődő közösségi gazdaság a szivárvány színeinek gazdagságához hasonlítható.

Próbáld a közösség minden egyes szeletét bevonni, és ne csak a tiédhez hasonló érdeklődési körrel bíró embereket! Különböző emberekre van szükség. Vond be a közösség minden korcsoportját: fiatalokat és időseket, szülőket, nyugdíjasokat, egészségkárosodott embereket, munkanélkülieket, részmunkaidősöket és főállásúakat, a közösségben fellelhető szakmák képviselőit, egyéni vállalkozókat. Bátoríts csatlakozásra helyi szervezeteket, ajánld fel, hogy valaki beszél nekik a KÖRről.

Vedd a fáradtságot és keress fel olyan gyakorlati szolgáltatásokat végző embereket, akikre mindig szükség lesz, ilyenek például a víz- és gázszerelők, a kertészek, az autószerelők, a háztartásban segítő és a személyes ellátást nyújtó emberek.

Úgy terveld meg a kiadványaidat, hogy azok megragadják az emberek figyelmét! Ne használj szakzsargont, hanem jól érthető magyarsággal fogalmaz. Eltérő célcsoportoknak (például képzettebb vagy idősebb embereknek) készíthetsz más jellegű vagy tartalmú ismertetőt.

5.4 A sikeres működés megszervezése

Sose próbáld segítség nélkül működtetni a KÖRt. Mivel többféle szaktudásra van szükség, ezért minden KÖRben szükséges egy *minimum 3-6 fős szervező csoport* megalakítása. Egy-egy nagyobb rendszerben akár 45 fő is feladatot vállal ebben. A csoport megosztja a munkát, elkerülhető a kiskirályi szerep kialakulása, sőt, így számonkérhetőbb az egész. Ez különösen a Névjegyzék rendszeres összeállításánál és a számlavezetésnél fontos. Ezen munkák biztos elvégzéséhez tanácsos tartalék embereket, helyetteseket is választani, akik váratlan nehézségek esetén átveszik a feladatot, s így nem kell például betegség vagy számítógéphiha miatt elhalasztani a Névjegyzék megjelentetését. Egyúttal vigyázz arra is, hogy ne legyen túlzottan bürokratikus a rendszer, hisz az szükségtelen plusz munkát és költséget jelent.

A Szervező Csoport egy többfunkciós bizottság, mely a rendszeres adminisztrációt és fejlesztő munkát végzőkből, a tagságot képviselő személyekből, és azokból az önként jelentkező KÖR tagokból áll, akik szeretnének részt venni a munkában, például programok, összejövetelek szervezésével. Azok a tagok, akik nem kívánnak részt venni a csoport munkájában, ötleteikkel vagy javaslataikkal megkereshetik a képviselőt, vagy kérhetik, hogy járjon utána dolgoknak helyettük, ha netán nem elégedettek a rendszer működtetésével. A tagoknak fel kell vállalniuk az első időszakban a sűrű találkozókot, ezt később a már működő KÖRöknél felválthatja a két-három havonkénti ritkított találkozás. Gyakorlati szempontból előnyös, ha egymás közelében laknak, vagy legalábbis könnyen elérhetik egymást.

A szervező csoport összejövetelei legyenek nyitottak, barátságosak, és ne legyenek túl hosszúak! Ha a rendelkezésre álló néhány órában túl sok feladat vár megoldásra, akkor alkossatok kisebb „bizottságokat”, ahol egy-egy témára tudtok összpontosítani. Nélkülözhetetlen egy napirend és/vagy feladatlista összeállítása. Mutasd be a többieknek az újakat, és bátorítsd őket az aktív részvételre. Ha az összejövetelek közvetlenek és barátságosak, akkor az emberek szívesen jönnek el legközelebb is, és ötleteikkel, készségeikkel örömet járulnak hozzá a közös munkához. Így lesz élő hálózatban az emberek közötti kapcsolat, a számonkérhetőség; a klikkesedés problémája pedig fel sem fog merülni. A KÖR működéséhez szükség lesz egy alapszabályra is, mely tisztázza az eljárásmodokat, biztosítja a számonkérhetőséget, és a KÖR fenntartható működését.

Habár szükség van különböző képességekre, egyik feladatról sem mondható el, hogy különösebben bonyolult vagy nehéz lenne. Egyik sem igényel hivatalos szakképesítést. Lehet, hogy szükség lesz egy számítógéphez értő személyre a Névjegyzék összeállításakor vagy a program kezelőjének betanításakor. Az összes többi szerepkör tetszés szerint kiosztható a csoportban. A feladatok szétválaszthatóak, de vállalhat valaki több funkciót is (például: a tagságot nyilvántartó titkár egyúttal pénztáros is lehet).

5.5 A feladatok megosztása

Egy KÖR működése során számos olyan szerep és feladat van, ami a közösség különböző tagjainak jelenthet személyre szabott feladatot. A jól működő KÖRök alapjellemezője, hogy e szerepek és feladatok ellátására jól átlátható rendszert építenek ki. Segítségül bemutatjuk azokat a lehetséges területeket, amelyek gondozását külön-külön is rá lehet bízni egy-egy alkalmas tagra.

Ez persze nem jelenti azt, hogy az itt felsorolt szerepekre mindenképpen kell találni egy-egy alkalmas személyt! Ezek a példák inkább arról szólnak, hogy a már működő csoportok életében milyen sajátos feladatok adódtak.

A koordinátor (KÖRdinátor)

- Egy megbízható személy, aki képes a nyilvántartás vezetésére, és be tudja tartani (illetve tartatni) a határidőket
- Felelős: a csoport átfogó koordinációjáért és kapcsolatrendszeréért
- Feladata: szervezi a kiadványok elkészítését és új kapcsolatokat épít ki a KÖRön kívüliekkel

A titkár

- Felelős: információval, formanyomtatványokkal látja el az új tagokat
- Feladata: vezeti a tagnyilvántartást

A pénztáros

- Felelős: bankszámlát nyit és vezeti a készpénzbevételeket és kiadásokat
- Feladata: éves beszámolót készít

KÖR KÉZIKÖNYV

A Névjegyzék szerkesztője

- Számítógépes és szövegszerkesztői ismeretekkel kell rendelkeznie
- Felelős: hozzá érkeznek be a tagok keres-kínál listái
- Feladata: számítógépen összeállítja a Névjegyzéket

A KÖRművész

- Grafikus-művészi készségekkel rendelkező személy
- Feladata: saját stílust kölcsönöz a Névjegyzéknek, a szórólapoknak és a csekkfüzeteknek

Cikk- és hirdetésszöveg író

- Ügyesen készít szórólapokat és cikkeket
- Feladata: megírja a szórólapok, tájékoztatók, nyomtatványok szövegét

Programszervező

- Egy „társasági” ember
- Feladata: társas összejövetelek, csere-napok, gyűjtések szervezése

KÖRlevél szerkesztő

- Lelkes hír-, vélemény- és történetgyűjtő-közlő
- Felelős: hírek után nyomoz
- Feladata: közli a hirdetményeket (például tervezett programok, események), és a tagok leveleit, történetekkel, humoros cikkekkkel, vicces ábrákkal tölti meg a kiadványt, cserére ösztönöz, elmagyarázza mi hogyan működik, változásokról tájékoztat stb.

KÖRcédulás

- Bárki, aki érzékeny a részletekre és jó matekos (alapszinten)
- Felelős: neki küldik el a tagok a csekket
- Feladata: bevezeti azokat a számlakönyvbe, rendszeresen közzéteszi az egyenlegeket

Sajtóreferens

- Képes a KÖRről beszélni
- Felelős: szóvivő a sajtó, rádió, stb. felé
- Feladata: sajtóközleményeket publikál, más (alakuló) csoportoknak tart előadásokat

A KÖRkommandó

- Akció-feladatok ellátása (fénymásolás, a papírok sorrendbe rakása, borítékcímzés, levélfeladás)

A konzulensek

- Felelős: segítik az új tagokat a rendszer megismerésében és az egyéni készségek felismerésében
- Feladatuk: továbbítják a tagok véleményét a szervezők vagy az adminisztráció felé, tanácsokat adnak a szervezőknek, és a vezetők KÖRmére néznek, ellenőrzik és segítik őket, problémák felmerülésekor és a tagok között közvetítő szerepet játszanak

Az önkéntesek:

- Segítő kezek, akik szórólapokat osztanak, poszttereket tesznek ki, KÖR standot állítanak fel különböző eseményeken, süteményeket készítenek, terjesztik a KÖR híret, csatlakozásra bátorítanak másokat
- Rajtuk kívül más résztvevők is csatlakozhatnak a tagság növekedésével és a rendszer fejlődésével, például program- és adományszervezők és KÖR „agitátorok”. E mellett meg kell próbálni bevonnai az összes szolgáltatás kínálóit. A következő oldalakon található példák bemutatják, hogyan állt össze egy kilencfős mag Angliában, hogy egy KÖR csoportot hozzon létre a LETSLink UK által kidolgozott angol modellre támaszkodva, majd hogyan vontak be további száz tagot.

5.6 Rajtra készen...

A szervező csoportnak minél előbb össze kell gyűlnie a KÖR létrehozásáról döntő találkozó után. Számtalan tennivaló van ebben az időszakban! Így például:

- el kell dönteni, ki melyik feladatot végzi, és milyen határidőre;
- nevet kell találni a helyi KÖRnek, és a csere egységének;

KÖR KÉZIKÖNYV

- meg kell állapodni az első éves tagdíjról, valamint arról, hogy ennek hány százaléka fizetendő KÖR egységben.

Szükség lehet néhány hétre a különböző anyagok, szórólapok elkészítéséhez, de ez a munka lényegesen felgyorsítható a könyv mellékletében található mintaanyagok fénymásolásával. A második megbeszélésre egy ütőképes csoport kitűzheti célul a következő anyagok elkészítését:

- a Névjegyzék első, egyszerű változata;
- belépési nyomtatvány, és az új tagokat köszöntő, illetve a KÖR működését elmagyarázó füzet;
- csekkfüzetek;
- a KÖRről szóló brosúra azoknak, akik még nem hallottak erről.

(Figyelem: jegyezd fel a fenti anyagok elkészítésére fordított időt is. Ezt gyakran önkéntes alapon végzik el az első tagok, mégis számon kell tartani, és később fel lehet vezetni KÖR számlájukra, mint elvégzett munkát. A KÖR beindításához szükséges költséget azonban nem javasolt azonnal a tagokra hárítani.

1. A KÖR indítása...

Az első csoport, akik lendületet adnak a dolgoknak...

TAGSÁGI TITKÁR

- Vezeti a tagnyilvántartást;
- Üdvözlí az új tagokat

ÍRÓ ÉS TERVEZŐ

- A helyi közösség tagjainak szóló anyagokat, szórólapokat, plakátokat készít;
- Megtervezi a Névjegyzéket, a tagnyilvántartási lapokat, és a csekkfüzetet

A NÉVJEGYZÉK ÖSZEÁLLÍTÓJA

- Rögzíti a Névjegyzékbe kerülő adatokat

PÉNZTÁROS

- Számlát nyit, regisztrálja a tagdíjakat és a kiadásokat, éves beszámolót készít

A KÖR ADMINISZTRÁTORA

- Nyilvántartásba veszi a KÖR csekkek összegét;
- Rendszeresen közli a KÖR számlák egyenlegét

SAJTÓREFERENS

- Informálja a sajtót, a rádiót;
- Sajtóközleményeket ír;
- Ápolja a kapcsolatot a helyi szervezetekkel.

SZÁMÍTÓGÉPES TANÁCSADÓ

- Tanácsot ad, felkészíti a segítőket a számítógépek kezelésére, a KÖR szoftvert alakítja igény szerint

2. A KÖR működése...

Aktív csoportmunka...

KOORDINÁTOR

- Szervezi a csoport működését, összekötő, gondoskodik az állandó gyakorlati segítségről, számon tartja a határidőket, vezeti a megbeszéléseket.

FÉNYMÁSOLÁS ÉS LEVELEZÉS

- Egy-két személy, aki(k) fénymásolja a Névjegyzéket, a KÖRlevelet, stb. és végzi a postázást.

KÖR KÉZIKÖNYV

RENDEZVÉNYSZERVEZŐK

- Cserenapokat és társasági összejöveteleket, közös reggeliket, KÖRpiacot, kiállításokat, árveréseket, stb. szerveznek (ez egy fontos munka, amely nagyon nagy lökést adhat a KÖRnek – sokkal személyesebbé teszi a rendszert).

KÖRLEVÉL SZERKESZTŐ

- Informálja a tagokat a KÖR eseményeiről
- Cikkkel, fényképekkel tölti meg a KÖRlevelet, ötletekkel segíti a KÖR működését
- Segít a helyi közösségben élő nem-KÖR tagok elérésében, hirdetéseket vesz fel, stb.

KÖRTUDOROK

- A tagok kérdéseivel, problémáival foglalkoznak, segítenek a készségek felismerésében, az árak meghatározásában, stb., valamint kapcsolatokat építenek a tagok között.

SEGÍTŐ KEZEK

- Segítenek rendezvények szervezésében, KÖR standok működtetésében
- Névjegyzéket, szórólapokat és plakátokat, stb. terjesztenek.

3. A működő KÖR...

Egy jól szervezett KÖR működését segítő erőforrások...

ALAPVETÉSEK

- Tisztázza a KÖRben tevékenykedők szerepét
- Meghatározza a felelősségi köröket
- Biztosítja a szervező csoporthoz való csatlakozás és az abból való kilépés lehetőségét

FEJLESZTŐ CSOPORT

feladatuk a KÖRön belüli új programok létrehozása, például:

- közös élelmiszertermelés, gyermekgondozás, kertészcsoport; parcellabérlés, egészségügyi ellátások, szerszámok és egyéb források kölcsönzése, tanítás, tanácsadás, a közösség egy részét/egészét szolgáló tevékenységek, stb.

HELYI KOORDINÁTOROK

- szervező munkájukkal a helyi közösség részvételét segítik elő
- a tagság növekedésével a tagok lakóhelyéhez még közelebbi KÖR szervezhető
- segítenek felkutatni a megfelelő szakembereket/szolgáltatókat

KÖZVETÍTŐK

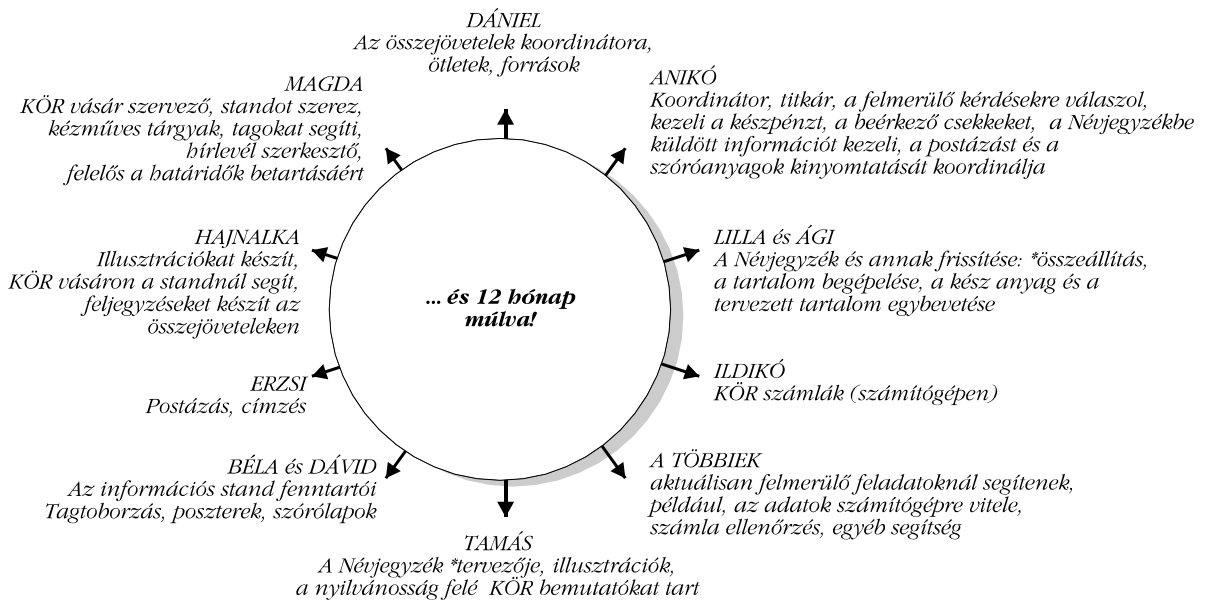
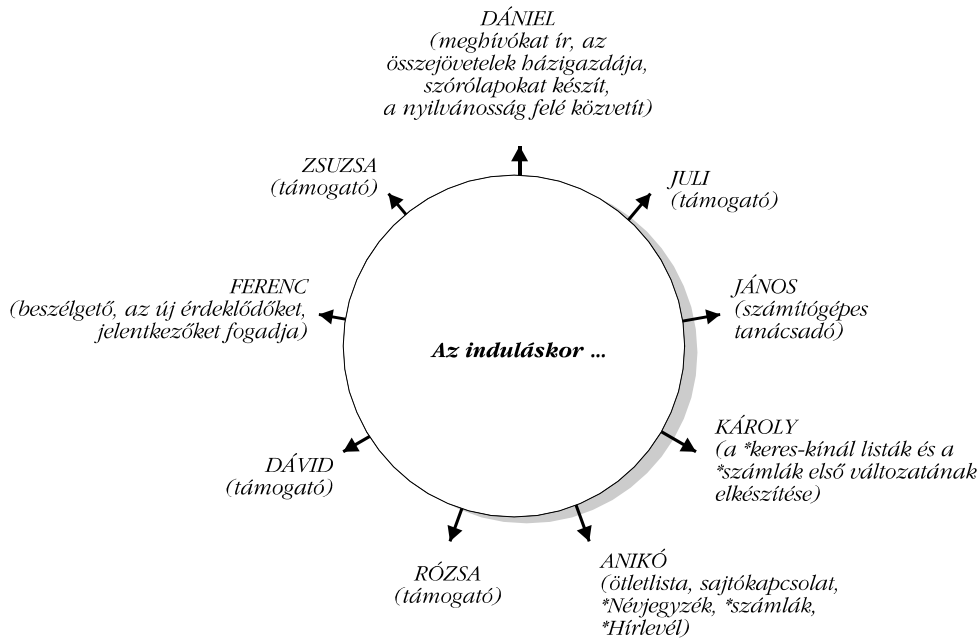
- közvetítő szerepet vállalnak a tagok között vagy a szervező csoporton belül keletkezett megoldatlan kérdések vagy viták esetén
- megoldást keresnek az esetleges panaszokra, jogi kérdésekben információval szolgálnak

TANÁCSADÓK

- a tagok képviselői, akik visszajelzésre és kérdésfeltevésre ösztönzik a tagokat
- részt vesznek az irányelvek kidolgozásában
- tanácsot adnak a fejlesztéssel és a KÖR működésével kapcsolatban
- rajtuk keresztül az egész tagság szava hallható

KÖR KÉZIKÖNYV

A KÖR kezdő csoportja

(* = a szolgáltatásért KÖR pontban fizet a csoport)

5.7 KÖRre fel!

5.7.1 Amint lehet, kezd el használni a KÖR szolgáltatásait

Bíztasd az embereket, a csere azonnali elkezdésére. Ha az emberek aktívan kereskednek a KÖR-ben, akkor ez másokat is csatlakozásra fog ösztönözni. Ne vároztasd az embereket hosszú heteken vagy hónapokon át, amíg elkészül minden írott anyag és a rendszer tökéletes lesz. A hosszas halogatás még a leglelkesebbek kedvét is elveheti. Nem baj, ha a kezdés pillanatában még nincs adminisztrációs szoftvered, vagy még nem készült el a tervezett írásos anyag minden része (ha például még nincsenek csekkfüzetek, használhattok bármilyen normál átvételi elismervényes tömböt vagy egyszerű papírlapokat erre a célra.)

Lehet, hogy a csereforgalom nem lesz túl magas az első néhány hónapban, ezért szükség lehet az emberek biztatására és a kitartásra. Időbe kerül, amíg mindenki tudatosul, hogy valóban *használhatja és használni is tudja a KÖRt*. Ezután a csereforgalom egyik pillanatról a másikra megsokszorozódhat!

5.7.2 Két (mások által már jól ismert) akadállyal találhatod szembe magad a kezdeti időben

Az emberek vonakodnak szolgáltatásokat igénybe venni addig, amíg nem kerestek pontokat. Vannak, akiknek önbizalomra van szükségük, és meg kell látniuk, hogy képesek pontokat keresni – ez különösen azokra vonatkozik, akik már egy ideje nem voltak foglalkoztatva. Mások esetleg kifizetetlen számlákra vagy óriási büntetőkamatokra gondolnak a „tartozás” szó hallatán. A KÖRben azonban a tartozás egy egyszerű kötelezettségvállalás arra, hogy valamikor a jövőben nyújtok valamit a közösségnek. A KÖRben keletkezett tartozás akár „szociális szolgáltatásnak” is tekinthető abban az értelemben, hogy újabb KÖR pontokat bocsát forgalomba, mely újabb szereplőket bátorít cserére.

Mások passzívak és a Névjegyzék megjelenése után a körüket rágva várják, hogy valaki felhívja őket, és igénybe vegye szolgáltatásukat.

A szervező csoport mindkét esetben segíthet olyan változások bevezetésével, melyek lendületet adhatnak a cseréknek:

Gondoskodj arról, hogy lehetőleg már az első Névjegyzék is gazdag választékot adjon a *képzett* és a *kisegítő* jellegű szolgáltatásokból (lásd az Ötletlistát); a kínálat után álljon rögtön ott a *kereslet*; és legyenek ott az eladásra, vagy kölcsönzésre kínált *javak*; ahol lehet, tüntesd fel az *árakat*.

Az új tagoknak a köszöntő levelekben és a rendszeresen megjelenő KÖRlevélben mindig magyarázd el: a *Kör csak akkor működőképes*, ha vannak olyan számlák, amiken tartozás van – kamat azonban nem terheli ezeket, és a visszatérítés határideje sincs megszabva. A KÖRben résztvevők nem egymástól vesznek el vagy adnak oda, hanem a közösség egészének rendelkezésére álló erőforrásokat használják. Így tartozásuk is a közösség felé fog megjelenni.

Saját példádán mutasd be, hogyan lehet a KÖR működését segíteni: menj át mínuszba, és bátorítsd a többieket, hogy ugorjanak ők is „fejest”.

Közöld a tagok egyenlegét és csereforgalmát a KÖRlevélben (akár grafikonokkal is kiegészítve!), hogy mindenki láthassa, ki mennyire veszi igénybe a KÖR kínálta lehetőségeket. (Tedd ezt rendszeres gyakorlattá, például félévenkénti közléssel).

Hívd fel a figyelmet az olyan munkákra, amiket szinte mindenki el tud végezni, például a népszerű gyermekfelügyeletre, vagy felolvasásra, bevásárlásra.

Ajánlj kedvezményeket az új tagoknak az első néhány hónapra, például engedményt a KÖR adminisztráció számára levonandó százalékából, stb.

5.8 Mi az aktuális érték?

5.8.1 Az érték megállapítása gyakori kérdés

Először állapítsd meg a helyi KÖR egységének értékét, – legyen mondjuk 1 Ft. Vannak KÖRök, ahol órában határozzák meg az egységet, tehát mindenki ideje egyenlő értékű. Ennek egyik előnye a folyamatos stabilitás (nincs áremelkedés).

KÖR KÉZIKÖNYV

Azt, hogy miként állapítják meg az emberek termékeik és szolgáltatásaik árát egymás áraihoz viszonyítva – már egy külön feladat. Habár az árviszonyokat az első tagok fogják nagyjából kialakítani, és a később csatlakozók igazodhatnak a Névjegyzékben feltüntetett értékekhez, az árakat rendszerint nem a KÖR adminisztrátorai határozzák meg. Mindenki maga szabhatja meg az általa nyújtott szolgáltatás vagy termék árát.

Aki nem tudja eldönteni, mennyit kérjen egy szolgáltatásért, az alábbi lehetőségek közül választhat:

- megnézi a Névjegyzékben, hogy mások mennyit kérnek a hasonló szolgáltatásért, vagy kérdezősködik a többiekkel;
- megkérdezi (például az adminisztrátortól) mennyi az átlagos ár;
- nem mond konkrét árat, hanem alku tárgyává teszi;
- pusztán szubjektív alapon határozza meg, ez esetben például többet kér olyan munka elvégzéséért, amit nem élvez annyira.

Születhet megállapodás a **minimum és maximum árákról** is, így elkerülhető a méltánytalan csere. Az egyenlőtlenségeket gyakran nem tudatosan okozzák: kezdetben a szakemberek magasabb árakat határoznak meg, miközben a munkanélküliek esetleg jóval alacsonyabb bér fejében is elvégzik ugyanazt a munkát. Az ilyen egyenlőtlenség nem tart sokáig. Tagok morzsolódhatnak le, vagy lelassul a csereforgalom, mivel az alulfizetett embereknek kicsi a vásárlóereje, a túlfizetettek pedig egyre kevesebb dologra tudják költeni megszerzett „vagyonukat”.

A KÖR bevezethet egy olyan 1:4 arányú egységes rendszert is, ahol a legmagasabb érték nem lehet több mint a legalacsonyabb érték négyszerese. (Tehát, ha a legalacsonyabb érték például 200 KÖR pont/óra, akkor a legmagasabb maximum 800 pont/óra lehet.)

A KÖR nyitott szociális piacán megfigyelték, hogy bizonyos idő elteltével az árak az átlagértékhez igazodnak. A magasabb bérek csökkennek, míg az alacsonyabbak emelkednek. Sok rendszer az átlagórabér körüli szinten állandósul Angliában.

A magasabb bevételt szerző tagok rendszerint csökkentik órabérüket, s ezzel lehetővé teszik, hogy visszatérjenek azok, akik a magas kiadások miatt hagyták el a KÖRt. Egy szűkebb közösségben – mint amilyen a KÖR – ugyanis világosan látják, milyen hatással vannak magas áraik másokra. Ha például egy gyógytornász (KÖR egységben) túl magas árat kér a munkájáért, akkor előbb-utóbb szembesül azzal, hogy sok páciense (különösen ha egészségi állapotuk romlott) nincs abban a helyzetben, hogy annyi munkát vállaljon a KÖRön belül, amennyivel kiegyenlíthetné számláját. Ha a gyógytornász nem csökkenti a tarifáját, akkor nemcsak az érintetteknek kell lemondania a kezelésről, de ő maga sem fog tudni hozzájutni a számára szükséges szolgáltatásokhoz, mert a többiek elveszítik a cseréhez szükséges képességüket és hajlandóságukat.

Hasonlóképpen, a házkörüli vagy más kétékezi munkát vállalók (akik a normál piacon gyakran alulfizetettek) általában keresettebbek. A KÖRben végzett munkájuk egyenlőbb helyzetet teremt számukra, és bevételük jobban tükrözi az elvégzett munka valós értékét. Sok ember életében először adatik meg a lehetőség, hogy valakinek rossz érzés nélkül megfelelő értéket adhasson a munkájáért. Gyakran ez adja a legnagyobb meglepődést mindkét félnek.

Az érték meghatározásában a munkaórák számát alapul vevő rendszerek (ahol egységes az órabér) méltányosabbnak tűnnek. Azonban egy rugalmasabb szemléletmód valójában még igazságosabb és még praktikusabb, mivel:

- *Elismeri a munka valós különbségeit.* Egy hatalmas szélvihar után háztetőjavítást vállaló ember a veszélyes munkáért méltán várhat el többet, mint egy alkalmi gyermekfelügyeletet ellátó személy, aki a meleg szobában egy népszerű tévésorozatot néz a gyerekágy mellett üldögélve.

- *Elismeri a szaktudással, hozzáértéssel kapcsolatos különbségeket.* Például egy amatőr szobafestő öt óra alatt végzi el elfogadható színvonalon a munkát, míg egy szakember esetleg három óra alatt kitűnő munkát végez. Egy olyan rendszerben, amely csak a munkaórák számát értékeli, az amatőr nemcsak a megrendeléseit és KÖR pontjait veszítheti el a szakemberrel szemben, hanem azt a lehetőséget is, hogy a KÖRt képessége(i) vagy szakmája fejlesztésére használja.

- *A szolgáltatások szélesebb skáláját vonzza,* beleértve a szakemberek készségeit és tudását, valamint azokat a vállalkozásokat is, akik a munkaidő alapú rendszerhez nem tudnának csatlakozni. Ha az említett, mindennap

szükséges készségeknek és szaktudásnak csak egy kisebb része lesz elérhető a KÖRben, akkor behatároltak a lehetőségek – főleg a munkaerőpiacon nem szereplő emberek számára.

5.9 A KÖR működtetése...

5.9.1 A szükséges eszközök és felszerelések

Egy Kör működtetéséhez kétféle eszközre van *időnként* szükséged:

- Számítógépre, amin összeállítható a Névjegyzék, és szórólapok, nyomtatványok és egyenlegek nyomtathatók vele.
- Fénymásológépre (vagy olcsó fénymásolási lehetőségre), ami gyakran KÖRpontokért is igénybe vehető.

Ha nincs számítógéped, de lehetőség van más módon megfelelő kivitelezésű anyagokat készíteni, vagy például valamilyen faliújságon keresztül kommunikálni, akkor semmi sem indokolja a kezdés halogatását. Elképzelhető, hogy hamarosan egy számítógéppel rendelkező új tag csatlakozik a KÖRhöz, vagy esetleg ajándékba kapsz egyet egy helyi szervezettől, esetleg tartós használatra.

A számítógép igazi előnye az, hogy jó minőségű *bemutatóanyagok* készíthetők vele. Egy számítógéppel jó minőségű, igényes Névjegyzék, poszterek, csekkfüzetek, hírlevelek készíthetők. A színvonalas külső ma már nélkülözhetetlen, ha azt akarod, hogy a helyi csoporton vagy barátaidon kívül más is kezébe vegye az írott anyagot. Egy számítógéppel készített kiadvány segít abban, hogy észrevegyék azt, és megbízhatóbb, hitelesebb is lesz. Használd ki ezt a lehetőséget és fedezd fel, hogyan tudod a legérthetőbben közölni a mondanivalódat, készíts ötletes broszúrákat és felhasználóbarát Névjegyzéket. Úgy tervezd meg a kiadványokat, hogy azoknak közös KÖR-stílus legyen. (Vannak olyan kezdők számára is könnyen emészthető számítógépes könyvek, amelyek segítséget jelenthetnek a gép adta lehetőségek kiaknázásában.)

5.10 Egyenlegértesítők

Meggyőződéssel javasoljuk a KÖR „csekkek” vagy egyenlegértesítők alkalmazását a cserék nyilvántartásához (telefonos bejelentések, üzenetrögzítős rámondások, vagy papírfecnik helyett). A bankok a kissé poros, de jól bevált csekkeket használják – nem véletlenül. Senki nem állt még eddig elő ennél praktikusabb, könnyebben kezelhető nyilvántartási módszerrel. A csekk használata rengeteg időt takarít meg, és használatával elkerülhető, hogy egy félbeszakadt boríték hátuljára írt macskakaparásból kelljen kihámoznod az adatokat, amikből esetleg olyan „apróságok” hiányoznak, mint az illető neve. Talán még ennél is rosszabb az üzenetrögzítős megoldás – az emberek félbehagyott üzeneteket küldenek, ha foglalt egyszer a vonal elfelejtenek visszahívni és XY számlájára jóváírtni a keresett pontokat. Kétszer hívnak, mert elfelejtették, hogy már telefonáltak, vagy ha a gép esetleg meghibásodik, akkor a te nyakadba zúdul a panaszáradat. A csekk egy egyszerű formanyomtatvány, amelyen a KÖR-számla vezetéséhez szükséges összes információ megtalálható. Egy csekk megtervezése nem nagy munka, ötleteket itt is, és a könyv hátsó mellékletében is találsz.

Könnyen elkészíthető a saját csekkfüzet, még akkor is, ha a KÖRben (még) nem tudsz számítógéppel nyomtatni. Egyszerűen ragaszd fel 4 példányban a mintát egy A4-es méretű lapra, fénymásold le a szükséges példányszámban, majd vágd fel őket. Ugyanígy készítsd el a fedőlapot és a csekkfüzet hátuljára kerülő regisztráló lapot, de ezekhez vékony kartont használj (tetszőleges színben). Készíts ezekből kb. 30 lapos tömböket (az írószert boltokból beszerezhető egy nagyobb méretű tűzőgép), majd egy vágógéppel vágd egyenesre az éleket. A kapcsokat betakarhatod a csekkfüzethez színben illő, erős igénybevételre tervezett ragasztószalaggal. A perforációt bármilyen varrógép képes pillanatok alatt elkészíteni!

KÖR KÉZIKÖNYV

Íme egy példa a csekkre:

TÓPÉLDÁNY	Dátum: <u>1999 / 06 / 15</u>	Budapesti KÖR
Dátum: <u>99 / 06 / 15</u>	Kitől: <u>Szendrő Szupi J.</u>	Kód: <u>EP-051</u>
Kinek: <u>Izsák Norbi</u>	Kinek: <u>Izsák Norbi</u>	Kód: <u>EP-011</u>
PONT: <u>300</u>	PONT érték: <u>Háromszáz</u>	300.-
Mire: <u>Számítógép szerelés</u>	Mire: <u>Számítógép szerelés</u>	Aláírás: <u>Szupi</u>

KÖR Projekt - Nonprofit Humán Szolgáltatók Országos Szövetsége • 1145 Budapest, Amerikai út 96.

De azért még mutatunk egyet amit Angliában...

19 DATE: 19

To: _____

ID no: _____

For: _____

R _____

CREDIT TO: _____

AMOUNT in words: _____

RECKS: _____

FROM: _____

ID No: _____

egyét amit Olaszországban...

Banca del Tempo
Ogni ora, più vicini.

assegno n° _____

emesso il _____

a favore di _____

per _____

ore depositate _____

Banca del Tempo
Ogni ora, più vicini.

Libretto di assegni n° _____

conto n° _____

assegno n° _____

Data _____

Ore _____

In favore di _____

per _____

Firma _____

és egyet amit Porsmouth-ban, a LETSLink UK központjában használnak

5.10.1 A lelki nyugalom megőrzéséhez javasolt a csekkfüzet használata

Legegyszerűbb a csekkfüzet belső margóján vezetni a kiadásokat. Az aktuális egyenleget pedig feljegyezheted a csekkfüzet hátsó belső borítójára. Néha érdemes egy listanyomtatványt kitölteni, amikor egyszerre több tételért fizet az ember – ez sokkal egyszerűbb, mint csekket tölteni (például ha KÖR bolhapiacra árulsz vagy veszel kisebb értékű tárgyakat). A csekk margójára történő jegyzetelés leegyszerűsíti egyenleget figyelmes követését, s nem kell hosszasan várakoznod a „hivatalos” értesítő megjelenéséig.

Fontos, hogy a szelvényen legyen egy olyan sor, ahova beírhatod a kapott **termékek** vagy az igénybevett **szolgáltatások** megnevezését. Az embereknek szükségük lesz erre az információra, amikor ellenőrizni szeretnék, hogy milyen szolgáltatásért fizettek, és amikor össze akarják hasonlítani saját feljegyzéseiket a közölt egyenlegekkel. Azoknak, akik nem-kereskedelmi forgalomnak minősülő rendszerben (KÖR) is részt vesznek, illetve ezzel párhuzamosan rendszeres kereskedelmi tevékenységet is folytatnak, az üzleti profitból eredő adóügyeik miatt szintén nyilvántartást kell vezetniük. Javasolt, hogy az igénylő is vezessen hasonló nyilvántartást, arra az esetre, ha valamilyen vitás kérdése merülne fel az APEH-el. Akkor is szükség van a részletes adatokra, ha felmérést végzel a KÖR kereskedelmi tevékenységéről. Ez a legegyszerűbb módja annak, hogy megismerd a leggyakrabban keresett és igénybevett szolgáltatások fajtáit.

Voltak csoportok, akik pénzért adták a csekkfüzetet abban a reményben, hogy az így befolyt összeggel elkerülhető az éves tagdíj beszédése. Csatlakozáskor a tagok ingyen kaptak csekkfüzetet, a későbbiekért viszont már készpénzzel vagy KÖR egységgel fizettek. Ez a módszer azonban soha nem eredményezett elegendő bevételt.

Egy másik lehetőség, ha hagyjuk, hogy a tagok maguk készítsék el a csekkfüzetüket. Mindenki kap egy bemutatópéldányt, ami fénymásolható, s mindenki elkészítheti saját csekkfüzetét.

Emlékeztess a tagokat, hogy nem kell a kapott csekket azonnal elküldeni a KÖRcédulásnak. Mindenki összegyűjtögetheti ezeket magánál, és időt és postaköltséget megtakarítva elég, ha egy borítékban a megadott határidőre küldi el azokat. Hasonlóképpen a KÖR számlavezetője is munkát takarít meg, ha az egy személyhez tartozó összes információt egyszerre viszi fel a gépre. Tehát egyhavi „termés” egy szuszra felvezethető a számlákra.

Sok ember soha nem tölti ki rendesen a számláját, vagy elfelejti beírni az azonosító számát, ami mindaddig nem okoz problémát, amíg a KÖR tagjai között nem akad egy hasonló nevű személy, vagy a KÖR nem nő túl nagyra (esetleg a rendszer nem egy nagyváros központjában működik, vagy nem döntenek a KÖR tagok úgy, hogy egy KÖRök közti nagyobb rendszerhez is csatlakoznak). Ha ez bekövetkezik, akkor a számlaszámok személyazonosító számként is működhetnek (ami egy elektronikus nyilvántartásban segít kiküszöbölni a félreértéseket és az esetleges csalásokat). Angliában például vannak olyan városi KÖRök, ahol fényképes,

azonosítószámmal és a tulajdonos aláírásával ellátott tagságit használnak a résztvevők. Nincs szükség a csekkszelvények sorszámozására – hacsak nem számítógéppel készülnek a csekkfüzetek, ahol ez gyorsan megoldható – mert eddig ezt nem követelte meg semmilyen körülmény.

5.11 Nulláról induló és nullán záródó számlák

A KÖR számlák vezetése nagyon könnyű, általában egy este alatt elvégezhető munka. Nyilvántartást alkalmazva egyszerűen vezethetők a számlák akár papíron, akár számítógépen. (Ne felejtse el, hogy még a nagy nyugati bankok is egész az elmúlt évekig naponta több ezer csekket dolgoztak fel manuálisan.) Amíg egy helyi KÖR nem növekszik naggyá, el lehet boldogulni számítógépes program nélkül is. Egyszerűen vezesse az adatokat egy gyűrűs iratrendezőben. Különíts el egy dupla oldalt minden tag bevételeinek, és amikor eljön az egyenlegekről szóló értesítés ideje csak le kell másolni és ki kell küldeni azt.

Természetesen egy számítógépes nyilvántartó program sok időt megtakarít egy 80-100 tagú KÖR vagy nagyarányú csereforgalom esetén. Sok KÖR csoport szabvány nyilvántartó (vagy könyvelő) programokat használ. Technikai problémák esetére, *mindig, mindig!* legyen meg az aktuálisan frissített adatállomány lemezen és kinyomtatva is. (Egy KÖR számítógépes hiba miatt veszítette el az összes egyenlegét tartalmazó adatállományát. De nem ez az egyetlen ilyen eset, 1994-ben egy egész megye hat hónapi adatbázisa „szállt el”, amikor a megyei központ gépe meghibásodott. Senki sem gondolt arra, hogy tartalék biztonsági példányt is kellene készíteni!)

A KÖRök belső rendszerétől és szabályaitól függ, hogy milyen jellegű könyvelést és nyilvántartást vezetnek. A kisebb rendszerek működése nem igényel nagy teherbírású számítástechnikai háttérrel, ugyanakkor a több száz fős rendszerek esetében ma már elengedhetetlen egy biztonságos nyilvántartási rendszer kialakítása.

Több külföldi LETS csoport, és külsős fejlesztők is dolgoznak azon, hogy a különböző igényeknek megfelelő szoftvereket fejlesszenek ki. Van DOS és Windows operációs rendszerekben alkalmazható program, vannak önállóan működő alkalmazások és olyanok is, amelyeket a felhasználó maga alakíthat ki a szoftver önfejlesztése segítségével. Pusztán az igények pontos megismerésén múlik, hogy mit alkalmazunk.

Ezeknek a szoftvereknek egy része ma már letölthető az internetről, vagy megrendelhető közvetlenül a programozóktól ingyen, vagy nagyon minimális díjért.

E könyv megjelenésével egyidőben (szándékaink szerint) megjelenik a KÖRmölő 1.0 nevű nyilvántartó program, amely kifejezetten a magyar KÖR csoportok számára készül, magyar nyelven!

5.12 A KÖR névjegyzéke

A KÖR névjegyzéke a **legfontosabb kiadvány**. Ez mindenki fő kommunikációs csatornája. Az egyenlegekkel együtt rendszeres időközönként jelentse meg. Tartsd be a határidőt pontosan, amennyire csak tudod, hogy se a keres-kínál rész, se az események rovata ne legyen idejemenő, és a tagoknak bizalma legyen a KÖRhöz. Ha előre látható, hogy a Névjegyzék megjelenése késni fog, egyezze meg a készítővel, és értesítsék a Szervező Csoportot, hogy időben segítséget kapjatok a munka mielőbbi befejezéséhez.

A KÖRök többsége évente kettő-négy alkalommal jelenteti meg a teljes Névjegyzéket, emellett pedig rendszeresen közreadják az új belépők adatait és a hirdetéseket. A frissítés felesleges nyomtatási és egyéb költségeket takarít meg, csatolható a teljes kiadványhoz, vagy kiadható a KÖRlevélben is. Amennyiben a csoportnak rendszeres találkozóhelye van, az kiváló alkalmat jelenthet a friss hirdetések közreadására. Néhány KÖR havonta jelentet meg Névjegyzéket, de az ezzel járó munka és költség biztosítása nehéz feladat. A legtöbb csoport praktikusabbnak tartja a kéthavonta történő postázást (ami természetesen kevesebb nyomtatási és postaköltséggel, illetve munkával jár).

5.12.1 A Névjegyzék szerkezete

Egy jó kivitelezésű Névjegyzék a legjobb reklámod – úgy készítsd el, hogy büszke lehess rá!

Kínál

Otthon és háztartás

A Te "inasod" egy napra (600)	BP010	A. Kovács
Ablaktisztítás (400)	BP011	M. Szabó
Ajándék választásban (300)	BP012	T. Molnár
Bevásárlás (600)	BP013	K. Szabados
Buli utáni takarítás (1.200)	BP014	Zs. Takács
Főzés utáni takarítás (alku)	BP100	M. Albert
Gyerekbuli szervezésében segítség	BP056	H. Dányi
Gyors (házi) takarítás (alku)	BP057	T. Péntek
Házfelügyelet (600/nap)	BP058	K. Adócs
Kedvencek gondozása	BP059	F. Fekete
Konyhatündér	BP072	Z. Fehér
Költöztetési segítség	BP073	S. Egri
Könyvtári könyvek visszavitele	BP074	V. Topáz
Kuyasétáltatás (200/óra)	BP075	D. Szabod
Mosás mosógéppel	BP076	B. Farkas
Növények gondozása	BP077	C. Róka
Plusz segítség amikor beteg vagy	BP078	R. Galambos
Polcok felszerelése	BP079	E. Pintér
Porcelán javítás	BP110	V. Orbán
Szönyegtisztítás	BP112	T. Kocsis
Szönyegtisztítás tisztító géppel	BP114	Z. Magyar
Várni a szállítókat	BP116	F. Németh
Vasalás	BP118	K. Németh
Videofelvételek készítése	BP130	Z. Németh
Élelmiszer		
Esti partik szervizirozása	BP141	Service Bt.
Főzés, vásárlás (házhöz)	BP144	M. Angyalos
Főzőtanfolyam	BP032	K. Zivatar
Gyümölcslevek készítése	BP034	L. Forrás
Házi édességek, sütemények	BP036	H. Gerecse

ARANYSÁRKÁNY TEAHÁZ

A KÖR tagjai az összes tea árából

20%-ot

pontban fizetnek!

Legyen Ön is a vendégünk!

**25% pont kedvezmény
minden termékünkől
1999. június 12-24 között**

*Finom Falatok Sütöde
2277 Budapest, Sima u. 107.*

Keres

Művészet és kisipar

Batkolás és szövetfestés	BP079	E. Pintér
Disco és/vagy zenekar	BP075	D. Szabad
Égetőkemence használata	BP079	E. Pintér
Ékszerek készítése	BP110	V. Orbán
Falidíszek készítése	BP075	D. Szabad
Fazekas termékek (bizományba)	BP110	V. Orbán
Fényképészet	BP110	V. Orbán
Festmények, szobrok készítése	BP079	E. Pintér
Gyertyakészítés	BP058	K. Adócs
Házi portrék készítése	BP079	E. Pintér
Illusztráció készítés	BP079	E. Pintér
Kazetták másolása (magnó)	BP034	L. Forrás
Kézi másolás	BP110	V. Orbán
Kézműves termékek kereskedése	BP079	E. Pintér
Kézműves vásárok szervezése	BP034	L. Forrás
Papírmásé készítés	BP077	C. Róka
Poszterek készítése és levilágítása	BP077	C. Róka
Projektorkok kölcsönzése	BP116	F. Németh
Régi képek felvásárlása	BP079	E. Pintér
Sötétszoba/stúdió megosztása (foto)	BP116	F. Németh
Statizta munka	BP034	L. Forrás
Stúdiófelvétel készítése	BP116	F. Németh
Szűlinapi versek	BP034	L. Forrás
Történetmesélés, komédiák	BP034	L. Forrás
Utak szervezése	BP077	C. Róka
Üdvözlő lapok készítése	BP116	F. Németh
Videokamera kölcsönzése	BP116	F. Németh

KÖR KÉZIKÖNYV

A telefonszámok jegyzékét a Névjegyzék közepén külön helyezd el, hogy kivehető és a telefon mellé ragasztható legyen – ez folyamatosan emlékezteteti a tagokat a KÖR használatára.

5.12.2 A jól működő Névjegyzék jellemzői

A megnyerő kivitelezés alapvető fontosságú. Egy életteli teli, vonzó kivitelezésű Névjegyzéket nagy valószínűséggel szívesen vesznek kézbe az emberek – ez egyúttal az egész csoport legjobb reklámja. Tervezd következetes, egyedi – a KÖRrel könnyen azonosítható – stílusban, különösen akkor, ha nem csak a tagoknak mutatod meg. (Érdemes ezeket a tanácsokat lefénymásolni és a tervező kezébe adni.)

A legnépszerűbb az A5-ös méretű könyvecske, ezt az ember tarthatja a telefonja mellett, vagy szögbe akasztva feltehető egy hirdetőablákra. Tartalmazzon rövid ismertetést a rendszer használatáról, legyenek benne hirdetések, időpontok. Tedd „életszagúvá” rövid hírekkel, témához kapcsolódó újságcikkrészletekkel, apróhirdetésekkel, történetekkel, illusztrációkkal. (Egyesek szimpla A4-es vagy duplaoldalas formátumú kiadványt gyártanak. Ez a méret ideális a frissítések közléséhez, de könnyebben elveszíthető és olvasni is nehezebb.)

Tüntesd fel az árakat, és a megszerzett szakképesítéseket. Legyen áttekinthető! Jelöld meg egyértelműen a különböző szolgáltatáscsoportokat, segítve ezzel a könyvecske használóját a kívánt információ megtalálásában. Ne keverd össze a tételeket, még csak betűrendbe se rakd őket! Inkább csoportosítsd a szolgáltatásokat főbb címszavak alá, például (ezek persze jó, ha betűrendbe vannak rakva):

- „OTTHONI SEGÍTSÉGNYÚJTÁS”, „SZÁLLÍTÁS”,
- „ÉLELMISZER”, „SZÁLLÁS, BÉRLET”, „ELADÓ”
- Legyen tartalomjegyzék, hogy az olvasó könnyedén megtalálja, amit keres.
- A fő címszavak alatt egymás után sorold fel a *hasonló jellegű* szolgáltatásokat, hogy az emberek egyben láthassák ezeket, például:

EGÉSZSÉGMEGŐRZÉS:

Tétel	Érték	Kód	Név
Masszázs (Aromaterápia)	15 pont	BP198	Kálódi Anna
Masszázs (keleti gyógy)	15 pont	BP194	Pécsi Kornélia

A címszavak alatt ábécésorrendben álljanak a szolgáltatások, például:

SZÁLLÍTÁS (KÍNÁL) +++

Tétel	Érték	Kód	Név
Bevásárlás a Vásárcsarnokban	alku kérdése + benzin	BP180	Deli Róza
Lakókocsi bérlés	alku kérdése	BP181	Dr. Horváth Ákos
Női kerékpár kölcsönözhető (2db)	4 egység/nap	BP182	Kincses Katalin
Sofőr + autó (bárhova)	5 egység/óra + benzin	BP183	Hatos Ferenc
Személyszállítás keddenként (Vác-Bp-Vác)	15 egység + a benzin egy része	BP184	Kenderessy Tibor

KÖR KÉZIKÖNYV

SZÁLLÍTÁS (KERES) - - -

Autóbuszt keres tanítónő hétvégi gyermekszállításhoz

KRESZ órákat venne újrakezdő „élesben”

Napi munkába járáshoz (hétköznap reggelenként, Mohács-Pécs)

Utánfutót keresek gyümölcsszállításhoz

A kínálat (+++) és kereslet (- - -) feltüntetése további könnyítést jelent a kívánt információ megtalálásában és egymáshoz kötésében akkor, ha egy oldalon közvetlen egymás után sorolod fel őket. Az emberek hajlamosak összezavarodni egy külön „KERES” rész láttán.

A könnyebb átláthatóság érdekében érdemes az új oldalak tetején is feltüntetni a címszavakat. Fontos: próbáld meg elkerülni az önmagában furcsán hangzó szavak, rövidítések új oldalra, vagy oszlopba való átvitelét.

Ékelj a szöveges részek közé illusztrációt, szünetet, hogy az információ vizuális befogadása is könnyebb legyen. Kerüld el a szükségtelen, üres megszakitó sorok alkalmazását, mely csak a papírmennyiséget és a költségeket növeli!

A Névjegyzék címszavai további információkat is tartalmazhatnak:

- Jelöld meg például, hogy milyen szinten műveli az illető az adott szakmát (szakképesítéssel, vagy csak kedvtelésből), így mindenki tisztában lesz az elvárható minőséggel, és sok kellemetlen vita is elkerülhető.
- A Névjegyzékbe bekerülő kínálati hirdetőlapokat kitöltő emberek értékeljék magukat szolgáltatási területükön (például: Sz – Szakember; Gy – Gyakorlott műkedvelő; K – Kezdő vagy bármilyen hasonló jelzés használható), jelöljék meg, ha van bizonyítványuk, diplomájuk róla – ehhez egy külön cella kell a hirdetési lapon. Tüntesd fel ezeket a jelzéseket a címszavak mellett a Névjegyzékben.
- Ha nagy a taglétszám, fontold meg, nem érdemes-e külön részt szálni a hivatásos kereskedőknek és vállalkozóknak.
- Ha vannak olyan tagok, akik a lehető leghamarabb (és lehetőleg minél több) munkát vállalnának – talán mert adósságot szeretnének törleszteni, vagy „be akarják magukat biztosítani”, hogy aztán bátran költhessenek igényeik szerint – ők akár külön jelet is kaphatnak például: (*) vagy (!!!) formában.
- Az új neveket, infókat érdemes **félkövér** betűkkel szedni.
- A korlátozott időre szóló felajánlások szintén jelölhetők, például: (**), külön részbe helyezhetők, vagy az is lehet, hogy elég csupán a KÖRlevélben vagy a frissített adatok között megjelölni őket.

A szolgáltatás után jön a felajánló neve vagy azonosító száma (akkor ha valaki névtelen szeretne maradni – ez elég gyakori a nagyvárosokban). Érdemes ezt követően megjelölni a várost, a település vagy a kerület nevét, ami nagyjából jelzi az illető lakhelyét.

Tétel	Érték	Kód	Név
Friss tojás	75% Kör pontban + kp	BP185	Márton Andrásné (Pomáz)
Friss tojás, jún-okt. gyümölcs	75% Kör pontban + kp	BP186	Takács István (Bp. III. ker.)
Friss tojás, zöldség	75% Kör pontban + kp	BP187	Konkoly Bence (Budakalász)

KÖR KÉZIKÖNYV

A Névjegyzék közepén legyen feltüntetve az összes név, lakóhely és telefonszám. Többféle előnnyel is jár az ilyen elrendezés:

- Könnyen megtalálható;
- Kivehető és a telefon közelébe helyezve mindig kéznél lesz.
- Az adatok védelme érdekében ki is hagyható, ha a Névjegyzéket a tagságon kívül másokhoz is el akarjuk juttatni.

Néhány Kör Névjegyzéke nemcsak betűrendben sorolja fel a neveket, hanem lakóhely szerint is, s ez nagy könnyebbséget jelent a tagoknak.

Biztonsági (adatvédelmi) okokból vannak, akik nem tanácsolják az emberek teljes címének megadását, kivéve azokat, akiknek nincs telefonjuk, bár az ő esetükben is megoldható a probléma a KÖR adminisztrátoron keresztül történő megkereséssel. Készíthető egy olyan részletes lista is, amely csak egy megbízott területi KÖRdinátor kezelésébe kerül, akinek lehetősége van arra, hogy megtagadja az adatok kiadását, ha valaki olyan ügyre akarja felhasználni azt, ami ellentmond a KÖR alapelveinek.

5.13 A nyilvántartás vezetése

Nonprofit alapon működtesd a rendszert, de azt azért ne felejtse el, hogy a működési költségeket itt is ki kell termelni! A hirdetésekhez, rendezvények szervezéséhez, broszúrák készítéséhez, eszközökhöz és javításokhoz készpénz, és a KÖR anyagi forrása is szükséges, egy tartalékalap pedig félretehető az előre nem látott kiadások fedezésére.

Pénzre van szükség például a postázáshoz, nyomtatáshoz és hasonló feladatok megvalósításához. Azonban ha elég ügyes vagy, ezek a tételek is kiválthatók a csoportban.

Nyiss egy olyan bankszámlát, amely felett nem csak egy ember rendelkezik (vagyis csak több aláírás alapján teljesítenek róla) például a tagdíjaknak. Tarts kéznél egynapi kiadásokat kiszolgáló (bélyegvásárlás stb.) kis házi kasszát. Az elismervényeket, nyugtákat, számlákat tartsd egy helyen a tagnyilvántartással együtt. El kell évente végezni egy belső egyeztetést – ezt egy másik tag lássa el – a pénztáros éves beszámolóját pedig hozzáférhetővé kell tenni a tagság számára.

5.13.1 A számlák vezetése

Három különböző KÖR számla vezetése, és rendszeres közzététele szükséges: a tagok számlái, az általános kimutatás, és a Kör adminisztrációs számla. Itt látható néhány egyszerű minta:

A TAGOK SZÁMLÁI

TAKÁTS GÁBOR KÖR számla szám TG101 1999.06.15.

DÁTUM	MÁSIK FÉL	TÉTEL	+	-	*FORG.	EGY.
04.20.	KÖR admin.	Tagdíj		100	100	-100
04.22.	Kiss J.	Hajvágás	50		150	-50
04.25.	Popovits T.	Gyermekfelügyelet	100		250	50
04.27.	Hegedűs K.	Autó használat	200		450	250
04.30.	Kosár Á.	Lakberendezés		1000	1450	-750
05.03.	Szabó D.	Sütés-főzés	150		1600	-600
05.10.	András G.	Vezetés		50	1650	-650
05.15.	Debreczeni J.	Ruha	100		1750	-550
05.16.	Túri A.	Műanyag fólia	150		1900	-400

KÖR KÉZIKÖNYV

06.04.	Dálnok P.	Kerti munka	250	2150	-150	
06.05.	Buda Zs.	Élelmiszer	300	2450	150	
06.09.	KÖR Adminiszt.	Admin. költség		10	2460	140

(Az adminisztrációs költség itt tranzakciós tételként 0.1 pont) EGYENLEG 1999.06.15. 140

(A *FORGALOM tétel a bevétel és kiadás oszlopok értékei összegének felel meg.)

ÁLTALÁNOS SZÁMLAKIMUTATÁS

1999.06.15.

NÉV	AZONOSÍTÓ SZ.	A TAGSÁG KEZDETE	FORGALOM	EGYENLEG	- TOTAL	+ TOTAL
Kenderesi T.	KT100	97.05.07.	450	340		
Acél Zs.	AZ102	97.05.01.	1190	555	4455	4455
Ráth P.	RP58	97.05.15.	1120	-153		
Fekete I.	FI143	97.06.14.	5120	1980		
Tarnai R.	TR24	97.06.02.	4350	-4302		A KÖR EGYENLEGE
Keller Á.	KÁ41	97.06.02.	2300	1540		(Nullának kell lennie)
KÖR admin.			1940	40	000.00	000.00

AZ ÖSSZES SZÁMLA EGYENLEGÉRŐL ÉS FORGALMÁRÓL SZÓLÓ RENDSZERESEN PUBLIKÁLT ÁLTALÁNOS KIMUTATÁS. Ez a tagok számára világos helyzetképet ad a KÖR működéséről. Célja, hogy:

- Megmutat minden jelentős változást és jelzi a fejlődést
- Ösztönzi a tagok cseréit, például rámutatva arra, hogy a tartozás itt nem jelent kellemetlen bizonytalanságot
- Arra bátorítja a tagokat, hogy lehetőleg az „adósoktól” vegyenek igénybe szolgáltatásokat
- Rendszer kihasználásának még a gondolatától is elveszi az ember kedvet az, hogy mindenki láthatja: 24 számú Tarnai Róbertnek -4302 pontos egyenlege van.

ADMINISZTRÁCIÓS SZÁMLA

Számlaegyenlegek
1999. június 1-től

DÁTUM	MÁSİK FÉL	SZOLGÁLTATÁS	+	-	FORG.	EGY
06.01.	Baksay E.	Névjegyzék készítése		400	400	-400
06.07.	Hollós J.	Tagsági	100		500	-300
06.15.	Tarczai T.	Tagsági	100		600	-200
07.02.	Felhő K.	Közös tagság	170		770	-30
07.14.	Schmidt L.	Üzleti tagság	300		1070	270
07.15.	Rónai R.	Tagsági	60		1130	330

KÖR KÉZIKÖNYV

07.17.	Tamás D.	Jövedelem nélk. tagság	150	1280	480
06.15-ig	KÖR	Össz. tranz. költség	110	1390	590
06.15-ig	Fehér I.	KÖR adminisztráció	250	1640	340
06.15-ig	Polgár G.	KÖR számlák	300	1940	40

AZ ADMINISZTRÁCIÓS KIFIZETÉSEKET a kör ADMINISZTRÁCIÓS SZÁMLÁRÓL kell teljesíteni (ezeket a kifizetéseket pedig a tagdíjakból és a tranzakciók után levont díjakból lehet fedezni.)

A KÖR gazdálkodása során kétféle rendszerre kell figyelned. Az egyik a tagok egység számlája, a másik a tagdíjak (forint) számlája.

A működő KÖRök egyik legnemesebb tette, hogy a meglévő számlák mellé egy olyan központi Közösségi Alap számlát hoznak létre, amelyre bárki adományozhat a saját döntése alapján azzal a céllal, hogy az abba befolyt tételeket a KÖR közössége szükség esetén „kölcsonőzhesse” vagy felhasználhassa. Ezzel a lépéssel már nagyon sokan jutottak olyan kiegészítő támogatáshoz, amellyel egy családi krízist, vagy egy átmeneti konfliktust kezelhetőbbé tettek.

5.13.2 Az adminisztráció számlája

Az adminisztrációs munkát (például a Névjegyzék összeállítás, számlavezetés) fedező KÖR egységeket egy külön KÖR számlára kell befizetni, amely hasonló a tagok egyéni számláihoz. Az adminisztrációt végző munkatársak fizetése tehát erről a számláról fog lekerülni. Kövesd figyelemmel a KÖR számlájára érkező összegeket, állj készen a tagsági díj emelésére vagy csökkentésére, így biztosítva, hogy a KÖR se nyereséget, se pedig veszteséget ne termeljen.

Ahol csak lehet, csökkentsd az adminisztrációs kiadásokat, tartsd alacsonyan a tagdíjakat, és fogadd örömmel az önkéntes munkára jelentkezőket. Számold ki a várható tagdíjbefizetések (Kör egységben) maximumát éves szinten. Ezt az összeget használd a KÖR működtetési keretként, amelyet előre feloszthatsz a különböző adminisztrációs munkák kifizetésére.

Néha szükség lehet pluszmunkákra (például csekkfüzet készítés), ebben az esetben a hiány pótlásáig a KÖR számláján átmeneti tartozás keletkezik.

5.13.3 A Közösségi Alap

Ennek az alapnak a létrehozása nem kötelező, ugyanakkor a működő KÖRök jelentős része rendelkezik ilyen elkülönített számlával. A közösség szociális érzékenységét fejleszti egy olyan gesztus, amivel probléma esetén mindenki számolhat. Az adakozás örömét élheti meg az a KÖR tag, aki hagyományos pénzzel sohasem tudna másoknak segíteni, de a saját maga által keresett pontok valamely százalékának felajánlásával ő is a támogatók közé tartozhat.

Vannak KÖRök, ahol a helyi polgármesteri hivatal is tagja a rendszernek, és a fénymásolásért kapott pontokat folyamatosan erre a számlára utalják, tudván azt, hogy ezzel azoknak adnak lehetőséget, akik a leginkább rászorultak.

5.13.4 Tagszámlák

A tagszámlák nagyon sokfélék lehetnek (egyéni, családi vagy szervezeti számlák). Azonban mindegyikre ugyanaz a jellemző: csak kreditek forognak rajta. Vagyis pénzforgalmat egyik számla sem működtet.

A számlákkal kapcsolatos rendelkezéseket a számla tulajdonosa a KÖR vezető testületénél teheti, ilyen például az állandó levonások/felajánlások megtétele, az időszakokra eső felhalmozás vagy túlköltés „engedélyeztetése”, vagy a pont ajándékozás mások számára.

5.13.5 Forint számla

Mint azt már az előzőekben kifejtettük, fontos, hogy a KÖRnek legyen egy saját számlája, amiről a mindenkori fizetési kötelezettségeit teljesíti, valamint az éves bevételeit jóváírja.

Kerülendő az olyan nyilvántartás vezetése, ami az aktuális jogszabályokkal szögesen ellentétben áll!!!

KÖR KÉZIKÖNYV

Azért, hogy az éves tagdíjak befizetésével járó, tagok utáni „futkosás” egy kis részét megspórold, mellékelj egy tartós átutalási megbízásról szóló nyomtatványt a lakossági folyószámlával rendelkezők tagsági csomagjába.

A KÖR számlára befolyó KÖR egységek mennyisége alapvetően háromféleképpen növelhető, rendszerint az (1) és a (2) vagy (3) kombinációjával:

- (1) Egyszeri tagsági díj az emberek csatlakozásakor. Ezt egyszerűen levonják az új tag számlájáról.
- (2) Kis mértékű levonás minden egyes beküldött csekk után. Ezt együtt, bizonyos időszak elteltével is le lehet vonni.
- (3) Átalánydíj levonása minden számláról rendszeres időközönként.

A Stroud Lets (egy angol KÖR) tagjai kifinomultabb rendszert dolgoztak ki a díjlevonásra az aktív, és a kevésbé aktív tagok közti méltányosabb elosztás miatt.

Minden Névjegyzékben szereplő tagtól havi 1 egységnyi átalánydíjat vonnak le. Azoknak a számát, akik „alvó tagok” az adott időszakban, levonják a teljes taglétszámból (például 20 fő a 200-ból = 180) s erre a számra számítják ki a teljes csereforgalmat. Ennek eredménye az a néhány százalék (átlagosan 3-5%), amit az adott időszak aktív kereskedőitől levonnak.

Vannak KÖRök, ahol a levonás a tag Névjegyzékben megjelenő hirdetései (sorok) számától függ. Másról szintén a megjelent szöveges rész mérete vagy az apróhirdetések száma határozza meg a levonás mértékét.

6 A KÖR és a nyilvánosság kapcsolata

6.1 Kapcsolat az írott és az elektronikus sajtóval

Az alábbiakban néhány gondolatébresztő jó tanács olvasható a médiával való kapcsolatról ami akár rövidített útmutatóként is felfogható, mely a teljesség minden igénye nélkül íródott.

Valószínűleg Te is tudod, hogy a sajtó jóindulata nagyban elősegítheti a munkádat, illetve „rosszindulata” sok hónapos, gyakran éves erőfeszítéseket tehet tönkre. Nyugaton, keleten és különösen Magyarországon, az emberek azt tekintik hitelesnek és megbízhatónak, amit megír az újság és bemutat a televízió („igaz, hisz benne volt a tévében is”...).

A KÖR-ben mindannyiunk személyes és közös érdeke, hogy a kisebb és nagyobb nyilvánosság valóságghú és kedvező képet kapjon a KÖRökről. A valóságghú kép azért fontos, mert ha esetleg még a sajtót sikerül is megtéveszteni (néha nem is olyan nehéz...), ha az emberek a személyes kapcsolatok során mást kapnak, mint amit beígértek nekik, akkor amellett, hogy csalódottak lesznek, a rossz élményeikről szívesen fognak nyilatkozni bárkinek.

Ezért különösen fontos, milyennek mutatkozik be a KÖR. Soha ne színezd túlságosan rózsaszínűre a helyzetet. Legyél őszinte, és ha csak 20 tagotok van, ne mondj 50-et. A kedvező kép önmagáért beszél, és nem kell megindokolni.

Az alábbiakban két főbb részre osztottuk a fejezetet: az aktív és a passzív kapcsolatra. Ezen belül is szükség volt kisebb alcímek megadására, mivel egyes helyzetekben merőben más hozzáállást kíván meg a helyi és az országos sajtó. Olvasd át figyelmesen és ha úgy gondolod, hogy további segítségre van szükséged, vagy megszállt a média, akkor keresd bátran a KÖR Fejlesztő csoport tagjait.

6.1.1 A passzív kapcsolat

Passzív kapcsolaton azt értjük, amikor az újságíró keres meg Titeket, és nem Ti őket.

A helyi, regionális írott sajtó

Szerencsére a KÖR és a KÖR jelenlegi alapítói-fejlesztői még nem ismert közéleti szereplők. Ez azért jó, mert a legritkább esetben fordul elő, hogy az utcán, a villamoson vagy otthonod csendes magányában felriasztva aktuális problémákról kérjék ki a véleményed – még hozzá azonnal. Mindebből az következik, hogy általában van időd felkészülni! Az újságíró legtöbbször felhív telefonon és megbeszéltek egy nem túl távoli időpontot, amikor sor kerülhet a személyes találkozásra.

A megkeresésnek több oka lehet:

Az egyik (a jobbik) ok az, ha az újságíró valamelyik ismerőse vagy rokona (nagymamája, esetleg barátja, barátnője, szomszédja, kutyája, macskája) belépett valamelyik helyi KÖR-be, és a szorgos, ámde témában szűkölködő tollforgató leesett állal látja, amint a korábban nehézkesen élő rokon vagy ismerős a KÖR segítségével talpra állt, felújította a házát, rendbe rakta a kertjét, és nyaralót épített a francia Riviérán. Nos, ez meglehetősen ritka, úgyhogy nézzük meg a többi lehetőséget is.

A Homokpusztaszemesi Figyelő szerkesztője éjt-nappallá téve készül az agrártárca vezetőjének látogatására. Minden lében két kanál, tehetségtelen külsős munkatársa is ott kíván lenni, aminek ő egyáltalán nem örül. Ezért arra az elhatározásra jut, hogy egy szürke és teljességgel veszélytelen témát bíz rá, ami annyira unalmas, hogy véleménye szerint elrontani sem lehet... Ez vagy Te és a helyi KÖR. Persze a szerkesztő mindig tévedhet – bizony az újságíró nagyon elszúrhatja.

Azért vessünk egy pillantást a legrosszabb verzióra is: a KÖR valamilyen botrány kapcsán kelti fel a média figyelmét. Ez bármi lehet: Mari néni belépett, de másnap kilépett, Józsi bácsi részegen rózsaszín elefántokat festett a falra és nem aranyfűtös angyalkákat a megállapodás szerint, valaki meglépett a forintos kasszával, vagy adósságot hagyott a háta mögött, stb.

Mit tegyünk? Az első esetben a válasz könnyű, de mégis oly sokszor elmarad a mindennapokban: tartalmilag készülj fel! Nézz utána a KÖR múltjának (sajátodénak elsősorban, de a nemzetközinek is) és hívj meg aktív tagokat, akik „jó bizonyosságul” állhatnak a (remélhetőleg) jóindulatú és buzgó újságíró elé.

KÖR KÉZIKÖNYV

Tervezd meg a mondandódat és készülj fel a várható (és a váratlan) kérdésekre is, például:

- Mi ez, egy közösség vagy egy szekta?
- Mi a baj a forinttal?
- Maguk Marx késői megszállott követői?
- Mi van, ha valaki csak kap-kap, de soha nem ad?
- Ki biztosítja a minőséget?
- Nem kellene ezután adót fizetni?
- Ez nem csak egy újabb alapítványi trükk az adó megkerülésére?

Habár a papíron nem látszik, azért fellépésedben igyekezz határozottságot és céltudatosságot sugallni (a feltétlen udvariasság mellett), mivel a riport műfaja lehetővé teszi az író számára, hogy a drámában megszokott módon, majd később esetleg zárójelben kommentálja a viselkedésedet. Biztosan nem szeretnél ilyen mondatokkal találkozni: „Adózásra vonatkozó kérdésemnél Segít Aladár szeme elsötétült és vigyor ült ki arcára. Izzadság nyomai látszóttak, majd gyomra jól megfigyelhetően liftezni kezdett...”

Ezért újra hangsúlyozzuk: **készülj fel!** Ne legyen (amennyire tőled telik) olyan kérdés, amire nem számítottál. Hívd össze a csoportot és próbálgatok minél több kérdést kitalálni – az újságíró (ha ügyes) úgyis jóval túl fogja szárnyalni azokat. Kerüld a szakzsargont (ki a fene várhatja el egy laikustól, hogy tudja mi az a KÖR, cserekereskedelmi kimutató, kvázi-csekkönyv, LETS satöbbi), vagy ha muszáj ilyeneket használnod, akkor mindig kérdezz vissza – a megjelenés napján ui. kellemetlen meglepetések érhetnek...).

Szóval tudatosan úgy készülj fel, hogy önmagát magyarázza meg a mondandód. Ha van rá idő, vedd kezébe azt a bizonyos sajtóorgánumot és lapozd át. Próbáld kitalálni melyik részébe, hogy illene bele a KÖR-ről szóló írás – végezz Te is kutatást! Gondolkozz el azon, hogy kik olvassák az újságot és próbáld megtalálni a megfelelő szókészletet és a tökéletes hozzáállást, hogy az olvasók minél átfogóbb és érthetőbb módon találkozhassanak ezzel a tényleg hasznos elképzeléssel (ugye nem kell magyarázni, hogy más olvassa Szabad Földet és a Magyar Narancsot...).

Mi van a második esetben? Csak azért küldenek el hozzád egy zöldfülűt, mert már annyi mindent elrontott, hogy komoly témát nem mernek rábízni. Ez bizony elég nehéz eset. Ez esetben mindig kérdezz vissza, hogy valóban megértette-e és mondja el a saját szavaival (persze ne legyél udvariatlan, és ne feszítsd túl a húrt!).

A sajtótörvény lehetővé teszi nyilatkozatod (legrosszabb esetben) visszavonását is. Ez a fenti három helyzet bármelyikében lehetséges. Ha úgy érzed, hogy riport készítője ellenséges, felkészületlen vagy túlságosan szétszórt, akkor ragaszkodj ahhoz, hogy megnézhesd az elkészült anyagot. Ehhez jogod van!!! Faxolja át, vagy menj be a szerkesztőségbe, de nézd át egyszer a megjelenés előtt. El sem hinnéd milyen bakikra képesek! Ha publicisztikát ír, amiben benne lehet a véleménye, akkor azt semmiképpen sem változtathatod meg (ilyenkor nem érdemes vitatkozni, mert még ellenségesebb lesz az adott szerkesztőség), viszont ha tőled idéz hamisan, vagy rossz helyre teszi a hangsúlyt, esetleg kiragad szavakat-mondatokat, amik megváltoztatják válaszod jelentését, akkor kérheted azok helyreigazítását. Amennyiben erre nem hajlandó, akkor beszélhetsz a szerkesztőjével, és ha mégis megjelenik, akkor sajtó-helyreigazítási eljárást kezdeményezhetsz a felelős szerkesztőnél (1-2 héten belül), s legvégső esetben még bírósághoz is fordulhatsz.

Ha pedig valamilyen botrány miatt figyel fel a sajtó a KÖRre, akkor végképp elengedhetetlen az általános felkészülés mellett a konkrét tervezés. Derítsd ki az ügy részleteit és legyél őszinte. Még akkor is, ha hibáztatok, jobb beismerni az elején, mint hagyni, hogy a média hétről-hétre, apránként fedezze fel a hiányosságokat. Kerüld az átlátszó indokokat és mások jogtalan vádolását, rágalmozását – ez rövidtávon hasznos lehet, de hosszútávon (és a KÖRt nem 1-2 évre szokták tervezni) nem éri meg, mert hitelvesztést eredményezhet a közösségben.

Az elektronikus sajtó

A fentiekhez hasonló az elektronikus sajtó megkeresése is, ám ott egy picit több szempontot kell szem előtt tartani. Először is: az ember lámpalázos. Sokan vagyunk olyanok, akik ha meglátunk egy mikrofont vagy egy kamerát, akkor elkap a hascsikarás és két értelmes szót nem tudunk kinyögni. Ezt szerencsére a stáb is tudja és gyakran próbál segíteni, ami jó. Hogyan lehet elkerülni a leégést? A legokosabb az, ha a várható kérdésekre (néha megmondják előre mik lesznek azok) begyakorlod a válaszokat. Addig gyakorlod, amíg folyékonyan nem megy.

KÖR KÉZIKÖNYV

Ha az emberek azt látják a képernyőn, hogy didegysz-dadogsz, akkor bizalmatlanság támad bennük vagy kinevetnek a KÖRrel együtt. Az fel sem merül bennük, hogy ők hasonló helyzetben talán még rosszabbul szerepelnének... Tehát gyakorolj! Tükör előtt (ez a rádiónál nem feltétlenül szükséges) és mások előtt is. Ha a TV jön ki, akkor figyeld az adott csatorna konkrét műsorát, és próbáld megcélozni, milyen öltözet, smink, stb. vágna leginkább a program profiljába. Mindenesetre ne felejtse el, hogy sokan a médiában a slampossgót vörös posztóként kezelik, és ha elegáns emberek között egyedül Te viselsz farmert, akkor lehet, hogy a mondandódra már nem is lesznek kíváncsiak...

Az országos sajtó

Ha országos sajtóorgánumtól keresnek meg, akkor a fentieket mind tartsd szem előtt és tegyél rá még egy lapáttal az óvatosságból. Most már nemcsak szűkebb hazád kezdeményezését, hanem az egész magyarországi KÖRt képviseled! Ezt azt jelenti, hogy ha megbuksz, akkor az egész KÖR „megbukik”, ami társaid munkáját egy jó időre megnehezíti.

Fogadás és kommunikáció

Mi múlhat a fogadáson? Rengeteg, néha minden, különösen a vidéki, kisebb lapoknál. Sok tehetséges újságíró kezdi kis vidéki lapocskáknál, még meglehetősen tapasztalatlanul és zöldfülűen. Mellettük vannak még „régibűtordarabok”, a megrögzött „falusi tudósítók”, és a „jobbra nem telik, jó lesz nekünk Ő is” felkiáltással tevékenykedő félig dilettáns hozzá nem értők. Különösen az utóbbi csoport képviselői roppant büszkék magukra és igyekeznek kitűnni okosságukkal. Az ilyeneknek kötelező megadni a tiszteletet, különben megnézheted magad. Várd őket teával, kávéval, aprósüteménnyel és/vagy szendvicsekkel (szinte mindig éhesek és szomjasak). Ültesd le őket és tegyél meg mindent, hogy kényelmesen érezzék magukat. Legyen melletted két-három másik ember (ez meg szokta őket győzni egy-egy kisebb szerveződés óriási társadalmi támogatottságáról). Nem árt, ha ilyen esetben utalsz az újságíró által nagyra értékelt személyekre, országokra (ezt előbb puhatold ki, mert egy rossz példa rögtön a „fekete-listájára” helyezhet...).

Fontos, hogy legyen egy kisebb **vázlatod** a saját rendszeredről és egy kis **ismertető**, mert nem biztos, hogy jegyzetelni fog. Sohase ködösíts, ha valamiben nem vagy biztos kérdezd meg a többieket, hívd fel a KÖR fejlesztő csoport valamelyik tagját, vagy egyszerűen mondd azt, hogy nem tudod, még mindig jobb, mint ha akaratlanul is, de félretájékoztatod a nyilvánosságot.

Utómunkák

Olvasd át a cikket még a nyomdábaadás előtt! Ha valamivel nem értesz egyet, ne hagyd annyiban, tégy javaslatokat a változtatásra. Ha képernyőre kerülsz, akkor nincs jogod megnézni magad a vetítés előtt, mert gyakran (pl. TV Híradó) fizikailag nincs rá idő, ill. az írással ellentétben, itt pontosan tudod, hogy mit mondtál.

Ha élőben megy egy rádió- vagy tévéműsor (pl. stúdióbeszélgetés), akkor aztán végképp nincs lehetőség az utólagos helyreigazításra: vagy ott és akkor érteted meg a nézőkkel (és a riporterrel), hogy mi a KÖR, vagy soha. Ritkán adódik még egy ilyen lehetőség a nyilvános szereplésre – ragadd meg és használd ki!

Akárhogyan is (ha eddig még nem volt), ezek után már lesz kapcsolatod a sajtóval. Ha megbízhatónak tűnik az illető, akkor időnként hívd fel és számolj be az aktuális hírekről, újdonságokról. Adj hírt a növekvő taglétszámról, a bővülő szolgáltatási körrel, a kiemelkedő sikerekről. Ne untasd és ne zaklasd a sajtókapcsolatod, de ha valami nagy érdeklődésre számot tartó történik, akkor hívd bátran.

6.1.2 Az aktív kapcsolat

Ez az, amin – megfigyeléseim szerint – a magyarországi civil szervezetek kb. 90 százaléka még el sem gondolkodott. Hogyan kereshetjük meg mi a sajtót? Erre általában csak akkor szoktunk gondolni, ha valamilyen jogsérelem ért. Ma, sajnos a magyar átlagembert a bulvársajtó érdekli. A civil szervezetek nagy része, viszont bele sem néz az ilyenekbe, nemhogy még hozzájuk forduljon – ez pedig azt jelenti, hogy elvesztették a kapcsolatot aktuális vagy leendő klienseik jó részével. Kinek épít a KÖRödet? Milyen embereket szeretnél tagjaidd között látni? Kizárólag olyan szakemberekre vágysz, akik szabadidejükben szívesen elemeznek verset, vagy terveznek mélynyomócsövet? Mert ha olyanokra is szükség van, akik be tudnak verni egy-egy szöveget a falba, vagy netán még új lábat képesek faragni az íróasztalodhoz, akkor mindenképpen őket is meg kell találnod. Ehhez pedig alapvető PR ismeretek szükségeltetnek, vagyis magyarul: érthetően kell továbbadnod az üzenetet.

KÖR KÉZIKÖNYV

Ha már volt kapcsolatod a sajtóval, akkor valószínűleg tudsz egy-két nevet, akiket megkereshetsz valamilyen hírrel. A hír azért fontos, mert a nélkül az újságírók a fülük botját sem mozgatják. Helyi lapoknál-rádióknál már egy viszonylag kisebb horderejű dolog is hírnek számít, az országos sajtó azonban csak a szenzációértékű hírekre vevő. A már fentebb említett sikertörténetek mindig érdeklik őket, hiszen az teszi eladhatóvá lapjukat-műsorukat. Ha valami ilyen történik, akkor feltétlenül, a lehető leghamarabb keresd meg őket és vidd magaddal a már előre megfogalmazott ismertetődet, melynek újfent nagy hasznát fogod venni.

Ha még eddig nem volt semmilyen kapcsolatod a médiával, és nincs egy ismerősöd sem, akkor hívj fel egy-két lapot, rádiót és kérdezd meg tőlük érdeklí-e őket aktuális rendezvényetek, filozófiátok (ezt mindenképp érdemes megkockáztatni!). Ha pedig vagy annyira agilis, akkor akár hírügynökségeket is felkereshetsz, akik – ha érdemesnek tartják a témát – rengeteg médiumhoz juttathatják el a hírt. Persze ilyenkor jól gondold át, tudod-e kezelni az esetleges tömeges érdeklődést. (Először azért ne a Reutershez, vagy az MTI-hez fordulj – kezdetben légy szerényebb...)

Végül, de nem utolsósorban meg kell említenünk néhány szóban az internetet, a világhálót is. Ma már egyre több internetes újság van, akiket egy gyors email-el, bármikor és bármiről értesíthetsz (sok újságot és rádiót is elérhetsz így). Az eljárás velük kapcsolatban hasonló, azt a kis különbséget leszámítva, hogy ők aztán különösen szeretik kiélezní a helyzetet, elsősorban olvasóközönségük összetétele miatt. Persze emellett külön helyi KÖR-népszerűsítő honlapot is létrehozhat, de félő, hogy akkor nagyon hamar többtucat számítógép-szerelő tagod lesz, akik egész álló nap egymás gépeit fogják bütykölni, és a lakás továbbra is kifestetlen marad... No de fel a fejvel, akkor még mindig fordulhatsz bizalommal a sajtóhoz!

6.1.3 A tagtoborzás

Ragadj meg minden lehetőséget a KÖR nyilvánosság előtti megismertetésére! Mint minden új dolognak, a KÖR gondolatának is idő kell, hogy az emberek felfogják a jelentőségét. Másrészt nem valószínű, hogy az emberek egyszer csak maguktól megrohamoznak, hogy csatlakozzanak a KÖRhez. Kezdekor legalább kétszer annyi Névjegyzéket készíts, mint amennyi tag van, hogy mindenki továbbadhasson egyet a környezetének.

A média mellet felsorolunk néhány hasznos ötletet azok részére, akik a KÖR népszerűsítésével foglalkoznak.

- Brosúrák, szórólapok vagy a Névjegyzék (a közepén található címlista nélkül) kitehetők könyvtárak nyilvános hirdetőtábláira, tanácsadó szolgálatoknál, közösségi és művelődési házakban, szociális intézményekben, orvosi rendelőben, esetleg üzletekben, újságárusoknál. Tegyé ki speciális, levelezőlap nagyságú hirdetőket posta és nagyobb üzletek közelében.
- Tervezz egy mutatós plakátot, ami kitehető kirakatokba, éttermekbe, könyvtárba. Használd következetesen ugyanazt a lógót, fejlécet vagy keretet, és hagyj helyet a szöveges résznek is.
- Az A5-ös méretű szórólap mindig jól jön, például piacokon vagy vásárokon való szétosztáshoz, és könnyen osztogatható a szomszédoknak is. Használd a lehető legfrappánsabb megfogalmazásokat és kerülj a nehezen érthető szavakat. A legjobb megoldás talán a KÖRön belüli kínálat rövid felsorolása, néhány idézet KÖR tagoktól, egy karikatúra, vagy egy újságcikk.
- Ha még nem tetted volna, tetesd be a KÖRt a helyi Aranyoldalakba, a helyi klubokat, egyesületeket felsoroló füzetecskébe, stb.
- Rendezz egy KÖRt bemutató kis kiállítást a könyvtárban. Még az is lehet, hogy a helyi önkormányzat tud valamilyen támogatást adni az anyagok elkészítéséhez.
- Működtess egy KÖR standot (KÖR zászlóval, vagy hasonló figyelemfelhívó jellel) a helyi piacon, nagyobb eseményeken, kiállításokon.
- Rendezz egy KÖR árverést, ahol különböző dolgokra lehet licitálni, szervezz kiállításokat és vásárokat kézműves tárgyakból, karácsonyi vásárt, bolhapiacot.
- Szervezz egy KÖR művészeti kiállítást.
- Az őszi rendezvényeken kínáld az érdeklődőknek KÖR tagságot vagy a KÖRben levásárolható utalványt karácsonyi ajándékként.
- Szervezz összejöveleteket (táncest, szalonnasütés, kirándulás), amik lehetőséget adnak a környék lakóinak a bevonására és egyben jó alkalmak a kapcsolatteremtésre is.
- Készíts sajátos, üvegre ragasztható matricákat („Mi támogatjuk a KÖRt” felirattal), amiket ki lehet tenni üzletekbe, kirakatokra, kocsiablakra, stb. (lehetőleg ne mások bosszantására ☺)
- A tagságon keresztül érdeklődd meg boltokban, hogy elfogadnák-e az érték egy bizonyos százalékát KÖR egységben.
- Nyerj meg a KÖRnek helyi üzleteket, kisvállalkozásokat, és szállítókat. Kínáld nekik kedvezményeket.

KÖR KÉZIKÖNYV

- Nyiss KÖR büfét/kávézót vagy kézműves tárgyakat árusító boltot. Üresen álló boltokat gyakran olcsón ki lehet bérelni egy meghatározott időre. Beszélj ingatlanközvetítőkkal!
- Ajánld fel helyi kluboknak, szervezeteknek, iskoláknak, felsőoktatási intézményeknek, hogy beszélj a KÖR kínáلتa lehetőségekről.
- Írj a helyi közösségfejlesztő és civil szervezeteknek, vállalkozásfejlesztő kezdeményezéseknek. Látogass el hozzájuk, vagy vegyél részt egy találkozójukon. Adj nekik egy bemutatkozó cikket, amit közzétehetnek a hírlevelükben. Ajánld fel, hogy tartasz egy KÖR bemutatót a helyi KÖRöd vagy az országos KÖRdinátorok segítségével.

Valószínűleg több helyi szervezet is érdeklődni fog, az alábbiak szoktak elsőként jelentkezni:

- Művelődési házak, szabadidős klubok;
- Egészségügyi dolgozók (védőnő, gondozónő) és a szolgáltatást igénybevevők;
- A helyi lakosság ügyeivel foglalkozó emberek, helyi munkaközvetítők;
- Munkanélkülieket segítő szakemberek;
- Nyugdíjas-szervezetek;
- Egyházak;
- Szociális intézmények;
- Tanácsadó szolgálatok;
- Felnőtt képzéssel foglalkozó szervezetek;
- A helyi önkormányzat munkatársai (közösségfejlesztők, szociális munkások, a helyi gazdasági életért felelős szakemberek stb.);
- Oktató-képző és egyéni vállalkozókat, illetve kisvállalkozásokat támogató ügynökségek;

6.2 A cserekapcsolatok fejlesztése

„Büszkék lehetünk az egymásra figyelő és egymásról gondoskodó közösség megteremtésére”

*Egészségügyi
szolgálatokkal
együttműködő
KÖR*

*KÖR egészségügyi
szolgálat (otthoni
segítségnyújtás)*

*Közösségért
Alapítvány
(adományok,
egyházi tized,
Kör csoportmunka
a közösségért)*

*Élelmiszer előállítás
Helyi termelés
Veteményes bérlés
Kertész csoport*

*Tanácsadás és
Tanítás
Ifjúsági munka
Készségfejlesztés
Munkacsoportok
Felnőtt képzés*

*KÖR Napközi
KÖR Bölcsőde
Fiatalok KÖRe
Szülő-lánc
KÖR Iskola*

*Élelmiszer termelés
Másodlagos feldolgozás
Vendéglátás étkeztetés*

*Társas
összejövetelek
Művészet
Zene
Közös kiállítás-
és színházlátogatás*

*KÖR Piac
Vásár
Aukció*

*Új kisvállalkozások
Szövetkezetek
Közösségi
vállalkozások*

*Újrafeldolgozás
Energiatakarékos
építkezés
Szigetelő és szerelő
munkacsoport*

*Helyi csoportok és
helyi munkaerő
felhasználása
Szomszédsgági
csoportok*

7 A KÖR alapvetései

A KÖRök működéséhez elengedhetetlenül hozzá tartoznak azok az alapvetések, melyek az adott csoport gondolkodását, filozófiáját foglalják össze a tagok és a külvilág számára. Ezek az alapvetések jórészt olyan megfogalmazott normatívák, melyeket a tagok önmagukra nézve kötelező érvényűnek tekintenek.

Az alábbiakban összefoglaltuk azokat az alapvető szabályokat, melyek jellemzik a KÖR Hálózatba tartozó csoportok belső iránymutatásait.

A jogi szempontok miatt a tagfelvételi lap záradékában szerepelnie kell a következő kijelentésnek: „Egyetértek a ... KÖR szabályaival, valamint hozzájárulok adataim számítógépen való nyilvántartásához és azoknak a rendszer tagjaihoz való eljuttatásához, amennyiben ez a cserék lebonyolítását szolgálja.” Ezt a tag aláírásával fogadja el.

A KÖR egy nonprofit jellegű, tagsággal rendelkező társaság vagy klub. Szervezését a ... KÖR Szervező (vagy Vezető) Csoportja végzi, amely a tagok megbízásából tevékenykedik.

A KÖR információs szolgáltatást tart fenn, melyen keresztül tagjai különböző javakat és szolgáltatásokat cserélhetnek. Minden cserét rögzít, az egyenlegeket rendszeresen közzéteszi tagjai számára.

Számlát vezet a tagdíjbefizetésekről (forint), melyet a rendszer működtetéséhez használ fel, és ennek forgalmát is közzéteszi.

A tagok hozzájárulnak ahhoz, hogy a KÖR adataikat számítógépen (1.) tárolja, valamint a tagság rendelkezésére bocsássa azokat az adatokat, amelyek a cserék lebonyolításához szükségesek.

A tagok KÖR pontokat adhatnak és szerezhhetnek. A pont nevű egységek a KÖR nyilvántartásába kerülnek.

Hivatalos pénz nem kerül a KÖR számláira, és nem is kerül onnan levonásra. A felek megállapodhatnak abban, hogy a cserék teljes értéke KÖR egységben történik.

Csak a számlatulajdonos felhatalmazásával lehet számlájáról más számlára pontokat átutalni (kivételt képez a rendszer fenntartásához szükséges egységes fenntartási költség, mely a tag számlájáról a KÖR adminisztráció számlájára írható.)

Nem terheli kamat a számlákat. A Szervező Csoport jogában áll tagfelvételkor és éves díjként egy megállapított összeg KÖR egységben és/vagy készpénzben történő felszámítása. Ezen kívül szolgáltatási díjként egy értékarányos összeget is levonhat KÖR egységben a tagok számláiról. Minden levonás nonprofit alapon a tagsággal vagy a tagság Tanácsadó Csoportjával közösen meghozott döntés szerint történik.

Minden számla nulláról indul. Nem szükséges, hogy a tagok számláin pontok legyenek mielőtt egy másik tag számlájára átutalnának. Az esetleges keretkorlátozás felől az adott Szervező Csoport határoz.

Senki nincs arra kötelezve, hogy a rendszer bármely tagjával cseréljen, vagy bármilyen tranzakciót lebonyolítson. Azonban a KÖR-ből való kilépéskor, a tagok kötelezettségvállalásuk figyelembevételével kötelesek számlájukat kiegyenlíteni.

Minden tag kézhez kapja az összes tag egyenlegét és csereforgalmi kimutatását.

A Szervező Csoport legalább félévente nyilvánosságra hozza a tagok egyenlegét és csereforgalmi mutatóit. E mellett bármely tag kérésére hozzáférhetővé teszi a kívánt másik tag említett mutatóit. A rendszer hivatalos pénzt nyilvántartó számláját szintén rendszeresen közzéteszi a pénztáros.

A KÖR nem ad garanciát a tranzakcióban szereplő javak és szolgáltatások értékére, feltételeire és minőségére. A kínált javak és szolgáltatások minőségének és színvonalának cseréjét megelőző ellenőrzése/felmérése a tagok feladata. A KÖR ugyan kiadja tagjai szolgáltatásait és javait egy Névjegyzékben, de minden más nyilvántartáshoz és hirdetési újsághoz hasonlóan nem vonható felelősségre a felkínált javak és szolgáltatások minőségéért.

A tagok egyénileg felelősek saját adózásukkal és járulékaikkal (például szociális juttatások) kapcsolatos kötelezettségeik és jogosultságaiik rendezéséért. A KÖR nem vonható felelősségre tagjai adó- és járulékkügyeivel kapcsolatos kérdésekben, továbbá nincs sem jelentési kötelezettsége, sem kifizetések begyűjtésére való kötelezettsége az adó, illetve járulékokat meghatározó hatóságok felé.

KÖR KÉZIKÖNYV

A KÖR adminisztrátora visszautasíthatja olyan számlának vagy hirdetésnek a nyilvántartásba vételét, amely jogi vagy valamilyen más szempontból kifogásolható.

A tagok jogosultak – s ezen felül bátorítva vannak – résztvenni a Szervező Csoport találkozóin és a döntéshozatalban. A tagoknak jogában áll a vezetőség bármely döntésének megfellebbezése akár közvetlenül, akár a Tanácsadói Csoport, vagy a Felügyelőbizottság egy tagján keresztül.

A Szervező Csoport fenntartja magának a jogot, hogy kivételes esetben, saját belátása szerint megtagadja a tagságot egy személytől vagy szervezettől. A Csoport a KÖR képviselőjében magyarázatot vagy változtatásokat kérhet attól a személytől, akinek tevékenységét a tagság érdekeivel ellentétesnek találja. Ilyen esetben, vagy kötelességmulasztás során a Tanácsadói Csoporttal és a Felügyelő Bizottsággal való konzultáció alapján felfüggesztheti a tagsági viszonyt, végső jogorvoslatként pedig kizárhatja tagjai sorából.

A tagok elfogadják a Szabályzat feltételeit.

MEGJEGYZÉSEK:

Ennek betartásához szükséges, hogy a tagfelvételi űrlap kitöltésekor a leendő tag elolvassa és aláírja a következő nyilatkozatot: „Egyetértek a ... KÖR szabályaival, valamint hozzájárulok adataim számítógépen való nyilvántartásához és azoknak a rendszer tagjaihoz való eljuttatásához, amennyiben ez a cserék lebonyolítását szolgálja.” Amennyiben a KÖR Névjegyzékét olyanok körébe is eljuttatják, akik nem tagok, akkor a Névjegyzékből ki kell hagyni a neveket és a beazonosítást lehetővé tevő adatokat.

8 A KÖR és gazdasági környezete

Az adózással és a szociális juttatásokkal kapcsolatos alapszintű tanácsok az alábbi oldalakon találhatóak. A KÖR tagjainak adj egy példányt ebből az útmutatóból! Akik tanácsot kérnek, azoknak természetesen a legfrissebb változatot nyomd a kezébe.

8.1 Néhány szó az adózásról

Szervezetileg (egy nem bejegyzett klubként vagy társulásként) a KÖR nonprofit szerveződés, ezért nem adóalany.

A KÖR szervezete nem tud (nem is tudhat) a KÖR tagok adózási kötelezettségeiről, adótartozásairól és adóbevallásáról, így nem is lehet felelős azokért. Adóügyeiért mindenki személyesen tartozik felelőséggel.

A KÖR cseretételeinek legnagyobb része számtalan nem rendszeres tevékenységből áll, mint például: kerti munka, bicikliszerelés, vagy alkalmi segítségnyújtás a szomszédoknak, bevásárlás, gyermekfelügyelet. Ezek tagonkénti csereforgalma jóval alatta van az adóköteles jövedelmi értékűszöbnek, így nem teremt önmagában adókapcsolatot, és nem kéri számon azt az adóhatóság. Azt lehet mondani, hogy az ilyen módon nyújtott szolgáltatások a „baráti szívesség” kategóriájába tartoznak.

Általános szabályként elmondható, hogy az egyén jövedelme mindig adókötelezettség alá esik, akár munkavállalásból, akár vállalkozásból származik. Így például egy KÖR tagnak (aki kőműves egyéni vállalkozó), el kell számolnia az építési munkákból származó bevételeit, jövedelmét (mivel bevételeiben megjelenik a KÖR tagoknak végzett szolgáltatás is).

Azoknak a KÖR tagoknak akik vállalkozók, segítségére lesz, ha megjelölik csereforgalmuk forintban kifejezett piaci értékét. Mivel az anyagvásárlás és egyéb készpénzben fizetendő kötelezettségek csak forintban teljesíthetők, ezért kőművesünk jogosan kérheti a KÖRben cserepartnereitől, hogy a szolgáltatás vagy termék KÖR pontban kifejezett csereértékének egy részét (valamennyi százalékát) készpénzzel egyenlítsék ki, amiből KÖR tag vállalkozónk később kifizetheti készpénzes kötelezettségeit.

8.2 Néhány szó a szociális juttatásokról (Angliában)

A LETSLINK UK az angol KÖRök közös képvisellete, szabálmódosításokról folytat tárgyalásokat a kormánnyal, és általános mentességet kér, mivel a KÖR a szociális ellátások egyfajta átmeneti területe. Jelenleg a szociális juttatást igénylők az adómentes sávig bátran cserélhetnek pénzben, vagy akár „természetben történt kifizetesként”, mely esetben (ha nem-rendszeres vagy alacsony nyereséggel jár, és nem haladja meg a heti 16 órát) bevételük nem befolyásolja a szociális segélyre való jogosultságukat.

8.3 A KÖR és az adózás

8.3.1 Általános keretek

Abban az esetben, ha a csere nem vállalkozási jellegű, általában nem jár adófizetési kötelezettséggel.

Ha egy csere egyértelműen vállalkozási természetű, akkor a vállalkozásra vonatkozó jogszabályok szerint kell az adózásban eljárni.

Az adó-elszámolási és adófizetési kötelezettség mindig forintban történik.

Az adóalanyoknak a mindenkori piaci értéken kell meghatározni a KÖR pontban kapott cseréinek pénzbeni értékét, mert ha nem, akkor ezt az adóhivatal végzi el helyette. Ebben az esetben mind az adófizető, mind pedig az adóhivatal számára az a legegyszerűbb, ha a helyi KÖR pont (vagy helyi fizetőeszköz) egységnyi értéke megegyezik a forint értékével. A KÖR tranzakciók, cserek záró értékét a bevételek, illetve a ráfordítások (költség/kiadás) oszlopokban, gyűjtőkategóriákban is fel kell tüntetni. Ezeket az értékeket a KÖR csekkeken, számlákon a kialakított módon kell jelölni.

A KÖR általános szabályai szerint a tagok maguk felelősek saját adóügyeikért. Ehhez a KÖRök adminisztrációja nyújt segítséget az általános irányelvek, adószabályok ismertetésével, értelmezésével, és az aktuális változások

követésével. A felelősség azonban minden esetben a KÖR tagra hárul, és saját helyzetével kapcsolatos adózási kötelezettségeit magának kell rendeznie az adóhivatallal.

A KÖR csoportok nonprofit szerveződések, s mint ilyenek, nem adóalanyok. Kizárólag akkor esnek adózási kötelezettség alá, ha valamilyen vállalkozási tevékenységet folytatnak.

8.3.2 A KÖRben végzett csere fajtái

Az adózásra vonatkozó előírások az alábbi értelmezések között tesznek különbséget:

- Eseti (vagy meglehetősen ritka) (csere)kereskedelem, amikor általában egy barátunk nyújtasz segítséget. Ez nem jelent adókötelezettséget.
- Rendszeresen és folyamatosan, mint magánszemély veszel részt a KÖR cserékben. Jelentős mennyiségű az adott és a kapott szolgáltatások, termékek piaci értéke egy-egy időszak vonatkozásában, de ezek egyenlege általában nulla. Ebben az esetben valós személyes jövedelem nem keletkezik. Tehát nincs az adózásnak jövedelemalapja. A jövedelemszerzésnek alapfeltétele a folyamatos "kapok" pozíció. Ezt viszont sem a KÖR filozófiája, sem az ide vonatkozó alapvetések nem fogadják el.

A KÖRben végzett tevékenység vállalkozási jellegű akkor, amikor vállalkozóként vagy KÖR tag, és a vállalkozással kapcsolatos szolgáltatásokat, termékeket cseréled másokkal. Ebben az esetben a vállalkozásokra egyébként is vonatkozó adó-elszámolási kötelezettségek alá tartozol.

Az adófizetés szempontjából az egyik kulcselem a csereforgalom mértéke (bármilyen termékről vagy szolgáltatásról is legyen szó), azt kell megállapítanod, hogy a cserék során keletkezik-e jövedelmed. Ha éves viszonylatban a cseréid értékének a záró egyenlege nulla (vagyis éppen annyit vettél igénybe, mint amennyit nyújtottál), akkor egészen biztos hogy nincs semmilyen adókötelezettséged. Ha a KÖRön belül olyan cserét folytattál, ami a vállalkozási tevékenységedből fakad (és az éves egyenleged az összes többi bevételleddel és ráfordításoddal együtt nyereséget mutat), akkor a személyi jövedelemadó adósávjait is figyelembe kell vened.

A kisebb-nagyobb méretű vállalkozások is részei lehetnek a KÖR csoportnak, s ezek részvételének támogatása élénkítő hatással lehet a helyi társadalmi és gazdasági életre. Ebben az esetben a (vállalkozási keretek között) KÖRben végzett tevékenység adó-elszámolási és adófizetési kötelezettségeit az érvényes törvényi szabályozás figyelembevételével kell teljesíteni.

8.3.3 A KÖRön belüli csere

Ha a KÖRt nem vállalkozással vagy kereskedelmi tevékenységeddel kapcsolatos tranzakciók lebonyolítására használod, akkor nem valószínű, hogy adóköteles kategóriába kerülsz.

Az adótörvények szerint minden jövedelem adóköteles, ami:

- rendszeres munkavégzésből származó, és
- üzleti tevékenységből származó jövedelem.

A KÖRök tevékenysége elsősorban közösségfejlesztő, szociális és karitatív természetű. Közösségeinkben nyugodtan alkalmazhatjuk azt az irányelvet, hogy amennyiben egy barátunknak teszünk szívességet, akkor az nem minősül jövedelemszerzésnek.

Ha a KÖRben végzett tevékenységed olyan szintre jut, hogy bizonyos termékeket vagy szolgáltatásokat rendszeresen cserélsz, akkor egy úgynevezett szürke területre (határmezsgyére) érkeztél.

Ameddig nem egyértelmű, hogy eseti-, rendszeres-, vagy vállalkozási jelleggel működsz a KÖRben, addig helyzeted tisztázása végett az alább felsoroltak közül választhatsz:

Mi egy olyan helyi klub tagjai vagyunk, ahol az emberek a szabadidejüket, az érdeklődési körükbe tartozó elfoglaltságokat és a hobbijukat osztják meg (cserélik) egymással.

Tevékenységeink alapvetően képesség- és készségfejlesztő jellegűek és ameddig nem vagyunk elég hozzáértők és tapasztaltak, nem tudunk a „kinti” piacon kereskedelmi tevékenységet folytatni, vagy piaci árakat kérni a szolgáltatásainkért.

KÖR KÉZIKÖNYV

Működésünk egy szülői gyermekmegőrző körhöz hasonlítható. Az ilyen szerveződésekben szerzett pontok nem adókötelesek. Sem a gyermekmegőrző körökben, sem pedig a KÖRben szerzhető pontok nem válthatók át forintra.

Ha ugyanezen termékeket egy helyi újság apróhirdetési rovatán keresztül, vagy egy bolhapiacra adom el, nem kell utána adót fizetnem.

8.3.4 A KÖR nem bartertevékenység

A KÖRben nyilvántartott cserék nem a barter kategóriájába tartoznak. A barter egy tucat törvényi szabályozással kapcsolatos bonyolult problémát szabadít rá a csoportra. Sok fölösleges munkát lehet megspórolni, ha elkerüljük a bartert ért jogi vizsgálódások útvesztőjét. Elég, ha most csak ennyit szólunk a barterről:

A barter azt jelenti, hogy az árut vagy a szolgáltatást igénybevevő fél csak azzal a partnerrel van cserekapcsolatban, akitől kapta azt a bizonyos csere-terméket vagy szolgáltatást.

A KÖRben azonban más a helyzet. A „fizetési” kötelezettség nem egy meghatározott KÖR tag, hanem a közösség egésze felé szól. A KÖRben a nélkül vállalatsz kötelezettséget a visszatérítésre, hogy nem kell előre meghatároznod a visszafizetés idejét, alanyát, és módját.

8.4 A KÖR és a vállalkozás - összefoglaló

Mivel a KÖRben végrehajtott cseréknek lehet és van forintban kifejezhető értéke, az adózás szempontjából a KÖR pontok valódi pénzként is felfoghatók, és a megszokott módon adóalapot képeznek (általában 1 KÖR pont = 1 forint).

Egy vállalkozás nyilvántartásainak vezetésénél be kell iktatni egy-egy külön oszlopot, amelyekben kapott és adott KÖRpontokat regisztrálhatja a vállalkozó. Az ott megjelenő pontértékeket aztán forintra áttételezi a vállalkozás.

Minden készpénzfizetési kötelezettséget forintban kell teljesíteni. A KÖR tag vállalkozásnak, szinte mindig szüksége van valamennyi forintbeli térítésre is - nem igazán tud kizárólag KÖR pontot elfogadni - az adózási és a készpénzfizetési kötelezettségek miatt. Az egyes KÖRcserék teljes pontértékének forintban fizetendő részét/arányát a várható KÖRön kívüli fizetési kötelezettségeid figyelembevételével állapítsd meg (beleértve az adóterheket is, már ha van ilyen).

(Nagy-Britanniában az angol Kincstári Hivatal is áldását adta ezekre az irányelvekre. Az adóhivatal és a vám- és pénzügyi ellenőrzést ellátó hivatal előtt ismert ez a folyamat, amit a barterkereskedelem („kompenzációs kereskedelem”) már meghonosított Nagy-Britanniában.)

A vállalkozások általános profitorientált rendszereitől eltérően a KÖRök közösségfejlesztés-centrikus, helyi nonprofit társulások.

A vállalkozó KÖR tagok számára a következő szempontok nagyon lényegesek:

- Mivel valamennyi adózásra vonatkozó jogszabály érvényes a KÖRben, ezért a felmerülő bevételek és kiadások az adóalapot módosító tételként szerepelnek (vagyis a KÖRben felmerült költségek - ráfordítások - éppúgy elszámolhatók, mint az onnan szerzett bevételek).
- Adót a nyereség után is kell fizetni, ha van.
- A jótékony célú adományok részben adómentesek, részben adókedvezményre jogosítanak.
- Az osztalékok a tulajdonos jövedelemadóját növelik.
- Érdemes felhívni a vállalkozások figyelmét arra, hogy akár két külön KÖR számlát is vezethetnek adóügyeik tisztántartása (és az adó egyértelmű meghatározásának) céljából: egyet a vállalkozáshoz kapcsolódó cserék nyilvántartására, egy másikat pedig személyes (nem üzleti) használatra.

8.4.1 A piaci érték

Amikor a KÖR cserében megjelölik a csere forintban kifejezett értékét, akkor ennek eredményeképpen egy olyan megállapodás „szerződés” születik, amely a két fél szabad döntésén alapszik, természetesen a vonatkozó KÖR szabályok betartásával. Ha kevesebbet kérek tőled a piaci értéknél, és te ezt elfogadod, akkor ez a mi döntésünk, és nem kell semmilyen eszmei értékvetelményhez igazodnunk. Azonban, ha rendkívül

KÖR KÉZIKÖNYV

alacsony csereértéket regisztrálnak a KÖR számlán (például egy átlagosan 1.000 forintra értékelt tétel 10 forintért cserél gazdát) akkor ez ellentétben áll a vonatkozó adózási alapelvekkel.

Abban a KÖRben ahol az árak különösen alacsonyak, az lehet a szociális célú működés jele is (s ez bizonyíthatja, hogy a cserék túlnyomó többsége nem kereskedelmi jellegű). A KÖRben résztvevő vállalkozások átlag alatti árai a hátrányos helyzetben lévők segítségét is jelezhetik, sőt akár még jótékony célú adományozást is folytathatnak ilyen formában (például ügyvédi irodák pro bono munkái).

Amennyiben a csere pénzbeli értéke nem világos, a hatóság megállapíthat egy (erre vonatkozó) piaci értéket. A piaci érték meghatározásakor nem köteles figyelembe venni a szolgáltatás KÖRben javasolt pontértékét. Hasonlóképpen elképzelhető, hogy figyelembe sem veszik a helyi forint/KÖR pont arányát. Ebben az esetben a KÖR pontok forinthez viszonyított értéke nincs hatással az adóhatóság számításaira.

8.4.2 A KÖR és a személyes jövedelem adózása

Az adótörvények szerint a személyi jövedelmek adókötelesek, akkor is, ha készpénz nem cserél gazdát. Ha alkalmazott vagyok egy vállalkozásnál/kifizetőnél, az onnan származó munkabérem (jövedelem) adózási kötelezettségét általában a munkahelyem elvégzi, ha nincs egyéb forrásból származó más jövedelem.

Egyéb jövedelem származhat abból, ha haszonnal adom el a biciklimet. Ebben az esetben jövedelem keletkezik, és adót kell utána fizetnem. Ha a biciklimet vagy egyéb forgalomképes cikket haszon nélkül vagy esetlegesen ráfizetéssel (veszteséggel) adom el, nincs jövedelem, így nincs adófizetési kötelezettségem sem.

Két fontos szempont befolyásolja a jövedelem után fizetendő adóm mértékét:

- Rendszeresen adok el kerékpárokat? Ha a válasz nem, akkor nem valószínű, hogy az adóhivatal érdeklődik a dolog iránt. Ha a válasz igen, akkor viszont bringakereskedést folytatok, ami már vállalkozás, és a vállalkozásokra előírt adózási szabályok vonatkoznak rá.
- Származott-e haszon az üzleti kiadások levonása után? Ha igen a nyereség illetve az osztalék után is adót kell fizetnem.

Ha vállalkozó vagyok, az bizony elszámolási kötelezettséggel jár az adóhivatal felé. Megkívánják, hogy tájékoztassam őket kereskedelmi tevékenységemről, és tudni akarják a nyereségem mértékét is.

Az adóhatósággal való kapcsolatomban nem számít mennyi időt töltök kereskedéssel. Lehetek főállású alkalmazottja a helyi polgármesteri hivatalnak, s ezzel egy időben dolgozhatok bringakereskedő egyéni vállalkozóként esténként és a hétvégéken. Az adóhivatalt a munkahelyemről származó munkabérem (jövedelem) mellett a bringakereskedőként termelt nyereségem is érdekli.

Angliában van az adófizetőknek egy chartája, amely kimondja, hogy senkinek sem kell több adót fizetnie annál, mint amennyi szükséges. Az adóhivatalok alkalmazottai rendszerint segítőkészek, de végül úgyis az adózón múlik, hogy mennyire tudja minimalizálni a befizetendő adót (szükség esetén egy könyvelő segítségét is igénybe véve). Ez az adófizetési kötelezettség elkerülésének vagy minimalizálásának törvényes módja. Az adótörvények kijátszása azonban, mely hamis bevallásokkal, titkos kasszákkal és a csalás egyéb formáival jár, ellenkezik a törvénnyel.

8.4.3 A KÖR és a vállalkozások adózása

Ha vállalkozóként az éves forgalmad meghaladja a törvényileg meghatározott nagyságrendet, akkor az adóhatóság felé a számláid alapján általános forgalmi adó (ÁFA) elszámolási kötelezettséged van.

Az éves forgalmad alapján termelt nyereségről szintén adó-elszámolási kötelezettséged van. Ne felejtse el, hogy az adó mértéke a nyereségedtől is függ. Ha egy adózási évben úgy alakítod a KÖRön belüli cseréidet, hogy bevételeid és kiadásaid értéke adott időszakban megegyezik, akkor (mivel nem volt nyereséged) abban az évben nem kell a KÖRben keletkezett forgalmad miatt adót fizetned. A korábbi évek veszteségét pedig átviheted későbbi évekre, hogy ellensúlyozd a későbbi nyereségmutatókat.

A vállalkozásodban például hasznosítható a KÖRben kapott képzések értéke (ami elszámolható költségnek számít).

8.4.4 A KÖR és az ÁFA (Általános Forgalmi Adó) ha a KÖR tag egy vállalkozás

Ha az ÁFA-t választod vagy az éves forgalmaid meghaladja az ÁFA-törvényben meghatározott összeget, számolj ÁFA-t a KÖR cseréidben is.

Ha már (mint vállalkozó) ÁFA alany vagy, ennek elszámolása nem okoz különösebb nehézséget. Megfelelő módon kell meghatározni a cserék teljes értékét. Az ÁFA-t a teljes értékre kell kiszámítani és forintban a körtagra hárítani a megszokott módon. A csere ÁFA tartalmát a KÖRpontok és a forintösszeg bármilyen aránya adhatja (erről Te és a cserepartnered állapodtok meg).

Világos szabályok vannak a természetbeni juttatásokhoz vagy a barterhez kapcsolódó ÁFA elszámolására. Neked kell az ÁFA-t elszámolni, és pénzügyileg rendezni a KÖR társaddal és az adóhivatallal egyaránt.

Kicsit kényesebb a helyzet, ha forgalmaid nem éri el az ÁFA-törvényben meghatározott összeget, de a KÖR kereskedelem nagyságrendje forintban számolva a határ fölé helyez. Nem kell felvetned magad az ÁFA kötelesek sorába, ha úgy gondolod, hogy 10 %-nál alacsonyabb a túllépés.

8.4.5 A KÖR és az adóbevallások benyújtása

Készíts a KÖR tranzakcióidról világos kimutatást, pontosan olyan formában, ahogyan az egyéb hivatalos bevallásaidat készíted elő. Az adóhivatal részére készített nyereségről vagy veszteségről szóló nyilatkozatodban számold el annak forintértékét.

Próbáld meg elkerülni, hogy a vállalkozási KÖR egyenlegedről, személyi szükségleteidre kelljen felhasználni a KÖR pontokat. Ha mégis megteszed, készülj arra, hogy adó-elszámolási kötelezettséged keletkezik. Nyiss magán KÖR számlát a személyes (nem üzleti) cseréid lebonyolításához.

8.4.6 Az adót forintban kell fizetni

Ha valószínűsíthető, hogy adófizetési kötelezettséged lesz, akkor különíts el egy forintösszeget az adó és a készpénzkiadásaidhoz. (Az ehhez szükséges összeg nagysága a kiadásaidtól függően változik.)

8.4.7 A KÖR és a társadalombiztosítási járulékok

A munkáltatói és a kifizetőhelyen történő közteher levonásokat valószínűleg összekapcsolják a kifizetett bérek forintértékével. Ha a KÖR kifizetőhelynek minősül (vagyis alkalmazottai - foglalkoztatottjai - vannak, akik rendszeres jövedelmet kapnak), az általános társadalombiztosítási kötelezettségek vonatkoznak az alkalmazottaira. Ebben az esetben a KÖR szervezetére jelentős adminisztrációs kötelezettség hárul, melynek ellátásához igen széleskörű törvényismeret és alkalmazás szükséges.

Ez "késztetést" adhat arra, hogy a lehető legtöbb szolgáltatást önálló magánszemélyek vagy vállalkozók végezzék a KÖRben. Adj a tagoknak szerződés- vagy levélmintát, mely tartalmaz egy körülhatárolt munka elvégzéséért járó átalánydíjat. Kövesd figyelemmel az adóhivatal által használt hozzávetőleges számítási módszert annak megállapítására, hogy valaki foglalkoztatott, vagy önálló vállalkozó.

A KÖR tag (aki a KÖRben nem alkalmazott) csereforgalma akkor tartozik a társadalombiztosítási kötelezettség alá, ha e tevékenységéből jövedelme származik, és az személyi jövedelemadó kötelezettség alá tartozik.

8.5 A KÖR és a szociális juttatások

A jelenleg érvényben lévő törvények szerint munkanélküli segély megtartása mellett a mindenkori minimálbér feléig lehet bérjellegű jövedelmet szerezni. Ugyanez vonatkozik az előnyügdíj mellett megszerezhető jövedelemre is.

Az egyéb szociális juttatások jogosultságát (jövedelem pótló támogatás, jövedelem kiegészítés, nevelési segély stb.) az egy háztartásban élők egy főre jutó jövedelem összege határozza meg, melynek mértékét a törvény illetve a felosztható keret mértéke határozza meg.

Az öregségnyügdíjas személynek nincs jövedelemszerzési korlátozása.

Egyes kormányok szociálpolitikájával összhangban, a KÖRben való részvétel nem befolyásolja a szociális juttatásokat. Írországban, Hollandiában, az Egyesült Államokban és Ausztráliában, még a Munkaügyi Hivatal is bátorítja a munkanélkülieket a KÖRhez való csatlakozásra. A nagy-britanniai LETSLink UK közelmúltban

készített törvénytervezetét már tárgyalja az angol kormány, amiben az angol KÖR csoportok működésével kapcsolatos munkaügyi és szociálpolitikai szabályozások szükséges módosításait kérik a hálózat vezetői. A jelenleg érvényes szociálpolitikai szabályozás szerint a KÖR kezelhető természetbeni juttatásként (heti 16 munkaóra keretben nem befolyásolja a juttatásokat), vagy a másik esetben a bevételeket a fonthoz kapcsolják, ekkor azonban a helyi tisztviselők eseti döntéseket hoznak, amelyeket meg lehet fellebbezni. Ezidáig az igénylők azt a tanácsot kapták, hogy őrizzék meg bevételeiket alacsony (a KÖR cseréket figyelmen kívül hagyható) szinten tartva, a csoportokat pedig a helyi képviselőknél való lobbizásra buzdítják.

A jelenleg érvényes angol szabályozások vonatkozó részéről így írt 1994-ben kelt levelében a társadalombiztosítás akkori államtitkára:

„A jelenlegi jövedelempótló támogatások szabályozása ugyan konkrétan nem nyilatkozik az ilyen rendszerekről, azonban a KÖR-ben való részvétel számos módon befolyásolhatja az egyén jövedelemkiegészítő támogatásra való jogosultságát. Hangsúlyoznom kell, hogy a jövedelemkiegészítő támogatásra való jogosultsággal kapcsolatos döntéseket először a helyi szociális iroda független jogász tisztviselője hozza, az egyes esetek tényanyagára támaszkodva. Döntésük után lehetőség van annak fellebbezésére a Társadalombiztosítás Fellebbviteli Bizottságán, majd élhetnek egy további fellebbezéssel a Társadalombiztosítás Szakmai Bizottságánál.”

8.6 A KÖR ügyvitele

Ezen a ponton néhány szót kell ejtenünk a KÖR jogi státuszáról. A gyülekezési szabadság jogilag elismert kategória. Egy egyesülés, társaság létrehozásához nem kell mást tennünk, mint összegyűlni és megvalósítani közös céljainkat. Ha nem alakítasz jogi személyiséggel rendelkező társaságot (például egyesületet), akkor a „bejegyzés nélküli társaság” - nem jogi személyiségű társaság - kategóriájába tartozol.

Alaphelyzetben a KÖR nyilvántartási kötelezettségére a Számviteli Törvény előírásai nem vonatkoznak. Ha azonban valamely regisztrált szervezet keretében működik a KÖR, vagy olyan KÖR szervezetet alapítasz amely valamilyen szinten bejegyzési kötelezettséggel jár (Bíróság, Cégbíróság), akkor a szervezet formájára előírt ügyviteli-és számviteli nyilvántartást kell vezetni. E feladat ellátása széleskörű jogi és gazdasági ismeretet igényel.

A KÖRök szervezésének alapindítatása, hogy nonprofit jellegű, a gazdasági társaságok kategóriájába nem tartozó, önszervező szerveződések, így ügyvitelük adózás alá nem tartozik. (Mivel a tagoktól bizonyos mennyiségű KÖR pontot le kell majd vonnod az adminisztrációs költségek fedezésére, nagyon hamar joggal panaszkodnának, ha ebből akkora bevételre tenne szert az adminisztráció, hogy ezután nyeresége keletkezzen.)

Amint készen áll a KÖR az indulásra, alakítsd ki az adminisztrációval, és (ha kell) az adózással kapcsolatos rendet. Már rögtön az indulásnál tisztázd, hogy a KÖR nem egy profitorientált szerveződés, és nem is egy, a kereskedelmi barter szervezetek közül.

Az alábbi kérdésekre készülj fel, ha felmerül az adózás a KÖR adminisztrációjával kapcsolatban:

- Folytatod kereskedelmet a „kintiekkel” is? Amíg pusztán egy privát hálózat tagjai számára vezetünk számlát és készítünk névjegyzéket, nem áll fenn annak kockázata, hogy úgymond a „kinti piaccal” is kereskedelmi kapcsolatban állunk.
- Milyen bevételeid vannak? Termelsz nyereséget a bevételekből? Ha megint csak tartjuk magunkat a szabályokhoz, és tisztában vagyunk a nonprofit szolgáltatási költségek etikájával, akkor nem jelenhet meg adófizetési kötelezettség.
- Származik valakinek jövedelme a tevékenységekből? Az adminisztrátorok részére történő bármilyen kifizetésnek összhangban kell lennie az általuk végzett munkával. A szóban forgó személyeknek persze lehetnek személyes adófizetési kötelezettségeik. Amint azt a fentiekben már körvonalaztuk, amennyiben a juttatás alkalmoszerű, és nyilvánvalóan nem üzleti jellegű tevékenységért kapja az illető, abban az esetben a juttatás nem adóköteles. (Ha azonban jelentős mennyiségű munkára van szükség, akkor érdemes a munkát megosztani, és olyanokra bízni, akiknek a bevétele az adóküszöb alá esik.)

8.7 A KÖR és az adatvédelem

Az hivataloknak jogában áll - ha úgy kívánja - a KÖR működését, az elszámolásokat ellenőrizni.

KÖR KÉZIKÖNYV

A KÖR hálózatban minden KÖRtag számlája bizalmas, ezért minden érdeklődéskor a KÖRök irányadó alapszabályára lehet hivatkozni (amely nem engedi meg az adatok rendszeren kívüli közzétételét az adatok védelme miatt), s vissza lehet udvariasan utasítani a kérést.

A visszautasítás gyanakvóvá teheti bárkit, ezért jó ötlet, ha néhány önként vállalkozó KÖR tag hozzájárul a számláiba való betekintéshez, hogy az adóellenőrök láthassák milyen jellegű tevékenységeket folytattok, és milyen nagyságrendű csere történik. (Semmi sem győzi meg jobban az adóellenőrt a további vizsgálódás abszolút „negatív” költséghatékonyságáról, mint egy részletes számla, amely felsorolja a kutyasétáltatást, nagymamára való felügyeletet, és más hasonló tevékenységeket, melyek teljesen mindennaposak a KÖRben!) Éppen ezért (de persze más okokból is), mindig alapvető fontosságú, hogy a KÖR csekkek részletesen feltüntessék az elvégzett munka természetét.

9 KÖRminták

Az elkövetkező oldalakon olyan mintákat állítottunk össze, amelyek segítségével Te is tarthatsz KÖR bemutatót, vagy tájékoztathatod a saját közösségedet a KÖRrel kapcsolatos információkról.

A bemutatott dokumentumok természetesen nem törvényerejűek, ezért aztán bátran alakíthatók, átírhatók, ahogy azt a csoport számára jobbnak látod. Arra mindenképpen kérünk, hogy a saját szóróanyagaidból, tájékoztatóidból egy-egy példányt küldj a KÖR Fejlesztő Csoport részére, mert ezeket a dokumentumokat archiválva más csoportok számára tudunk újabb ötleteket, segítséget nyújtani.

Hogyan működik a KÖR?

- (1) Helyi emberek egy klubot alakítanak egymás közötti kereskedés céljából – számláikat maguk vezetik.
- (2) Összeállítják a tagok kereslet-kínálati Névjegyzékét – termékek, szolgáltatások, kölcsönözhető eszközök – s ezek „árát” helyi KÖR pontokban adják meg.
- (3) Amikor a tagok kapcsolatba akarnak lépni egymással, a Névjegyzéket használják. A szolgáltatás vagy termék ellenértékéeként kiállítanak egy KÖR csekket a megállapodott értékről.
- (4) A csekket a „KÖRcéduláshoz” küldik (a könyvelést végző személy), aki rávezeti a változást mindkettejük számlájára. Minden tag rendszeresen megkapja saját egyenlegét, a legfrissebb Névjegyzéket és a KÖRlevelet.

A közvetlen barter kereskedelemtől eltérően, a KÖRben a rendszer bármely tagjától lehet pontokat keresni, s ezeket a rendszer bármely más tagjával való tranzakcióban el lehet költeni.

A KÖR nonprofit és kamatmentes. A fenntartási költségeket csekély, helyi KÖR pontban történő befizetések fedezik.

Hogyan csatlakozhatok?

Hívd fel a legközelebbi KÖR csoportot és kérj tőlük tagfelvételi lapot. Töltsd ki a KERESKÍNÁL űrlapokat. Olvasd el a szabályokat, töltsd ki a jelentkezési lapot, és juttasd el a KÖRhez a helyiek által megszabott tagdíjjal együtt.

Ezt követően megküldik Neked a helyi KÖR Névjegyzékét, egy csekkfüzettel és egy KÖRlevéllel együtt, valamint egy számlát is nyitnak számodra.

Gyakori kérdések a KÖRről...

Előfordulhat, hogy megszűnik a KÖR? Nem veszem el akkor a megtakarításaimat?

Nem szűnik meg, de ha nagyon szkeptikus vagy, akkor tartsd mínuszban az egyenleged addig, amíg teljesen meg nem nyeri a KÖR a bizalmadat.

Előfordulhat, hogy valaki hatalmas adósságot halmoz fel aztán „kerekelt old”?

A KÖRben belső biztosítékok vannak. Az összes egyenleget és forgalmat rendszeresen publikálják, emellett a tagok is kérhetnek információt egymás egyenlegéről és forgalmáról. Ha bárkinek nagy adóssága van alacsony forgalmi mutató mellett, akkor megvizsgálható az illető helyzete. Egy szabadon „garázdálkodó” személy könnyen felismerhető ily módon, és számon kérhető, vagy végső megoldásként kizárható a rendszerből.

Ha valaki egyre mélyebbre merül az adósságban, és még nehézségek árán sem tud eleget keresni ahhoz, hogy kiegyenlítsa tartozásait, tanácsot kérhet a KÖR adminisztrációtól. Lehet, hogy népszerűbb, keresettebb szolgáltatások felajánlását, egy dolog eladását javasolják majd neki, vagy az is elképzelhető, hogy a Névjegyzékben megjelenő hirdetése mellé beraknak egy „nagyon szeretnék cserélni!” megjegyzést.

Ha belépéskor nincs KÖR pontom, hogyan tudok elkezdni cserélni?

Nincs semmi probléma. KÖR pontokat kizárólag csere útján lehet létrehozni. Minden tag számlája nulláról indul, mégis költhetsz a számládról, mert a KÖR kamatmentes. Sőt, tulajdonképpen a rendszer működéséhez mindig kellene olyan számlák, amiken tartozás van. Amikor neked úgy tetszik, segítesz másoknak, és ezzel pontokat gyűjtesz. Akár rögvést elkezdhetsz költeni. Számlád mínuszba mehet anélkül, hogy kamatot számíttanának fel a hitelre, és a visszafizetés idejét sem határozza meg senki. Nincs pozitív vagy negatív egyenlegkorlátozás, de a rendszer kihasználásától való elriasztás céljából minden számlatulajdonos egyenlegét és csereforgalmát legalább évente kétszer publikálják.

Befolyásolja a KÖRben való részvétel az adóügyeimet és a segélyekre való jogosultságomat?

A legtöbb ember, aki manapság a KÖRben kereskedik jóval az adóküszöb alatti jövedelemmel rendelkezik. A KÖRben az ember mindenféle munkát végez, például megjavít valakinek egy elromlott használati eszközt, egy másikat meg a kerti munkában segít. Az adóellenőrök nem igazán érdekli a „baráti szívesség” kategória. De ha egy tag normál vállalkozása részeként folytat cserét a KÖRben, akkor a nettó nyereség (az üzleti kiadások és az adómentes határ alatti érték levonását követően) után adót kell fizetnie, még hozzá forintban. Egyéni vállalkozóknak és üzlettulajdonosoknak az adóbevallásukban fel kell tüntetniük a KÖR keretén belül, a szakmájukban termelt nettó profitot. Forintosítaniuk kell a nyereség értékét. A személyi jövedelemadóhoz és az ÁFA-hoz szükséges pénzről úgy gondoskodhatnak, ha az egyes tranzakciók alkalmával az érték egy bizonyos százalékát forintban kéri el a vevőtől. A szociális juttatásokkal kapcsolatos szabályozások kicsit bonyolultabbak, ezért fordulj inkább szakemberekhez. A munkanélküli segélyben részesülőknek továbbra is el kell fogadniuk a Munkaügyi Hivatal által felkínált munkalehetőségeket, ill. folyamatosan munkát kell keresniük, és nem dolgozhatnak heti X óránál többet a KÖRben.

Hogyan támogatja a KÖR a helyi üzleteket és vállalkozásokat?

A KÖR kiszélesíti az üzletek és a vállalkozások ügyfélkörét, s így növeli az áru- és a pénzforgalmat. Emiatt sokan lépnek be barterhálózatokba, ám a KÖR amellett, hogy olcsóbban kínálja ezt a szolgáltatást, még más előnyt is biztosít: mivel a keresett pontokat helyben kell elkölteni, ezért a vásárlók újra és újra visszatérnek. A KÖR növeli a keresletet is, hiszen azok, akik pénzben nem tudnak fizetni bizonyos árukért, az érték bizonyos százalékát a KÖR fizetőeszközével kiegyenlítve megengedhetik maguknak a vásárlást. Más résztvevő üzleteket, szállítókat és beszerzőket is ki lehet KÖR egységben fizetni. A KÖR a gazdasági recesszió idején már segítette a kisebb üzletek felszínén tartásában, munkalehetőséget biztosított, melyre óriási szükség volt akkoriban, és olyan új vevőket és megrendelőket vonzott, akik készpénzzel tudtak fizetni.

Számos új vállalkozás (teljes és részidős egyaránt) indult el a KÖRön keresztül, ahol nagy segítségükre volt a kamatmentes hitel és a vállalkozóbarát, támogató hálózat.

Mi pontosan a KÖR pont, és mennyit ér?

Nincsenek érmék, vagy zsetonok; az egység csak a KÖR számlákon való nyilvántartásban jelenik meg. Ezek egyszerűen a szolgáltatás értékét hívatottak mérni. Amikor tehát valaki szolgáltatást nyújt Neked, állíts ki egy csekket a megállapodott pont értékében. Az általad kínált javak és szolgáltatások értékét is helyi KÖR pontban határozd meg. Számos KÖRben egy KÖR pont körülbelül 1 forintnak felel meg. Értéke nem pontosan egyezik meg a forint értékével, mivel vásárlóereje csak a rendszerben hozzáférhető dolgokra terjed ki. Vannak

csoportok, ahol a végzett munka időtartamát vagy valamilyen más mértékegységet használnak a KÖR pont helyett.

Muszáj találnom valakit, akivel közvetlen cserét folytathatok?

Szó sincs róla. Azért használunk számlát, hogy lehetővé tegyük számodra, hogy bármelyik tagtól pontokat kereshess, és azokat akkor és úgy költsd el, amikor és ahogyan csak akarod, még hozzá azzal, akivel jónak látod (persze a rendszeren belül).

Mennyit kérhetek az általam kínált javakért vagy szolgáltatásokért?

Te döntöd el. Nézz bele a Névjegyzékbe, és látni fogod mennyit kérnek mások a szolgáltatásaikért. Áraidat meghatározhatod az átlagos órabér, vagy az aktuális piaci érték alapján is, sőt, alku tárgyává is teheted a bérezést. Az alacsony árak vonzzák a cserepartnereket, hasonlóképpen, ha áraid túl magasak, kevesebben akarnak majd üzletelni veled. Lehetőséged van többet kérni egy nehéz munka vagy egy magas színvonalú szolgáltatás esetében. Bármilyen árat jelölsz is meg, a következő Névjegyzékben módosíthatod a hirdetést.

Köteles vagyok mindig és mindenkinek szolgáltatni, aki csak felhív telefonon?

Nincs kényszer. Csakis téled függ, válaszolsz-e egy felkérésre. Ha bármikor bizonytalan lennél a munkavégző személy szakmai hozzáértését illetően, kérdezd meg közvetlenül az illetőt, vagy érdeklődj felőle a KÖR titkárságon. Mielőtt cserekapcsolatba lépnél valakivel és fizetnél valamiért, győződj meg arról, hogy helyesen tudod-e a dolog árát, és légy tisztában a kivitelezés minőségével!

Nem érzem, hogy lenne bármim is, amit felajánlhatnék másoknak!

Sok ember érez így az első pillanatokban! A KÖR egyik hatalmas előnye, hogy segíti az embereket annak felismerésében, hogy van mit adniuk! Akár szakképzettek az emberek, akár nem, idejük, energiájuk, vagy más forrásaik értéket jelentenek majd mások számára. Hogy csak néhány példát említsünk: bevásárlás, telefonügyelet, főzés, takarítás, gyermekfelügyelet, ház-felügyelet, kerti munka, ruhaneműk eladása vagy kölcsönzése, ház körül használatos eszközök és szerszámok kölcsönzése stb. mind-mind kiaknázható lehetőség. Első lépésként tedd fel magadnak a következő kérdést: mit szeretek csinálni? Vagy ülj le egy barátoddal és mondjátok el egymásnak, ki miben jó. Ötletekért nézd át az Ötletlistát, mely olyan lehetőségek százait sorolja fel, amiket már felhasználtak KÖRökben.

Készpénzre is szükségem van!

A KÖR egység párhuzamosan használható a készpénzzel. Elkérheted az anyag-, vagy benzinköltséget, illetve más készpénz igényes dolog térítését, vagy akár a teljes vállalásod egy részét is kérheted készpénzben (például 25%-át). Csak a KÖR pontban fizetett érték kerül a számládon regisztrálásra.

Mi van akkor, ha nem vagyok elégedett a nálam végzett munkával?

Csökkentsd minimálisra a félreértés lehetőségét azáltal, hogy előre megegyeztek az árban, időkeretekben, és a munka elvárt minőségében. Kérdezd ki a szolgáltatót szakképesítéséről és tapasztalatáról. Beszélhetsz azokkal is, akik már végeztek munkát az illető személlyel. A KÖR más szolgáltatásokat hirdető nyilvántartásokhoz hasonlóan nem vállalhat felelősséget a felkínált szolgáltatás minőségéért, ezért ha kétségeid vannak, mindig a munka elvégzése előtt érdeklődj és ellenőrizz. Probléma esetén, ha nem tudtok zöldre vergődni, forduljatok segítségért egy KÖR által választott tanácsadóhoz.

Nincs szabadidőm. Hogyan vehetnék mégis részt?

Szerszámok és különböző tárgyak kölcsönadásával is kereshetsz pontokat – ezzel egyúttal támogatod is a rendszert. Ilyen használatra felkínált tárgy lehet a mosógép, számítógép, fénymásoló, összejövetei helyiség, stb. El is adhatsz különböző dolgokat KÖR pontokért (például: ruhaneműt, lemezeket). A legtöbb KÖR kínál olyan dolgokat, amikhez boltokban vagy az Arany Oldalakon keresztül nem lehet hozzájutni (egy „nagy” a gyerekeknek, bevásárlás, házfelügyeleti munka stb.). Ezen kívül lehetnek olyan házkörüli munkák, amikre nincs időd, de valaki szívesen megcsinálná azokat a KÖRön keresztül.

Mit tegyek, ha nincs egy KÖR tag sem a közelemben?

Ha Te vagy az első KÖR iránt érdeklődő a lakókörzetedben, akkor szívesen segítünk tanáccsal, és (ha tudunk ilyenről) más érdeklődők felkutatásával. Ha szeretnél egy saját KÖRt létrehozni, fordulj segítségért a legközelebbi KÖR csoporthoz, vagy keress meg bennünket, s mi postázunk neked egy információs csomagot.

A névjegyzék használata...

A Névjegyzék az a füzet, amely tartalmazza a KÖR tagok által felkínált, és keresett szaktudásokat, termékeket és forrásokat. Most lássunk néhány cserével kapcsolatos ötletet:

Amikor egy tranzakció során felveszed a kapcsolatot egy másik taggal, győződj meg arról, hogy mindkettőtök előtt világos a csere tárgya és annak ára.

Légy tisztában a forintban fizetendő százalékkal (ha van ilyen), és hogy mekkora költséggel jár a dolog (például útiköltség, anyagköltség stb.)

Ne felejtsetd el, hogy minden megállapodás kérdése. Ha tehát nem vagy megelégedve az árral, bátran alkudozz!

A Névjegyzékben megjelent hirdetés még nem garancia a minőségi munkára. Próbáld meggyőződni arról, hogy a munkát végző személy tényleg kompetens-e. A tagok többsége képes elvégezni a felkínált szolgáltatást, de nem mindenki nevezhető szakembernek a szó szoros értelmében. Először mindig őket kérdezd meg. Persze olyanokat is megkérdezhetsz, akik korábban már igénybe vették az illető segítségét, és megtudakolhatod mennyire voltak elégedettek a munkájával. A KÖR számlavezetőjétől is érdeklődhetsz az ismeretlenek felől.

Ha valaki megkeres, és igénybe szeretné venni az általad felkínált szolgáltatást, légy őszinte, és ha éppen nem alkalmas neked – nyugodtan mondd meg neki. Ha nincs időd elvégezni a munkát, ne köss addig megállapodást, amíg nem vagy szabad. Ha megállapodsz valakivel, tartsd meg a szavad, ha pedig mégsem megy, akkor még időben szólj.

Csak olyan dolgot hirdess, amit szívesen csinálsz, és amit el is tudsz végezni. Ha olyasmit kínálsz fel, amit örömmel végzel, akkor könnyebben fog menni a munka, és észre sem veszed, hogy dolgozol.

A KÖR célja az, hogy összehozza az embereket, és párosítsa a keresletet a kínálattal. A KÖR szervezetként azonban nem tud felelősséget vállalni a tagok közti cserék költségeiért és minőségéért. Mindemellett azonban ha segítség kell problémád megoldásához, bátran keresd meg a KÖRdinátort. Ám ha a fenti pontokhoz tartod magad, akkor nem valószínű, hogy ilyen problémákba botlasz.

A felkínált dolgokat sokféleképpen lehet beárazni, erre különböző rövidítéseket használunk.

10 P = Tíz Pont (igen lényegretörő...)

6P/ó = Hat Pont óránként

500 Ft + 20 P = Ötszáz forint és húsz pont

10 P + FtK = Tíz Pont és egyéb költség forintban

Alk = Alku tárgya. Ez azt jelenti, hogy előre meg kell állapodni az árról.

200Ft/P Alk. = A 200 Ft értékű tétel pontban fizethető része alku tárgya.

25% P = Ezt a rövidítést például egy üzlet használhatja. Azt jelenti, hogy a mindenkori érték 25 %-a fizethető pontban.

Std = Standard, az adott kategóriában megszokott/elfogadott ár. Lehet például 5 pont/óra, vagy egy átlagos órabér, stb.

(SZ) = Szakember. Ha szükségesnek tartod, ellenőrizheted a hirdető képesítését az illetőnél személyesen, vagy a KÖRtitkáron keresztül.

XY* = Egy név mellett található csillag arra utal, hogy az illető nagyon szeretne szolgálatni. Néha előfordul, hogy egyes tagok ritkábban vagy lassabban keresnek, mint szeretnének. Ebben az esetben a nevük mellett szereplő csillag a Te segítségedet kéri.

Ne feledkezz meg arról, hogy nem kell többletpontodnak lenni ahhoz, hogy költs, mivel lehetőség van kamatmentes hiteltülpelésre. Csak annyit várnak el tőled, hogy „tartzásod” valamikor a jövőben a számodra megfelelő módon visszatérítsd a közösségnek. A KÖR pontokat a cserekereskedelem hozza létre, és nem egy korlátozott készletből jönnek. Akkor hozod létre őket, amikor kiállítasz egy csekket, s így a pontok felszabadulnak arra, hogy mások kezében segítőeszközként működhessenek.

Mennyit ér az idő?

A KÖR használata, nem ugyanolyan mintha pénzt használnánk. Lehetővé teszi olyan dolgok cseréjét a piaci érték kategóriáknál méltányosabb módon, amelyek gyakran nehezen hozzáférhetők. Vess egy pillantást az Ötletlistára és használd a KERESLET-KÍNÁLAT munkalapot, mielőtt kitöltöd a Nyilvántartás adatlapját. Az árakkal kapcsolatban olvasd el az alábbiakat.

A javak és szolgáltatások értéke

Először nehézséget okozhat annak eldöntése, mennyit kérj a KÖRben, ezért irányelvként gondold át a következő lehetőségeket:

- (1) Sok KÖRben olyan egységet használnak, amely hozzávetőleges kapcsolatban van az adott ország hivatalos pénzemével, mert az emberek megszokták a például forintban való gondolkodást, és ebben könnyebbnek találják az árak kigondolását is. Ez segíthet kigondolni a költségeket a forint és a KÖR PONTok kombinációjaként is. Például ha valaki festési munkát végez, kérhet 3.000 Ft-ot anyagköltségre, míg az órabérét számíthatja KÖR PONTban.
- (2) Ha olyan tevékenységet kínálsz, aminek értékelését nem szoktad meg korábban, nézd meg a Nyilvántartásban az aktuális árakat. Sok KÖR maximum és minimum óradíjakat állapít meg az emberek segítéséhez, hogy a szolgáltatások értékelése méltányos és rugalmas lehessen. Több helyen javasolt átlagérték is van, például az 500 PONT/óra. Az ilyen átlagérték használata gyakran segítség új tagok számára, akik ennek hiányában nehezen értékelnék képességeiket. Később persze bármikor eltérhetnek ettől a javasolt középértéktől akár felfelé, akár lefelé.
- (3) Néhány rendszerben minden résztvevő idejét a képesség/szolgáltatás szintjétől függetlenül (szakértő vagy kezdő) egyenlően értékelik. Nem tesznek különbséget könnyű és nehéz munka között, és arra sincsenek tekintettel, hogy a szóban forgó munka egy szakértőnek fele annyi időbe telik, mint egy kezdőnek.

Megjegyzés a minőségről...

Mindig próbáld meg feltüntetni, milyen színvonalú szolgáltatást tudsz ajánlani. Bár a KÖR megengedi (sőt, bátorítja tagjait), hogy kipróbáljanak különféle dolgokat, csalódások vagy ennél jelentősebb problémák is előfordulhatnak a végzett munkával kapcsolatban, amennyiben valaki az elváráson alul teljesít. Különösen, ha például költséges anyagokat használtak egy elrontott munka során. A félreértések elkerülése végett használd a rövidítéseket a felajánlott szolgáltatás minőségének feltüntetéséhez, például: K – kezdő, H – hozzáértő, Sz – szakember. Használd ezeket, és írd le a szakképesítésedet a Nyilvántartásban való hirdetés alkalmával.

Az egyes szakképesítések, diplomák nem értékelhetők a KÖR szervezői által. Világosan kell látnunk: a KÖR rendszer nem vonható felelősségre a javak és szolgáltatások minőségéért.

Kereslet-Kínálat
Munkalap

Ennek a Munkalapnak és az Ötletlistának az a célja, hogy elgondolkodtasson, mi az, amit Te KÍNÁLni tudsz, illetve amit KERESel a KÖRön keresztül. Mindkét kategória egyaránt fontos! Ha ötletekre van szükséged, pillants az Ötletlistára. Erre az oldalra azokat az ötleteket jegyezd le, amik elsőként jutnak eszébe, majd alakítsd át ezeket hirdetés szövegekké a nyilvántartás számára.

Gondolkozz és gyűjts össze 10 dolgot, amit NAGYON SZERETSZ csinálni, pl.: festés, szervezés, főzés, szerelés stb., és írd fel őket.

Most gyűjts össze tíz dolgot, amit UTÁLSZ csinálni, pl.: ablaktisztítás, adóbevalláshoz szükséges űrlapok kitöltése stb.

Gondolj 10 olyan dologra, amit szívesen MEGOSZTANÁL másokkal (kölcsonöznél) pl.: mosógép, kerékpár, szerszámok, kerted egy része stb.

Most gondolj 10 dologra, amit mások számára tudnál KÍNÁLni, majd kínálatod add tovább másoknak. (pl. használd azokat amiket nagyon szeretsz! pl. nyelvtanítás kirándulás stb.)

Gyűjts 10 dolgot, amire neked van szükséged, majd ezt a KERESLETet mutasd meg másoknak.

Mit kínálhatok fel?

Ötletlista

Ez az Ötletlista olyan javakat és szolgáltatásokat tartalmaz, amelyek más LETS rendszerekben már előfordultak. Bár a lista korántsem teljes, alkalmas arra, hogy a gyakorlatilag korlátlan lehetőségek hatalmas körét szemléltesse. Ha nehézséget jelent a személyes szükségleteinek és kínálatának végiggondolása, fussa át a listát, és gondolja át újra!

Otthon és háztartás

A Te „inasod” egy napra, Ablaktisztítás, Ajándék választásban való segítség, Bevásárlás, Buli utáni takarítás, Főzés utáni takarítás, Gyerekbuli szervezésében segítség, Gyors (házi) takarítás, Házfelügyelet, Kedvencek gondozása, Konyhatündér, Költöztetési segítség, Könyvtári könyvek visszavitele, Kuyasétáltatás, Mosás mosógéppel, Növények gondozása szabadság alatt, Plusz segítség amikor beteg vagy, Polcok felszerelése, Porcelán javítás, Szőnyegtisztítás, Szőnyegtisztítás tisztító géppel, Várni a szállítókat, Vasalás, Videofelvételek készítése

Élelmiszer

Esti partik szervezése, Főzés, vásárlás (házhoz), Főzőtanfolyam, Gyümölcslevek készítése, Házi édességek, sütemények, Házi gyógynövények, Házi kenyér készítése, Kecsketej és joghurt, Kész ételek eladása, Kompótok, lekvárok, savanyúságok, Legjobb receptek és ötletek, Méz és méhviasz, Nagybari élelmiszer vásárlás, Speciális diétás ételek, Születésnap torták, Torták, sütemények, Vacsorához (nagyobb létszámhoz) felszerelés kölcsönzése, Zöldségek és gyümölcsök házhoz szállítása

Ruházat

Ruhák kölcsönzése, Ruhák javítása, Ruhatárad felújítása, Függönyök felszegése, Pulóverek kötése (bizományba), Szín és stílus tanácsok, Ruhák kiválasztásában segítség, Kosztümök készítése és kölcsönzése, Farmerek foltozása, stoppolása, Hímzés és kézimunka, Sífelszerelés kölcsönzése, Foltvarrás (Patchwork), Szőttesek készítése

Művészet és kisipar

Batikolás és szövetfestés, Disco és/vagy zenekar, Égetőkemence és fazekaskorong használata, Ékszerek készítése, Falidíszek készítése, Fazekas termékek (bizományba), Fényképészet, Festmények, szobrok készítése, Gyertyakészítés, Házi portrék készítése, Illusztráció készítés, Kazetták másolása (magnó), Kézi másolás, Kézműves termékek kereskedése, Kézműves vásárok szervezése, Papírmásé készítés, Poszterek készítése és levilágítása, Projektorok kölcsönzése, Régi képkeretek felvásárlása, Sötétszoba/stúdió megosztása (foto), Statiszta munka, Stúdiófelvétel készítése, Szülinapi versek, Történetmesélés, komédiák, Utak szervezése (színház, mozi, kiállítások), Üdvözlő lapok készítése, Videokamera kölcsönzése, Zenekarok gyakorló terme

Kerti munka

Kertészeti tanácsadás, Kerti szerszámkölcsönzés (fűnyíró stb.), Gyomirtás, fűnyírás, ásás, Kerti munkás brigád – tegye rendbe kertjét egy nap alatt!, Használja a kertem egy részét és a termés egy részével fizessen!, Sövénynyírás, Kerítésépítés és szerelés, Beteg fák kezelése, Bio növények facseteték, Kert-tervezés, Kerti ösvények, járdák kialakítása, Kerti tavak, szökőkutak megépítése, Kerti fészert kerések!

Elszállásolás, tárolás

Ágy reggelivel (barátai számára, ha önnek nincs elég helye), Tárolás: padlás, száraz pince, Kert és kerti sütés-főzéshez szükséges eszközök kölcsön, Fészer, garázsberlés, Helyiség partikhoz, Bódé vízhatlan ponyvával

Épületen belüli munkák

Festés, dekoráció, Tapétázás, tapéta leszedés, Bútorkészítés, restaurálás, festés, Politúrozás, Lakberendezési tanácsadás, Falfestés, Márványmunkák, Helytakarékos tervezés, Bútorkárpitozás

KÖR KÉZIKÖNYV

Tagfelvételi kérelem

Név	Olvashatóan töltsd ki!
Lakcím	
Telefon/fax	

Szeretnék csatlakozni a ... KÖRhöz. Mellékelem a megjelölt tagdíjat:

Személyi	számla: Munkanélküli, nyugdíjas, kismama, diák	számla:
	személyi	számla:
..... Ft (Pont)	 Ft (Pont)
Családi	számla: Üzleti/vállalkozói	számla:
..... Ft (Pont)	 Ft (Pont)

Elovestam a szabályokat, azokat elfogadom, és hozzájárulok ahhoz, hogy adataimat (tagsági, számla) számítógépen nyilvántartsák. Hozzájárulásomat adom továbbá ahhoz is, hogy ezen adataimat a KÖR tagjaival megosszák.

Dátum:

.....
aláírás

AZ ADMINISZTRÁCIÓ TÖLTI KI!

Tagfelvétel: igen/nem Befizetés: Késpénz vagy csekk

A szükséges anyagok postázása:

Csekkfüzet Névjegyzék Dátum:

KÖR

Közösségi Önségítő Rendszer

Köszöntjük Önt a ... KÖRben! Örülünk, hogy csatlakozott hozzánk és reméljük, hogy tagságát hasznosnak és eredményesnek találja majd.

Hogyan működik?

Tartsa a Névjegyzéket a telefon mellett. Amikor szüksége van valamilyen szolgáltatásra, hívja fel az adott terméket/szolgáltatást felajánló személyt, és beszéljék meg a munka menetét. Ha az érték nem egyértelmű, vagy alku tárgya, akkor egyezzenek meg a munka árában. Ha szükséges, ellenőrizze az illető szakértelmét (ilyen esetben az adminisztrációt is fel lehet hívni, és nyugodtan lehet a tagok szaktudása felől érdeklődni). Ha olyan munkára van szüksége, amit senki sem ajánl a Névjegyzékben, vagy Ön kínál valami újdonságot a Névjegyzék következő számának megjelenése előtt, akkor hívja fel az adminisztrációt, mert lehet, hogy ők tudnak valakiről, aki elvégezné a munkát, illetve találnak valakit, akinek az Ön munkájára van szüksége.

Állítson ki egy KÖR csekket a kialkudott árról, és adja oda a munkát elvégző személynek. Ő beküldi majd azt a KÖR számlavezetőjének. Az adatokat beviszik a számlájára, és feltüntetik az értesítőben, amit a következő Névjegyzékkel együtt kap majd meg. Természetesen Ön is bármikor rákérdezhet az egyenlegére.

Mindig jegyezze fel a kiadásait, hogy összehasonlíthassa saját egyenlegét a központi kimutatással. Ha csekkfüzete hátlapján vezetési számlája állását, akkor mindig tudni fogja aktuális egyenlegét.

Minél több kapcsolatot épít ki a többi taggal, annál több előnyhöz jut. Ha pontot akar gyűjteni, nézzen körül, nem keres-e valaki Ön által nyújtott szolgáltatásokat. Ha nem csöng a telefon, ne üldögéljen tétlenül! Nézze meg a Keres rovatot és hívjon fel valakit akinek valamilyen munkát kell elvégezni. Állandó szükség van a szakértelmet nélkülöző munkákra.

Küldje el új kereslet és kínálat hirdetését, hogy az megjelenhessen a legközelebbi KÖRlevélben. Ha rövid időn belül szeretne munkát kapni (például tartozása kiegyenlítése végett), kérje, hogy tegyenek egy csillagot a neve mellé a Névjegyzékben, vagy keretezzék be a hirdetését.

NE FELEDJE! NEM KELL PONTOKAT GYŰJTENIE AHHOZ, HOGY CSERÉLHESSEN!

Mindenki számlája nulláról indul, és a tagság egy részének mínuszban kell lennie ahhoz, hogy a rendszer működhessen. Ezt látni fogja az általános kimutatásban, amely a rendszer forgalmát is tükrözi.

A KÖRben soha nem számítanak fel kamatot

Kérjük küldje el csekkszelvényeit a legközelebbi határidőre az alábbi címre:

A számlákról készült kimutatást a következő postázással fogja megkapni. Ha hibát találna benne, vagy bármilyen kérdése van, kérjük hívjon fel bennünket.

Az X KÖR egy nonprofit szerveződés, melynek működési költségeit az éves tagdíjak és a tagok számláiról levont meghatározott számú KÖR pontok fedezik. Amennyiben kérdései vannak, kérjük először olvassa el a *Gyakran feltett kérdések a KÖR-ről* c. részt és a szabályokat, majd a részletekkel kapcsolatban keresse meg a szervező csoport valamelyik tagját.

Koordinátor: név (cím, telefon, + a fontosabb tisztségviselők neve)

Végül, de nem utoljára

KÖR csoportok szerte a világon működnek az amerikai kontinentstől Európán keresztül egészen Japánig. Ezek a csoportok egytől-egyig olyan célok megvalósításán dolgoznak, melyek az adott helyi közösség számára kiemelt fontossággal bírnak. Van ahol a helyi gazdaság fellendítése, van ahol a környezetvédelem vagy a szociális ellátás került az előtérbe.

KÖR KÉZIKÖNYV

E csoportok alakulását és működését minden esetben a résztvevők azon akarata hozta létre, hogy a saját ügyeikben, önmagukért és a közösségükért tegyenek valamit. Ki-ki a saját képességeinek és lehetőségeinek keretei között hozzájárul a csoportok életbentartásához, működtetéséhez.

Azt kívánjuk, hogy Magyarországon is minél többen csatlakozhassanak ehhez a mozgalomhoz, és színesítsék a hazai civil szektor tevékenységét, a helyi közösségek fejlődését.

KÖR Fejlesztő Csoport

Nonprofit Humán Szolgáltatók Országos Szövetsége

1145 Budapest, Amerikai út 96. • Telefon és fax: 1/223-0577 és 1/223-0578

<http://www.anhsh.mgx.hu/> • E-mail: anhsh@mgx.hu